

5/31

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ПРВО ВАНРЕДНО ЗАСЕДАЊЕ

ВЕЋА НАРОДА И САВЕЗНОГ ВЕЋА
(ДРУГИ САЗИВ)

26—27 јуна 1950

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

1950
БЕОГРАД

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ПРВО ВАНРЕДНО ЗАСЕДАЊЕ

ВЕЋА НАРОДА И САВЕЗНОГ ВЕЋА
(ДРУГИ САЗИВ)

26—27 јуна 1950

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

1950
БЕОГРАД

ИЗДАЊЕ
ПРЕЗИДИЈУМА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Друга седница

(26 јуна 1950)

Почетак у 17,10 часова.

Претседавао претседник **Јосип Видмар** (НР Словенија).

Претседник: Отварам другу седницу I ванредног заседања Већа народа Народне скупштине ФНРЈ (другог сазива). Записник данашње седнице водиће секретар Крсте Марковски.

Изволите саслушати Указ Президијума о сазиву Народне скупштине ФНРЈ у I ванредно заседање:

На основу чл. 74 тач. 1 Устава ФНРЈ, Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије издаје

У К А З

О САЗИВАЊУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ У I ВАНРЕДНО ЗАСЕДАЊЕ

Народна скупштина Федеративне Народне Републике Југославије сазива се у I ванредно заседање (другог сазива) на дан 26 јуна 1950 године.

У. Бр. 1306
12 јуна 1950 године
Београд

Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије

Секретар
Миле Перуничић, с. р.

Претседник
др Иван Рибар, с. р.

Саопштавам Већу да је Влада ФНРЈ, у смислу чл. 63 Устава, доставила Народној скупштини ФНРЈ на решавање:

1) Предлог основног закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива, и

2) Предлог закона о опозиву народних посланика Народне скупштине ФНРЈ (Савезно веће и Веће народа).

Оба ова законска предлога у смислу пословника била су упућена Законодавном одбору на претрес и Одбор је о њима поднео Већу своје извештаје који су, као и законски предлози, штампани и раздељени народним посланицима, а ставиће се на дневни ред кад то Веће одлучи.

Влада ФНРЈ доставила је Већу народа на потврду списак уредаба које је донела у времену од 11 јануара до закључно 25 јуна 1950 године. И овај списак је умножен и раздељен народним посланицима, а предлог одлуке за потврду уредаба ставиће се на дневни ред кад Веће о томе донесе своју одлуку.

Извештавам Веће да су се стални одбори Већа народа 26 априла текуће године конституисали овако:

Законодавни одбор: председник Моша Пијаде, потпредседник Нинко Петровић, секретар Јоже Лампрет. Друг Лампрет је поднео оставку, па је тако по свом захтеву разрешен ове дужности и на његово место је изабран Богдан Орешчанин;

Одбор за привредни план и финансије: председник Иван Гошњак, потпредседник Влајко Беговић, секретар Војислав Срзентић;

Мандатно-имунитетски одбор: председник Алекса Томић, потпредседник Антон Шуштершич, секретар Вук Радовић;

Административни одбор: председник Милан Смиљанић, потпредседник Пуниша Перовић, секретар Крсто Филиповић;

Одбор за молбе и жалбе: председник Марко Вујачић, потпредседник Лука Мркшић, секретар Радисав Недељковић.

Стални и анкетни одбори Народне скупштине ФНРЈ конституисали су се 27 априла текуће године и изабрали, и то:

Одбор за иностране послове: за председника Петра Стамболића, за потпредседника Димитра Влахова и за секретара Владимира Дедијера;

Одбор за народну одбрану: за председника Ивана Гошњака, за потпредседника Ристу Антуновића и за секретара Рада Пеха-чека;

Одбор за народну власт: за председника Велимира Стојнића, за потпредседника Марка Никезића и за секретара др Леона Гершковића;

Анкетни одбор за испитивање система и стања снабдевања: за председника Ивана Божичевића и за секретара Данила Кекића;

Анкетни одбор за испитивање откупног система: за председника Момчила Марковића и за секретара Димитрија Бајалицу.

Народни посланици: Добрила Ојданић, Алберт Јакопич, Јозо Јелчић, Живота Ђермановић, др Гојко Николиш, Аћиф Леши, Борис Зихерд, Димитар Влахов, Душан Поповић и Хоџа Фадил моле по три дана отсуства због болести, односно због неодложних послова.

Да ли Веће одобрава отсуства овим народним посланицима? (Одобрава).

Прелазимо на дневни ред: утврђивање дневног реда. Предлажем Већу следећи дневни ред за идућу седницу:

1) претрес Предлога основног закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива;

2) претрес Предлога закона о опозиву народних посланика Народне скупштине ФНРЈ (Савезно веће и Веће народа), и

3) претрес Предлога одлуке о потврди уредаба Владе ФНРЈ донесених у времену од 11 јануара до закључно 25 јуна 1950 године.

Прима ли Веће овај дневни ред? (Прима). Пошто је Веће усвојило дневни ред, предлажем да се претрес Предлога основног закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива претресе на заједничкој седници оба већа Народне скупштине.

Прима ли Веће овај предлог? (Прима).

Пошто сам обавештен да је и Савезно веће донело исту одлуку, саопштавам да ће се заједничка седница одржати у 18 часова. Ову седницу закључујем, а идућа ће бити заказана писменим путем.

(Седница је закључена у 17,20 часова).

SAVEZNO VEĆE

Druga sednica

(26 juna 1950)

Početak u 17,05 časova.

Pretsedavao predsednik **Vladimir Simić** (*Izborni srez Beograd III, NR Srbija*).

Prilikom ulaska u dvoranu, članove Savezne vlade na čelu sa Predsednikom Vlade FNRJ maršalom Jugoslavije Josipom Brozom Titom i članove Predsedništva Saveznog veća narodni poslanici burno pozdravljaju.

Predsednik: Otvaram drugu sednicu I vanrednog zasedanja Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ (drugog saziva). Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Saveznog veća **Vida Tomšić**.

Izvolite saslušati Ukaz Prezidijuma o sazivu Narodne skupštine FNRJ u I vanredno zasedanje:

Na osnovu čl. 74 tač. 1 Ustava FNRJ, Prezidijum Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije izdaje

U K A Z

O SAZIVANJU NARODNE SKUPŠTINE FEDERATIVNE NARODNE
REPUBLIKE JUGOSLAVIJE U I VANREDNO ZASEDANJE

Narodna skupština Federativne Narodne Republike Jugoslavije saziva se u I vanredno zasedanje (drugog saziva) na dan 26 juna 1950 godine.

U. Br. 1306
12 juna 1950 godine
Beograd

Prezidijum Narodne skupštine
Federativne Narodne Republike Jugoslavije

Sekretar
M. Peruničić, s. r.

Predsednik
dr I. Ribar, s. r.

Izvolite čuti saopštenja. Vlada FNRJ podnela je Saveznom veću na rešavanje:

1) Predlog osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva, i

2) Predlog zakona o opozivu narodnih poslanika Narodne skupštine FNRJ (Savezno veće i Veće naroda).

Oba ova zakonska predloga, u smislu Poslovnika Saveznog veća, bila su upućena Zakonodavnom odboru Saveznog veća na pretres i rešavanje. Izveštaji Zakonodavnog odbora zajedno sa zakonskim predlozima razdeljeni su svim narodnim poslanicima pa će biti stavljeni na dnevni red kad Veće donese o tome odluku.

Vlada FNRJ podnela je Saveznom veću na potvrdu uredbe koje je donela u vremenu od 11 januara 1950 godine do zaključno 26 juna 1950 godine. Spisak ovih uredaba umnožen je i razdeljen narodnim poslanicima. Potvrda uredaba staviće se na dnevni red kad Savezno veće o tome donese odluku.

Izvršeno je konstituisanje skupštinskih odbora. Stalni odbori Saveznog veća konstituisali su se 26 aprila o. g. Prema njihovim izveštajima konstituisanje je izvršeno ovako:

Zakonodavni odbor: predsednik dr Josip Hrnčević, potpredsednik Vladimir Simić, sekretar dr Jerko Radmilović;

Odbor za privredni plan i finansije: predsednik Jovan Veselinov, potpredsednik Marko Belinić, sekretar Blagoja Taleski;

Mandatno-imunitetski odbor: predsednik Petar Komadina, potpredsednik Bogoj Fotev, sekretar Gruja Novaković;

Administrativni odbor: predsednik Stanka Veselinov, potpredsednik Šefket Maglajlić, sekretar Živorad Ljubičić;

Odbor za molbe i žalbe: predsednik Pavle Jovičević, potpredsednik Ante Roje, sekretar Velibor Ljujić;

Isto tako, konstituisali su se stalni i anketni odbori Narodne skupštine FNRJ. Konstituisanje je izvršeno 27 aprila 1950 godine i prema njihovim izveštajima oni su se konstituisali ovako:

Odbor za inostrane poslove: predsednik Petar Stambolić, potpredsednik Dimitar Vlahov, sekretar Vladimir Dedijer;

Odbor za narodnu odbranu: predsednik Ivan Gošnjak, potpredsednik Risto Antunović, sekretar Rado Pehaček;

Odbor za narodnu vlast: predsednik Velimir Stojnić, potpredsednik Marko Nikezić, sekretar dr Leon Geršković;

Anketni odbor za ispitivanje sistema i stanja snabdevanja: predsednik Ivan Božičević, sekretar Danilo Kekić;

Anketni odbor za ispitivanje otkupnog sistema u FNRJ: predsednik Momčilo Marković, sekretar Dimitrije Bajalica.

Narodni poslanici: Dobrivoje Radosavljević, Stjepan Prvčić, Vladimir Mitić, Pero Kosorić, Branislav Stojanović i dr Jakov Grgurić molili su odsustvo sa I vanrednog zasedanja zbog bolesti, odnosno zbog neodložnih poslova. Predlažem Saveznom veću da imenovanim narodnim poslanicima odobri tražena odsustva sa I vanrednog zasedanja. Prima li Savezno veće ovaj predlog? (Prima). Objavljujem da su tražena odsustva imenovanim narodnim poslanicima odobrena.

Prelazimo na dnevni red: utvrđivanje dnevnog reda. Predlažem Saveznom veću sledeći dnevni red za iduću sednicu:

1) pretres Predloga osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva;

2) pretres Predloga zakona o opozivu narodnih poslanika Narodne skupštine FNRJ (Savezno veće i Veće naroda);

3) potvrda uredaba koje je Vlada FNRJ donela u vremenu od 11 januara 1950 godine do zaključno 26 juna 1950 godine.

Prima li Veće predloženi dnevni red? (Prima). Ima li kakvog drugog predloga za dnevni red? (Nema). Objavljujem da je predloženi dnevni red prihvaćen.

Izveštavam Veće da sam u sporazumu sa Pretsednikom Veća naroda pozvan da predložim Saveznom veću da se pretres Predloga osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva obavi na zajedničkoj sednici. Isti predlog podneće Pretsednik Veća naroda na sednici Veća naroda. Prima li Veće predlog da se pretres Predloga osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva obavi na zajedničkoj sednici? (Prima).

Prema tome, zaključujem ovu sednicu, a iduća sednica Saveznog veća biće zakazana pismenim putem.

Zajednička sednica oba veća Narodne skupštine FNRJ počće tačno u 18 časova.

(Sednica je zaključena u 17,15 časova).

ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

Трећа седница

(26 јуна 1950)

Почетак у 18 часова.

Приликом уласка у дворану, чланове Савезне владе на челу са Претседником Владе ФНРЈ маршалом Југославије Јосипом Брозом Титом и чланове претседништва Савезног већа и Већа народа народни посланици бурно поздрављају.

Претседавао Претседник Већа народа Јосип Видмар.

Претседавајући: Отварам трећу заједничку седницу Савезног већа и Већа народа Народне скупштине ФНРЈ другог сазива. Записник данашње седнице водиће секретар Већа народа Скендер Куленовић.

У смислу решења оба већа, предлажем Народној скупштини за дневни ред ове седнице: претрес Предлога основног закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива.

Прима ли Скупштина овај дневни ред? (Прима). Онда молим известиоца Законодавног одбора Већа народа Ладислава Амброжича да поднесе извештај.

Известилац Законодавног одбора Већа народа Ладислав Амброжич (НР Словенија): (Чита извештај Законодавног одбора Већа народа. — Видети прилог на крају књиге.)

Поред тога имам још неке ствари. Законодавни одбор Већа народа, после саслушаног извештаја редакционе комисије оба већа, учинио је у законском предлогу следеће измене и допуне, и то:

Чл. 25 законског предлога усваја се онако како га је Влада предложила с тим што се додаје нов став 3, који гласи:

„Управни одбор предузећа бира се из реда радника, техничког и инжењерског особља и других службеника предузећа који имају бирачко право.”

Став 3 предлога Владе ФНРЈ постаје став 4.

Први став члана 36 треба да гласи:

„Директор организује процес рада у предузећу и непосредно руководи остварењем плана и пословањем предузећа, извршујући законе и друге прописе, закључке управног одбора предузећа и наређења и упутства надлежних државних органа, као и управног одбора и директора вишег привредног удружења.”

У чл. 40 законског предлога, у ставу 1, пети ред, уместо речи „задржати” ставити „обуставити”.

Претседавајући: Молим известиоца Законодавног одбора Савезног већа друга Ису Јовановића да прочита извештај Законодавног одбора Савезног већа и да се изјасни о предлогу известиоца Законодавног одбора Већа народа у погледу нових измена које је он предложио.

Извештач Законодавног одбора Савезног већа Иса Јовановић (*Изборни срез вршачки, НР Србија*): У име Законодавног одбора Савезног већа изјављујем да примам измене које је предложио извештач Законодавног одбора Већа народа. (Чита извештај Законодавног одбора. — Видети прилог на крају књиге).

Пошто су се сви народни посланици сложили са предлогом известиоца Законодавног одбора Већа народа да се не чита текст ових измена, ја у име Законодавног одбора Савезног већа молим Народну скупштину да гласа за овај предлог. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има Претседник Владе ФНРЈ маршал Југославије Јосип Броз Тито. (Дуготрајан и буран аплауз).

Претседник Владе ФНРЈ маршал Југославије Јосип Броз Тито (*Изборни срез Дрвар, НР Босна и Херцеговина*): Другови и другарице народни посланици, пред овом Народном скупштином налази се данас на претресу пројект једног од најзначајнијих закона социјалистичке Југославије — Приједлог основног закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива. Доношење тога закона биће најзначајнији хисториски чин Народне скупштине послје доношења закона о национализацији средстава за производњу. Преузимањем средстава за производњу у државне руке још није била остварена акциона парола радничког покрета „фа-

брике радницима", јер парола „фабрике радницима", „земља сељацима" није нека апстрактна пропагандистичка парола, већ таква која има дубоко садржајан смисао. Она у себи садржи читав програм социјалистичког односа у производњи, у погледу друштвене својине, у погледу права и дужности трудбеника — и, према томе, може се и мора остварити у пракси, ако мислимо да заиста изградимо социјализам.

Тај наш закон о давању на управљање радним колективима фабрика, предузећа итд. логична је последица развитка социјалистичке изградње наше земље. То је досљедан наставак низа мјера које наша народна власт спроводи на свом непоколебљивом путу у социјализам. Услови за то већ су дјелимично сазрели. Наши радни колективи свакодневно показују своју зрелост, своју високу свијест коју испољавају у својим херојским напорима на извршавању планских задатака. Откуда тај елан и пожртвованост наших трудбеника у такмичењу и извршавању планских задатака прије рока? Отуда што су наши трудбеници схватили да изградња социјализма у нашој земљи зависи само од њих самих и да плодови напора које они улажу иду у њихову корист. Наши трудбеници могли су се досада убиједити да наша народна власт гаји према њима пуно повјерење и бригу. С друге стране, наши радни људи показују на дјелу да су спремни да савладају и највеће тешкоће у свом раду. Зар, према томе, ти трудбеници који чине такве напоре, који с толиким еланом и пожртвованошћу настоје да произведу чим више разних производа, који с толиком енергијом граде нове фабрике, нове објекте, нове железнице и друго, који показују љубав према тим својим фабрикама, тим што настоје свим силама усавршити средства за производњу путем новаторства, — зар ти радни људи нису способни да сами управљају тим својим фабрикама? Наравно да јесу, способни су да управљају, — а нови радници који ће долазити у фабрике, руднике и друга предузећа научиће то од својих другова.

Можда неко мисли да ће тај закон бити преурањен, да радници неће моћи да савладају компликовану технику управљања фабрикама и другим предузећима. Ко тако мисли тај се вара, а такво гледање на то питање значило би имати неповјерење у наше трудбенике, значило би не видјети какве ће огромне стваралачке снаге баш то управљање развити код наших трудбеника, јер ће тај закон нашим радним људима још више отворити перспективу за њихову будућност, за будућност читаве наше заједнице. То, дакле, не само да није преурањено већ је дошло и са извјесним закашњењем, а разлоге за то закашњење треба објаснити тиме што је наша Партија до доношења фамозне резолуције Информбироа гајила сувишне илузије и сувише некритички примала ■

пресађивала код нас све што се радило и како се радило у Совјетском Савезу, па и оно што није било у складу с нашим специфичним условима, ни у духу науке марксизма-лењинизма. Хтјели су се готови рецепти, који су нам наметани, или смо и сами тежили за њима; било је тенденције да се иде линијом мањег отпора.

Али данас ми сами изграђујемо социјализам у нашој земљи, не употребљавамо више шаблоне, већ се руководимо марксистичком науком и идемо својим путем, водећи рачуна о специфичним условима који постоје у нашој земљи. Шаблони су нам до данас чанијели много тешкоћа и још се увијек осјећају тешке последице, јер је шаблон улазио управо стихиски у праксу код наших људи и сада га се тешко ослобађају, иако и сами то желе. Али ми смо у последњем часу предузели мјере да се престане с таквом праксом по свим линијама. Због тога и постижемо сваког дана све веће и веће успјехе у изградњи. Успјешна реализација марксистичке науке у нашој пракси омогућава нам и успјешну борбу против ревизионизма у њој, а за побједу истине о нашој социјалистичкој земљи. Ми смо се на пракси, у својој земљи, убједили како силно освјетљава та наука и најзамршенија питања: ко жели и способан је да је схвати и разумије њен дух — томе нису потребни никакви други ауторитети, никакви тутори, никакви сурогати марксистичке науке који га могу само скренути с правилног социјалистичког пута на пут ревизионизма.

Код Маркса, Енгелса и Лењина налазе се углавном одговори на сва принципијелна питања, а разраду и примјену тих принципа у свакој земљи посебице могу вршити само они који су израсли из њедара народа дотичне земље, који познају проблеме своје земље, који познају њену историју, њене обичаје, њене слабости и позитивне стране, који могу будно пратити све појаве на лицу мјеста, али који у исто вријеме познају марксистичку науку, то јест схватају њен дух и умјешно рукују њоме, и спроводе је у пракси. И данас, у јеку политичког и економског хаоса у свијету, у вријеме идејног и политичког хаоса у земљама које имају услове да изграђују социјализам али су у томе ометане извана, било би важније него икад да се не отступа од основних принципа и духа те науке, било би важно да комунисти руководиоци у тим земљама имају смјелости да мисле својом главом, било би важно да се та наука заиста примјењује на дјелу у земљама у којима за то већ постоје услови, а нарочито би било важно да се она примјењује у пракси у односима међу социјалистичким земљама, а не да та наука служи циљевима супротним социјализму, као што је то случај са совјетским руководиоцима

и владама које су под њиховим утицајем у погледу несоцијалистичких односа према Југославији.

Разумије се, другови и другарице, да мени није само циљ у овом излагању да одбијам разне оптужбе и да критикујем Совјетски Савез и друге источне земље, већ да покушам објаснити, у вези са доношењем овог закона, у најгрубљим цртама, да је наш пут у социјализам у складу с марксистичком науком, да укажем на наше успјехе које смо постигли на основу тог учења и на перспективе нашег даљег развитака. Уколико ћу се освртати на клевете наше социјалистичке земље од стране Коминформа, на челу са руководиоцима Совјетског Савеза, то ћу учинити само у вези с теоретским искривљавањем те науке и практичним спровођењем тог ревизионизма код њих самих и у односима међу социјалистичким земљама. То чиним због тога што се код нас било усталило мишљење да је све оно што се ради у Совјетском Савезу најбоље и једино правилно и да то само треба пренијети код нас и примијенити у нашој пракси, па шта из тога буде успјело. То немарксистичко схватање ми смо ипак код себе на вријеме опазили и пошли својим путем.

Кад говорим о нашим успјесима, онда то не чиним због тога да их супротставим успјесима Совјетског Савеза, јер је Совјетски Савез првих 15—20 година без сумње постигао велике успјехе у економском развитуку (али за социјализам ни то још није све); — чиним то ради тога да одбијем нелојалну, непоштену и скроз нетачну критику и пропаганду која хоће да обмане свијет о томе шта се дешава у нашој земљи. Ми смо, другови и другарице, до данас донијели масу разних мјера и закона, на основу којих изграђујемо социјализам, али се о томе није много ни писало ни говорило, јер нам је то изгледало само по себи разумљиво. Показало се да имамо штете од тога што довољно не популаризирамо све то изван наше земље, а знамо да је свијет загушен силном дреком штампе и радио-емисијама Коминформа, чији је циљ негирање чињеница код нас.

Другови и другарице, данас нам руководиоци Совјетског Савеза, а са њима и сви послушни руководиоци других комунистичких партија оспоравају нашу револуцију, нашу тешку борбу, оспоравају нам не само да смо марксисти и да грађимо социјализам, већ чак кажу да смо и фашисти. Нема такве гадости коју они још нису бацили на нас. Али, то је само обична неморална пропаганда достојна фашистичких пропагандиста типа Гебелса и сличних. Разумије се да она изазива извјесну забуну у земљама у којима се она врши и у свијету у коме су чињенице о нашој стварности још недовољно или никако познате. Али, та пропа-

ганда не може промијенити нашу стварност, она то не може јер не зависи од ње да нас учини оним што ми нисмо, а што она жели; том пропагандом они никада неће постићи да ми изневеримо сами себе, да изневеримо учење великих мислилаца Маркса, Енгелса и Лењина. Да не би неко помислио да се бранимо само голим ријечима, ја ћу овдје изнијети само неке од најважнијих чињеница које кажу шта смо ми досада извршили и каква је, према томе, наша земља и куда ми идемо.

Прво, још у току Ослободилачке борбе ми смо уништили стару државну машину као силу угњетавања, и то: а) администрацију; б) полицију и жандармерију на коју се упирала владајућа буржоазија; и в) остатак војне организације емигрантске владе у лицу четника Драже Михаиловића, усташко-војну организацију Павелића и Рупникову војну организацију, такозвану белу гарду. Тај револуционарни посао ми смо извршили досљедно, у духу принципа које су поставили класици марксизма, јер смо у пуној мјери примијенили њихово учење. Наша Армија је потпуно нова од официра до војника; састављена од радника и сељака наоружаних у току Ослободилачке борбе, у Народној револуцији. Њен командни састав, од подофицира до генерала, састоји се од радника, сељака и народне интелигенције која је учествовала у рату, у Народној револуцији. Милиција и органи безбједности састављени су од истог елемента. Државна администрација састављена је од радника, сељака и народне интелигенције, нарочито руководећи кадар. Руководећа мјеста у привреди заузимају исто тако у већини провјерени људи из редова народне интелигенције, из редова радника и сељака, тако да се заиста може казати да сву власт има у рукама радни народ наше земље.

На ово ће сигурно одговорити коминформисти да није истина, већ да нас је ослободила Црвена армија. Шта ћемо, — чињенице говоре друго. Оне говоре о томе да смо за вријеме рата ми баш са те стране били ометани у нашем револуционарном раду на реализацији тековина Ослободилачке борбе наших народа. Чињенице говоре о томе да су темељи наше народне власти постављени већ 1941 године, када су нас дијелиле хиљаде километара од Црвене армије, која је у то вријеме била у повлачењу.

Чињенице говоре о томе да смо ми не уз помоћ, већ насупрот политици наших критичара у току рата уништавали и сами уништили војну силу владајуће класе, тј. профашистичке реакционарне буржоаске класе Југославије. Чињенице говоре о томе да смо ми сами прије доласка Црвене армије на нашу границу, у јесен 1944 године, уништили стару државну машину. Чињенице говоре о томе да су се народи наше земље у борби сами наоружали и на тај начин створили своју оружану снагу од преко

700.000 наоружаних радника и сељака. Чињенице говоре о томе да је у тој борби на живот и смрт пало стотине и стотине хиљада наших грађана, који су се борили против окупатора и домаћих издајника.

Друго, чим је престао рат, ми смо прогласили Југославију демократском федеративном народном републиком. Чињенице говоре о томе да смо ми још у току рата ријешили национално питање и на тај начин ликвидирали национално угњетавање у нашој земљи. То је реализовано у стварању Народне Републике Македоније, Народне Републике Црне Горе, Народне Републике Хрватске, Народне Републике Босне и Херцеговине, Народне Републике Словеније и Народне Републике Србије. То је било дјело наше Комунистичке партије, која се борила преко двадесет година за остварење тога циља. Ми смо тако темељито ријешили национално питање да то заиста може послужити као примјер не само земљама са неријешеним националним питањем, већ и самом Совјетском Савезу. Јер, код нас народи заиста управљају сами собом, а не намећу им се неки руководиоци са стране, од такозване водеће нације, и то просто због тога што ми негирамо постојање неке руководеће нације. Чим се допусти постојање неке руководеће нације, самим тим неминовно долази и до националног угњетавања и економског изабљивања са стране јаче нације, која има монопол руковођења. То је тако проста ствар, да заиста о њој није потребно много говорити, јер се данас може видјети на пракси у Совјетском Савезу шта значи руководећа нација за разне друге националности, до каквих страховитих посљедица доводи таква пракса за поједине народе који се на силу и у цјелини дижу са својих, не стољетних већ хиљадугодишњих огњишта и пребацију у крајеве са убиственим климатским и другим условима за њих. Према томе, ми с правом претендујемо на то да смо ми једини од свих социјалистичких земаља правилно ријешили национално питање, то јест у духу марксистичке науке, јер то потврђују несоцијалистички поступак према разним народима у СССР-у и неправилни поступак према националним мањинама у Бугарској, Мађарској, Румунији итд. Према томе, нека се — ако жели — свако убиједи на лицу мјеста, али не само код нас већ и у напријед поменутих земаља, о томе гдје има елемената расизма и национализма (да не кажем фашизма) — да ли код нас или код оних који нам пришивају такве називе.

Треће, ми смо одмах послје проглашења Републике и доношења Устава извршили најважнији хисториски акт — положили смо у основи темеље за ликвидацију експлоатације човјека човјеком; узели смо средства за производњу из руку приватних капиталиста у државне руке, национализовали смо све фабрике, руд-

нике и друга предузећа, транспортна средства на води и на суку, крупне посједе и трговину (не само крупну већ сву уопште), хотеле, санаторије итд. итд. То смо извршили најтемељитије, и данас код нас нема више ниједног предузећа или рудника и какве друге установе јавног карактера која би била у рукама страног или домаћег капиталисте. Сва преклапања коминформиста о тобожњем поновном инфилтрирању страних капиталиста у нашу земљу обична је и дрска измишљотина и злонамјерна клевета. Кад у овом дому сада доносимо рјешење о томе да раднички колективи учествују у управљању фабрикама, рудницима, жељезницама и другим — то је дефинитиван и најубједљивији одговор свим клеветницима; сви трудбеници наше земље одговориће на њихове клевете убудуће још већим стваралачким полетом који ће се развијати у фабрикама и предузећима којима они управљају; они ће сами говорити чија су то предузећа, фабрике, рудници итд. (Аплауз).

Четврто, ми смо извршили тако темељито аграрну реформу да смо оставили у рукама богатих сељака највише до двадесет пет хектара земље. Око 700.000 хектара подељено је беземљацима и сиромашним сељацима из фонда национализоване земље, велепосједа и земље која је одузета богатим сељацима и цркви на основу аграрне реформе.

Пето, имајући у виду чињеницу да је социјализам немогућно градити и изградити у индустриски заосталој земљи као што је наша; а да се за то претходно не створе и материјални услови, ми смо узевши у руке власт и средства за производњу послије рата пришили остварењу услова за побједу социјализма у нашој земљи: донијели смо Петогодишњи план за индустријализацију и електрификацију земље. То је заправо наш најтежи задатак, али који ми данас ипак с успјехом извршавамо, о чему свједоче стотине наших фабрика и предузећа, нове жељезнице, модерни путеви, нове школе, разне научне установе и тако даље.

О чему све то говори? Да ли о фашизму или о социјализму? О чему говоре и остали наши закони, као што је Закон о забрани изазивања националне, расне и вјерске мржње и раздора, по коме се оштро кажњавају кршитељи тога закона. Да ли је ма која фашистичка земља имала или има такав закон? Даље, о чему говоре Закон о одузимању ратне добити стечене за вријеме непријатељске окупације, Закон о национализацији приватних привредних предузећа, Закон о прелазу у државну својину непријатељске имовине, — а тај непријатељ није био само сарадник окупатора већ и класни непријатељ, затим Закон о конфискацији непријатељске имовине и извршењу конфискације, Основни закон о експропријацији, Основни закон о задругарству — закон о пре-

лазу на социјалистичку привреду на селу, — Закон о аграрној реформи и колонизацији, Закон о коначној ликвидацији земљорадничких дугова; даље Закон о осигурању радника и службеника и њихових породица, за које је држава на себе преузела осигурање; Закон о народним одборима, који претстављају темељну власт народа, затим закон о Петогодишњем плану, као предуслов за изградњу социјализма у нашој земљи? У том духу донијети су мање-више сви наши закони и спроводе се у живот. Дају ли ти закони и са правног гледишта нашој земљи социјалистичко обезбјеђење? Разумије се да дају и у исто вријеме побијају све нападе и клевете на нашу земљу.

Ево, то је неколико најважнијих хисториских чињеница које у пуној мјери осветљавају карактер наше револуције, карактер нашег друштвеног уређења. Оне показују да је наш пут у складу с марксистичком науком, да је он успјешан и побједоносан. Кад кажем да је наш пут у складу с марксистичком науком, онда тиме не мислим рећи да је то једини пут у социјализам и да се баш тако мора радити у свим земљама како смо радили и како радимо ми у Југославији. Не, ми сматрамо да је то једини пут само за нас у Југославији. Различити економски, културни и други услови у разним земљама траже и различите форме у раду; никакви рецепти или шаблони нису препоручљиви у том смислу. Имамо марксистичку науку као основу и само морамо знати да се руководимо том науком у пракси, да њен дух, њен смисао остварујемо у животу. Искуство које долази на основу те науке најбоља је школа; разумије се, то искуство може послужити и другима, али не у свим детаљима. Треба гледати позитивне резултате постигнуте у једној социјалистичкој земљи, али онда тражити и најбољи одговарајући метод за постизавање тих резултата. Исто тако је важно видјети и негативне појаве и резултате у једној социјалистичкој земљи и онда настојати да се то негативно искуство у својој земљи избјегне, да се нађе бољи начин и боље рјешење. С друге стране, кад комунисти критикују слабости и недостатке друге социјалистичке земље, онда они критику морају заснивати у првом реду на посебним условима који постоје у дотичној земљи а не у њиховој сопственој. Они морају видјети корјене таквих слабости, одвојити субјективне од објективних слабости и недостатака и онда субјективне подвргавати критици, ако руководећи људи такве земље сами не виде и не исправљају такве недостатке и грешке. То сам поменуо ради тога да и ми не паднемо у исту грешку као што је случај данас са руководећим комунистима многих земаља, и то не само источних него и у читавом свијету.

Највећа трагедија не само за радничку класу већ и за читав напредни покрет у свијету уопште јесте у томе да су вође једне партије, то јест СКП(б), успјели оковати мозгове руководећих људи других партија. Они су то успјели на тај начин што су се служили ауторитетом велике Октобарске револуције — дјелом великог Лењина. Разумије се да је ту по сриједи као узрок и дугогодишња криза која је владала и прије рата и још и данас влада у радничким покретима многих земаља свијета. Али никоме од тих људи не пада на памет да тражи корјене тих криза. Услијед слабости у радничким покретима, руководећи људи гледају са све већим страхопоштовањем на све оно што говоре и раде руководећи људи Совјетског Савеза, стварају себи недокучиве ауторитете и божанства, онако како је то некад чинио примитивни свијет, који није познавао природне законе већ је у сваком добру и злу гледао руку неког божанства, — разумије се, с том разликом што су онда та божанства била невидљива, а ова данас можеш видјети и чути. Они очекују помоћ тог ауторитета донесену на туђим бајонетима. Кад би се почело смјело испитивати односно тражити корјен тих слабости, сигурно је да би многе нити водиле до оних који претендују да буду непогрешиви. Сигурно би се доказало да је командовање и шаблонизирање у прошлости и данас главни разлог слабости напредних покрета у свијету. Ево, баш такви „непогрешиви“ ауторитети претстављају кочницу која задржава правилан развитак прогресивног свијета уопште и скреће људе у комунистичким покретима на пут ревизионизма, доводећи до слабљења радничког покрета у свијету.

Узмимо као примјер наше искуство. Док је наша Партија добијала директиве извана о томе шта и како треба да ради, ми смо имали једну слабу, малобројну партију, разједану унутрашњим фракциским борбама, одвојену не само од широких народних маса него и од већине радничке класе. Али, чим смо ми од 1936 године надаље имали мање директива извана, тим брже и брже се развијала наша Партија и постајала вођ широких радних маса народа. Кад смо припремали устанак, ми нисмо добијали директиве извана, већ смо то радили на своју руку, на основу властите процјене ситуације, и у томе се нисмо преварили. Ми нисмо никог питали да ли да дижемо или не устанак против фашиста, већ смо га дигли одмах — на основу властите процјене — чим смо видјели да је дошло вријеме. Кад смо још 1941 године у Ужицу почели стварати нашу народну власт, ми, на срећу, нисмо имали никаквих веза с Москвом, тако да смо несметано могли створити прве темеље наше народне власти, с којом, ево, сада градимо социјализам. (Снажан аплауз). Кад смо послје повла-

чења из Србије, 1941 године, почели стварати прве пролетерске бригаде, ми нисмо никога питали за дозволу (а нисмо ни могли, јер нисмо имали веза), али чим смо били у могућности да о томе обавијестимо руководиоце у Москви, они су нас одмах напали и критиковали што смо то учинили. Они нису хтјели да схвате да смо ми створили пролетерске бригаде онда кад је устанак у најважнијим крајевима био у опасности, нису хтјели разумјети да смо ми тиме жељели јаче да подвучемо учешће радничке класе и улогу Комунистичке партије у устанку, јер смо се на пракси убиједили да без масовног учешћа радничке класе и њеног самопријегорног залагања нема успјеха у устанку. Баш у тим пролетерским бригадама највише су били заступљени радници — комунисти и омладина. Радничка класа је у њима видјела своје ударне одреде који заједно са сељацима ријешавају и будућност радничке класе. И умјесто да то заплаши наше народе, као што су они мислили, десило се обротно: то је још више улило повјерења народу у Комунистичку партију Југославије, још више је приближило Партију и народ у заједничким страдањима. Ми нисмо узели критику до знања. И добро смо учинили што нисмо, како се то касније показало. Кад смо припремали другу скупштину АВНОЈ-а у Јајцу, ми нисмо никога питали за дозволу, јер смо знали да би нам се правиле разне сметње — и нисмо се преварили. А кад је све било готово, ми смо их обавијестили о готовим чињеницама. Одговорили су нам да смо им тиме забили нож у леђа. Дакле, ми смо остварили једно хисториско дјело наших народа, дјело које је дошло као резултат натčovјечанске борбе наших народа, против окупатора и домаћих издајничких владајућих кругова, то јест реакционарне буржоазије, осигурали смо тиме побједу народа у рату и реализацију тековина Ослободилачке борбе, а они су то назвали забијањем ножа у леђа. Таквих и сличних ствари било је и касније, али смо ми све важније акте чинили на основу сопствене процјене ситуације и цјелисходности.

Било би дубоко нетачно кад би се из тога створио закључак да смо ми водили рачуна само о интересима наше земље, а не и о интересима јачања међународног радничког покрета. Само они који настоје изврнути и на свој начин приказати односно негирати херојску борбу наших народа могу тако говорити. Разумије се да смо ми често слушали и њих и то се негдје показало донекле правилно, а негдје нам се и осветило, јер је ишло на штету наше социјалистичке земље.

Другови и другарице, прије свега желим тачно утврдити у чему је суштина нашег пута у социјализам, да ли је то нешто ново што тражи теоретско образложење, што би негирало правилност марксистичке науке на садашњој етапи бар у неким пита-

њима? Разумије се да није. Суштина нашег пута у социјализам, или боље рећи комунизам, може се дефинисати са свега неколико ријечи: наш пут у социјализам састоји се у томе што ми марксистичку науку примјењујемо на датој етапи у пракси у најтјешњем складу са специфичним условима који постоје у нашој земљи. За нас та наука није догма већ средство за руковођење, средство за оријентацију у свакој конкретної ситуацији, па ма како она била замршена. Ми настојимо да у сва наша дјела унесемо дух те науке, јер смо дубоко увјерени да је то правилно и јер се то правилно провјерава у пракси, — да су принципи те науке, благодарећи генијалним научним предвиђањима наших великих учитеља, и на данашњој етапи међународног збивања, у пуној важности, и свако отступање од тих принципа, било под каквим изговором, значило би ревизионизам и издају ствари не само радничке класе већ и читавог прогресивног човјечанства.

У чему се ми разилазимо у теорији са Совјетским Савезом? Да би се на то питање одговорило бар дјеломично, потребно је видјети њихову и нашу праксу у вези с науком марксизма-лењинизма, и то: а) по питању улоге државе у прелазном периоду и њеном одумирању; б) по питању улоге партије, односно њеног односа према држави; в) по питању ниже фазе комунизма или, како се данас каже, социјализма; и г) по питању државне или социјалистичке својине.

Узмимо најприје примјер наше земље. Ми смо, као што је већ напријед речено, уништили стару државну машину и створили нову, народну државну машину, без које радни народ наше земље не би био у стању задржати власт у својим рукама и извршити експропријацију средстава за производњу и многа друга револуционарна дјела без којих се побједа социјализма у једној земљи не може замислити.

Лењин каже: „Пролетаријату је нужна државна власт, централизована организација силе, организација насиља за угушивање отпора експлоататора и за руковођење огромним масама становништва, сељака, ситне буржоазије, полупролетаријата, а такође и за успостављање социјалистичког газдинства”. (Лењин, „Држава и револуција”, страна 142, Изабрана дјела, на руском језику). „Али, не треба заборавити — каже Лењин цитирајући Маркса — да је пролетаријату нужна само држава која одумире”.

Тако поставља ствар Лењин. А шта је нужно буржоазији? Буржоазији, експлоататорској класи потребна је држава као трајна сила за одржавање у потчињености изабљиваних класа, то јест већине народа. Буржоазија не мисли на слабење своје државне машине, акамоли на одумирање, јер она сматра свој систем, систем експлоатације, вјечним и савршеним. Према томе,

разлика између буржоаске државе, ма како се она заодијевала у демократски плашт, и, рецимо, наше државе је у томе што буржоаска држава, то јест апарат силе у рукама једне мањине, односно класе експлоататора, угњетава већину народа и има тенденцију да се све више појачава, — док код нас, иако држава има задатак да држи у потчињености мањину експлоататора и непријатеља нове Југославије, она постепено одумири, јер њене функције, најприје привредне, постепено прелазе у руке трудбеника.

Према марксистичкој науци, држава је продукт „класних сукоба“ и она ће одумријети кад нестане класа, кад више неће бити кога ни зашто држати у потчињености.

У чему је код нас почетак одумирања државе? Ја ћу навести само ове примјере. Прво, децентрализација државне управе, нарочито привреде. Друго, давање фабрика и привредних предузећа уопште на управљање радним колективима, итд. Већ сама децентрализација не само привреде, него и политичког, културног и другог живота носи у себи не само дубоко демократски карактер, већ и клице одумирања не само централизма него и државе уопште, као машине присиљавања. Ево, то је чињеница у чију реалност се може увјерити свако код нас, ако то жели.

А како стоји ствар у Совјетском Савезу, у тридесетпрвој години послје Октобарске револуције? Октобарска револуција омогућила је да држава узме средства за производњу у своје руке. Али та средства налазе се и данас, послје тридесет и једне године, у рукама државе. Да ли се ту остварила парола „фабрике радницима“? Разумије се да није. Радници немају још ни данас никаквог удјела у управљању фабрикама, већ то врше директори које је поставила држава, то јест чиновници. Радници имају само могућност и право да раде, али се то не разликује много од улоге радника у капиталистичким земљама. Разлика је за раднике само у томе што у Совјетском Савезу нема беспослице — и то је све. Према томе, руководиоци Совјетског Савеза нису ни до данас извршили један од најкарактеристичнијих аката за једну социјалистичку земљу, као што је давање фабрика и других привредних предузећа из државних руку у руке радника ради управљања. Пошто руководиоци СССР-а сматрају државну својину као највиши облик друштвене својине, онда то недавање средстава за производњу у руке радника на управљање произилази вјероватно баш из тог схватања о државној својини. Осим тога, то је потпуно у складу с јачањем њихове државне машине. То је чињеница у коју се такође може свако увјерити, ако жели да упозна истину.

Морам да нагласим да ми, кад говоримо о тридесетпрвој години откако је извршена Октобарска револуција, не узимамо као главни елемент за критику Совјетског Савеза само спорост еко-

номског развитка, спорост стварања материјалних услова за социјализам. Не, јер узимати то као главно, а не узимати у обзир све факторе који условљавају спорији или бржи развитак било би неправилно и неправедно. Прво, ми знамо да су класици марксизма подизили од претпоставке да неминовност друштвеног преображаја, то јест социјализам, долази у вријеме кад су производне снаге развијене до високог степена, кад су индустрија, електрификација и друго на тако високом степену да нужно захтијевају њихов прелазак у друштвену својину. Ми знамо и то да је совјетска власт наслиједила једну од индустриски најзаосталијих земаља и да је, према томе, јасно да је тамо било потребно стварање материјалних услова за социјализам, који већ постоје у високо развијеним капиталистичким земљама, а што се не може постићи тако брзо. Али, с друге стране, не може се радити о томе да државата мора имати све функције — и привредне — тако дуго у својим рукама док не стекне тај високи степен индустријализације и створи све потребне материјалне и друге услове за социјализам. Тако могу поставити ствар само они који хоће да ревидирају учење о одумирању државе, који сматрају да се у социјализам иде у скоковима и да се тачно могу одредити границе ниже и више фазе комунизма. Ми критикујемо у првом реду и највише нешто друго: прво, ми критикујемо начин управљања који са своје стране, између осталог, смета и бржем развоју економије у Совјетском Савезу, јер да је начин био бољи и успјеси би у економском развоју СССР-а до данас били већи; друго, ми критикујемо начин васпитавања људи у СССР-у; треће, ми критикујемо њихове појмове о улози велике нације итд.

Како стоји ствар са одумирањем државе као такве у Совјетском Савезу? (Овдје се држава узима не као географски или национални појам, она није идентична с влашћу, односно са управљањем; власт се само служи том државном машином као апаратом силе за угњетавање, односно присиљавање). Да ли тамо има тенденције преношења државних функција, било привредних или политичких, на ниже — то јест да ли има знакова децентрализације или не? Разумије се да досада нема никаквих знакова о свему томе. Напротив, иде се све крућем централизму који је својствен најизразитијој буржоаској бирократској централистичкој држави. Као најјачи израз те централизације јесте: а) концентрација свих функција, привредних, политичких, културних и других у једном центру, б) огроман бирократски апарат, в) јачање умјесто смањење оружаног унутрашњег државног апарата, као што су милиција, оружане снаге министарства унутрашњих послова, НКВД, итд. При томе бих напоменуо да је једина државна функција која још не може доћи у обзир да одумире —

функција армије, јер степен њеног слабљења или јачања зависи од вањских околности, од тога колика опасност пријети једној социјалистичкој земљи извана да буде спријечена мирна изградња социјализма у њој или чак да буде угрожен њен опстанак. Али та функција може доћи у обзир само за одбрану једне социјалистичке земље, а никако за агресију било против кога, јер у том случају губи социјалистички и добија империјалистички карактер, ако иде за освајањем туђих територија и угњетавањем других народа.

Такав централизам својствен је и најизразитијој централистичкој буржоаској држави. Лењин каже: „Централистичка државна власт, својствена буржоаском друштву, никла је у епохи пада апсолутизма”. (Лењин, „Држава и револуција”, страна 144, руско издање сабраних дјела).

Откуд тај централизам и стагнација у даљем развоју Совјетског Савеза у социјализам? То произилази из интерпретације Марксовог и Лењиновог учења о држави од стране совјетских руководилаца. Стаљин има друкчије гледиште о одумирању државе. Маркс, Енгелс и Лењин уче нас да држава почиње одумирати од часа кад пролетеријат дође на власт. Разумије се, ради се о томе да пролетаријат одиста дође на власт у сваком погледу. То одумирање државе почиње прво у „њеним привредним функцијама”, у управљању производњом од стране произвођача, у постепеном преношењу привредних функција са државе на радне колективе, не скоковито, одједанпут, већ постепено, јер би иначе дошло до анархије.

„Кад не буде више ниједне друштвене класе коју треба држати у потчињености, кад скупа с класном владавином и с борбом за индивидуални опстанак заснован на досадашњој анархији у производњи буду уклоњени сукоби и експеси који отуда проистичу, онда нема више ко да се тлачи, онда ишчежава потреба за државном влашћу која данас врши ту функцију. Први акт, акт у коме држава стварно иступа као претставник цијелог друштва — присвајање средстава за производњу у име цијелог друштва — уједно је и њен последњи самостални чин као државе. Мијешање државне власти у друштвене односе постаје мало по мало сувишно и онда само од себе престаје. Место владавине над људима долази руковођење стварима и управљање процесом производње. Држава не бива укинута, она изумире”. („Антидиринг”, страна 195, издање „Напријед”).

Ето, тако нас уче Маркс и Енгелс. А како је говорио Стаљин на XVIII конгресу СКП(б) 1939 године? Прво, он је питање Енгелсових формулација о одумирању државе ставио под два услова и рекао: „Да ли је правилан тај став Енгелса? Да, пра-

вилан је, при једном од два услова: а) ако се изучава социјалистичка држава са тачке гледишта унутрашњег развика земље, апстрахирајући међународне факторе, изолирајући земљу и државу од међународне ситуације ради удобности њеног истраживања, или б) ако претпоставимо да је социјализам већ побједио у свим земаљама или у већини земаља, да умјесто капиталистичког окружења имамо социјалистичко окружење, да нема више опасности напада извана, да нема више потребе за појачавањем армије.” Одмах затим он каже да функција државе „као организатора привреде” још остаје и да функција совјетске државе према унутрашњим стварима не постоји него само према спољњем свијету. Он је рекао: „Основна задаћа тог периода (говори о другом периоду совјетског развика) јесте организација социјалистичког газдинства по читавој земљи и ликвидација посљедњих елемената капиталистичких остатака, организација културне револуције, организација потпуно савремене армије за одбрану земље. У складу с тим измијенила се и функција наше социјалистичке државе. Отпала је, одумрла функција оружаног (военог) угушивања унутар земље, јер је експлоатација уништена. Експлоатације више нема и више нема кога ни угушивати...” И даље: „Што се тиче наше Армије, наших казнених органа и обавјештајне службе, њихова оштрица више није окренута према унутрашњости земље, већ ван ње, против вањских непријатеља...” „Сачувала се и добила пун развика функција привредно-организационог и културно-васпитног рада државних органа”. Тако Стаљин поставља питање одумирања државе и излаже стање у Совјетском Савезу у 1939 години. За 1939 годину заиста се могло казати да је Совјетски Савез живио у пуном смислу те ријечи у капиталистичком окружењу. Али, после Другог свјетског рата, кад је настао читав низ нових социјалистичких земаља баш око Совјетског Савеза, не може се ни у ком случају говорити о капиталистичком окружењу Совјетског Савеза. Говорити да су функције државе као оружане силе, не само армије него и такозваних казнених органа, окренуте само према вани — значи говорити нешто што заиста није имало никакве везе са стварношћу, као што нема везе ни с данашњом стварношћу у Совјетском Савезу. Јер, шта ради огроман бирократски централистички апарат? Зар су његове функције према вани? Шта раде НКВД и милиција? Зар су њихове функције према вани? Ко и помоћу чега депортира милионе грађана разних националности у Сибир и на далеки сјевер? Ваљда неће тврдити да је то мјера против класног непријатеља, ваљда неће рећи да су читави народи класа за уништавање! Ко омета и онемогућава борбу мишљења у Совјетском Савезу? Не чини ли то све један децентрализован, најбирократскији државни

апарат који ни по чему није сличан државној машини која одумире? У једноме је Стаљин овдје у праву, ако се примијени на данашње вријеме, а то је — да су ту заиста и функције те државне машине према вани, али треба додати и то да су оне усмјерене и тамо гдје треба и тамо гдје не треба. Оне су усмјерене и ка мијешању у унутрашње ствари других земаља, а против воље народа тих земаља. Према томе, то су најмање функције једне социјалистичке одумируће државе, која одумире, већ више личе на функције једне империјалистичке државне машине, која се бори за утицајне сфере и подјармљивање других народа. (Аплауз).

Даље, како Стаљин поставља питање улоге партије према држави? У својим дјелима он нигдје није одредио улогу партије у првој фази комунизма, то јест у социјализму; он своди улогу партије на то да она руководи државним апаратом на коме још стоји биљег класног друштва. Према томе, није никакво чудо што се партија у Совјетском Савезу све више бирократизира и сраста у једну цјелину са бирократским државним апаратом, то јест идентификује се с њим, постаје и сама дио бирократског апарата и на тај начин губи везу с народом и са свим оним што би заиста била њена дужност. А то је: дужност организатора и најактивнијег учесника у свим политичким, културним и привредним акцијама, дужност масовне контроле и непосредног учешћа на свим пољима друштвене дјелатности, дужност дизања полета стваралачких маса својим примјером. Свести улогу партије на бирократски апарат, дио државне машине за присиљавање, за спровођење разних принудних мјера, — то је супротно учењу Лењина о улози партије у првој, прелазној фази, као руководиоца и васпитача, а не онога који гони. Тај шаблон се био почео и код нас практиковати, али смо ми предузели потребне мјере и строго ћемо се чувати такве праксе код нас.

А како постављају совјетски руководиоци развитак у комунизму? У марксистичкој науци нигдје се не говори о прелазу у комунизам у скоковима, иако се говори о двије фазе, о нижој и вишој фази комунизма, које претстављају једну цјелину у којој се врши постепени прелаз ка комунизму. Говори се о постепеном развитку у вишу фазу, комунизам, послеје заузимања власти од стране пролетаријата. А ипак, совјетски руководиоци постављају ствар тако као да они могу одредити кад се може сматрати да се прешло на вишу фазу, у комунизам. То није никаква шала већ жалосна истина, јер је свима познато да је Молотов већ 1948 године прогласио улазак у вишу фазу комунизма.

Ево како је Маркс дефинисао прелажење у вишу фазу: „У вишој фази комунистичког друштва, кад нестане ропске потчињености индивидуума подјели рада, а с њоме и супротности

између интелектуалног и физичког рада; кад рад постане не само средство за живот него и прва животна потреба; кад са свестраним развитком индивидуума порасту и продукционе снаге и кад сви извори друштвеног богатства потеку обилније — тада ће тек бити могућно сасвим прекорачити уски буржоаски правни хоризонт и друштво ће моћи на својој застави написати: Сваки према својим способностима, сваком према његовим потребама". (Критика Готског програма, Изабрана дјела Маркса и Енгелса, Том II, стр. 15, издање на руском језику).

Ево, тако се поставља ствар више фазе комунизма. Од тога је у Совјетском Савезу још врло, врло далеко, а, разумије се, и код нас.

Било је људи, и још увијек их има, који су мислили и мисле да је руковање средствима за производњу ријешено тиме што се постављају као директори или управитељи најбољи радници. То је добра ствар, јер на тај начин долазе на ту дужност људи у које се може имати повјерења и у које држава радног народа има повјерења, јер преко радника-директора, који је и сам потекао из редова трудбеника, народна држава има бољу контролу у пословању, с једне стране, а, с друге стране, такав директор боље разумије разне потребе радника и више води рачуна о радницима и о државној, то јест народној својини. Но, то је била најпреча мјера при узимању средстава за производњу у државне руке, али тако, разумије се, не може остати ако хоћемо избјећи многе незгоде које би из тога кроз један даљи период могле настати. То је једно, а друго — на тај начин још није остварена парола „фабрике радницима" и на тај начин не би се могла остварити идеја одумирања државних функција у привреди.

Као што сам већ напријед казао, пројект закона који ми овдје треба да усвојимо од ванредно је велике важности за даљи правилан развитак наше социјалистичке земље, али он још у потпуности не ријешава то питање; он претставља само још један корак даље ка комунизму. Државне функције у управљању привредом још у потпуности не престају, али оне више нису потпуне и искључиве. Оне слабе услјед тога што се на управљање привлаче трудбеници. Они улазе постепено, а не одједанпут, у цјелини, у своја права да као произвођачи и управљају том производњом. Зашто трудбеници улазе постепено, а не одједанпут? Да ли ће та постепеност трајати дуго и колико? На ово се не може одговорити да ће трајати толико и толико времена, јер то зависи од разних околности. Зависи од тога како ће брзо напредовати културни развитак, то јест свестрана наобразба радника, да би они били у сваком погледу способни да управљају успешно, на корист заједнице, фабрикама, рудницима, транспортом итд.; јер без тога

радници неће моћи да врше евиденцију и контролу; без културног уздизања радници неће моћи да овладају потпуно техником управљања. То зависи од темпа развитка производних снага итд.

То културно уздизање трудбеника је тим важније за нас и претставља један од најтежих проблема због тога што је наша земља била међу најзаосталијим земљама у Европи у погледу степена продуктивних снага. Наша је индустрија тек сада почела да се развија пуним замахом. Према томе, брже или спорије преношење свих функција управљања у привреди на трудбенике зависи код нас и од бржег или споријег развитка продуктивних снага. То зависи у првом реду од самих радника, од њихове бригае да се што прије и што више произведе потрошних средстава, од брига радника да се штеди а не расипа итд. Лењин каже: „Комунизам почиње тамо гдје се појављује самопожртвовано савлађивање тешког рада, брига обичних радника о подизању продуктивности рада, о чувању сваког пуда жита, угља, жељеза и других производа који су намијењени не њима лично или њиховим „ближњим” и „даљњим”, већ читавом друштву”. (Лењин, том XXIV, стр. 142, Сабрана дјела, на руском).

Зашто ја истичем на прво мјесто нужност културног развитка? Ако погледамо колики је био број индустријских радника у старој Југославији, а колики је данас и колики ће још бити, онда није тешко погодити у чему је ствар. Ко долази данас у индустријска и друга предузећа? Сељаци. Дакле, огроман број сељака и полусељака и полурадника долази у предузећа и њих најприје треба приучити као раднике, онда васпитавати као раднике-управљаче. То није кратак и лак посао и према њему се треба односити с највећом озбиљношћу и стрпљењем и енергично га савлађивати. При васпитавању тих нових радника имаћемо, и данас имамо, не мало посла с туђим схватањима великог дијела радника о њиховој дужности као радника, о њиховом односу према државној, то јест народној својини итд.

Узмимо само чињеницу да ми многе објекте, па чак и неке највеће фабрике, руднике и друге градимо и отварамо баш у најзаосталијим крајевима, као што су најзаосталији дио Босне, Санџак, Македонија, Косово и Метохија, Лика, Црна Гора итд., дакле, свуда гдје је досада било врло мало или скоро ништа индустрије. А ко ће радити у тим фабрикама, рудницама и другим предузећима? Сељаци из тих заосталих крајева! Сиромашни сељаци тих заосталих крајева треба да уђу и ући ће у те фабрике и руднике. Они треба од сиромашних сељака, чије су генерације стољећима животариле на најнижем нивоу културног и животног стандарда, да постану свјесни радници, градитељи бољег живота за себе и читаву социјалистичку заједницу. То неће бити тако лак

и брз процес. Ми смо тога свјесни, јер већ данас имамо прилично искуства у томе колико је тешко из полусељака — полурадника васпитати свјесног и дисциплинираног индустриског радника. Да би се то постигло, потребни су велики напори, потребно је упорно доказивати тим полурадницима да они у нашој социјалистичкој земљи постају не само произвођачи у индустрији, рударству итд., већ и власници средстава за производњу; треба им доказати да су уласком у те фабрике, руднике и друга предузећа они постали и њихови власници. Не оно парче неплодне земље које им никад није могло дати могућност живота достојног човјека, већ им фабрике, рудници и друго могу осигурати бољи живот но што су га имали они и њихови преци. Зашто је потребно да ти полусељаци — полурадници постану свјесни индустријски радници? Потребно је у првом реду због тога што ми градимо многобројне фабрике и предузећа, отварамо све нове и нове руднике, једном ријечју, индустријализирамо нашу социјалистичку земљу да би је учинили богатијом, да би неискоришћена богатства била приступачна свим грађанима наше земље, да би се људи могли тим богатствима користити итд. Да би се те фабрике, рудници итд. могли покрећути, потребни су радници који ће бити способни да овладају и покрећу нову, савремену технику. Том савременом техником неће моћи да рукује полусељак који више мисли на своје парче неплодне земље него на савремена модерна средства за производњу, која сада код нас нису више приватна, капиталистичка, већ друштвена својина читаве наше заједнице. Њима више не управљају капиталисти или њихови добро плаћени вјерни чиновници, бирократија која се бринула само о интересима капиталиста, то јест о томе да се из радника исцеди што више профита за капиталистички џеп, при чему би мрвицу добила и та бирократија. Данас ће код нас управљати тим фабрикама, рудницама и другим сами радници. Они ће сами одређивати како ће се и колико радити, они ће знати зашто раде и на што ће се употребљавати резултати њиховог рада. Да бисмо то могли постићи свугдје у нашој земљи, и у најзаосталијим крајевима, потребно је упорно савлађивати заосталост, потребно је уздићи полусељаке на ниво свјесних индустријских радника, који ће схватити и своје дужности и своја права градитеља социјализма.

Из горњег се види да постоје ванредно велике тешкоће на путу изградње комунизма у једној заосталој земљи, као што је, на примјер, наша. Али шта сада? Хоћемо ли чекати да сви радници буду једнако паметни и способни да управљају предузећима? Разумије се да не, јер би у том случају морали бескрајно дуго чекати. Баш у процесу управљања, у непрекидном процесу рада и управљања сви радници ће стећи искуство. Упознаће не само

процес рада, већ и све проблеме свога предузећа. Трудбеници ће само у пракси моћи да науче да се служе евиденцијом, да се упознају с тим колико материјала смију утрошити а колико се може уштедјети, упознаће се на шта све иде њихов рад, то јест куда иде њихов вишак рада и на шта се он употребљава. Упознаће се с тим колика мора бити акумулација њиховог предузећа као дио опште планске акумулације, а колико могу они повећати свој стандард живота. Они морају бити упознати с тим колико и којим темпом они морају повећавати продуктивност рада итд. Они се безусловно морају упознати с радном дисциплином, јер оног момента кад трудбеници узимају на себе одговорност да учествују у управљању привредом — отада питање радне дисциплине спада у њихову прву дужност.

Нарочито важна ствар биће за савјете радних колектива да утичу да се чим рационалније распоређује радна снага, да не дозвољавају да се у њиховим предузећима угнијезди непотребна непродуктивна радна снага, односно сувишна бирократија у администрацији, јер ће се на тај начин само повећати трошкови производње и смањити рентабилност њихових предузећа, што ће ићи на штету читавог колектива. Треба знати разликовати потребу за специјалистима од сувишног административног, непродуктивног апарата.

Предавање фабрика, рудника итд. на руковање радним колективима онемогућиће да се у нашој привреди угнијезди једна различна болест, која носи име бирократизам. Та болест се невјероватно лако и брзо преноси из буржоаског друштва и опасна је у прелазном периоду, јер као полип својим хиљадукратним пипцима спутава и омета правилан и брз процес развитка. Бирократизам спада међу највеће непријатеље социјализма баш због тога што се увлачи непримјетно у све поре друштвене дјелатности и људи испочетка ни сами нису тога свјесни. Било би погрешно мислити да бирократизам већ није почео и код нас хватати корјена. И код нас се он већ почео увлачити у разне установе, у државни апарат и привреду, али ми смо тога свјесни и зато смо већ предузели читав низ мјера да га онемогућимо. Ту нису довољне кампањске мјере, већ непрекидна борба и васпитавање људи.

Лењин каже да је техничка и културна заосталост најповољније тло да бирократизам ухвати свој корјен, али он уједно каже и како је најлакше односно једино могућно успјешно се борити против бирократизма. „Борити се с бирократизмом до краја, до пуне побједе над њим, могућно је само тада ако све становништво буде учествовало у управљању. У буржоаским републикама то је било не само немогућно, већ је томе сметао и сам закон. Најбоље буржоаске републике, па ма како оне биле демократске,

имају хиљаде законских сметњи које спречавају трудбенике да учествују у управљању. Осим закона постоји још и културни ниво који не можеш потчинити никаквом закону. Тај ниски културни ниво чини да су совјети, који на основу свог програма треба да буду органи управљања преко трудбеника, уствари органи управљања за раднике преко напредног слоја пролетаријата, а не преко маса трудбеника". (Лењин, том 24, страна 145, издање сабраних дјела на руском). То је због културне заосталости о којој Лењин говори и у томе је опасност бирократизације управљања.

По Лењину, види се да бирократизам цвати нарочито тамо гдје је заосталост већа. Ове ријечи најјасније говоре о томе гдје морамо тражити коријене бирократизма. Зар то не показује да бирократизам цвати баш тамо гдје људи још нису свјесни својих права контроле и одлучне борбе против сваког бирократског поступка, гдје људи још нису свјесни да је бирократизам штетна појава за социјализам, која се не може искоријенити само декретима одозго, већ је потребно да се против њега бори сваки свјестан човјек у свакодневној пракси. Не треба при томе мислити да се бирократизам може да зацари само у високим установама, а да је то доље теже. Но, и даље, до најнижих државних и привредних административних установа бирократизам продира ако се против њега не бори. Разумије се, трагедија је за једну социјалистичку земљу ако се бирократизам устали од највиших до најнижих установа, ако врхови не виде или неће да виде његову штетност. Да би се бирократизам с успјехом побиједио, није доста да се предузимају мјере само горе, у највишим надлештвима, против њега, а доље да се сматра да он, тобоже, није опасан. И те како је он опасан и доље, то је код нас и пракса показала. Према томе, и у администрацији република, и у администрацији области, и у администрацији срезова и мјесних органа, и у администрацији разних трговинских и других привредних установа бирократизам је опасан и нужно је да се, уз помоћ најширих маса, боримо против њега, да не дозволимо да та за социјализам штетна појава узме маха.

Данас, када је не само државна администрација већ и цјелокупна привреда у рукама народа, народ је и компетентан да будно контролира рад оних који су постављени у администрацији да врше своје дужности на корист социјалистичке заједнице. Радници колективи и њихови савјети који ће управљати фабрикама, рудницама итд. имаће врло важан задатак да онемогуће бирократске методе у управљању.

Другови и другарице, питање улоге синдиката под новим условима, год условима учешћа трудбеника у управљању донекле

се мијења, јер се функција синдиката сада углавном усмјерава на оно што је најважније у раду синдиката — на васпитавање, на свестрано културно уздизање трудбеника. Рад синдиката усмјерава се на то да се новопридошли радници, то јест бивши сељаци, упорним радом синдиката, а под руководством Партије, чим прије отргну старих ситносопственичких навика, да се чим прије уздигну на ниво најсвјеснијих индустријских радника, радника с новим, социјалистичким односом према средствима производње, према фабрикама, према рудницима, према друштвеној својини, према раду. Те нове раднике треба чим прије васпитати да буду неуморни и пожртвовани градитељи комунистичког друштва, то јест лепшег и срећнијег живота свих трудбеника.

У вези са учешћем радника у управљању предузећима, односно производњом, слаби онај задатак синдиката, који су они имали у вези са заштитом интереса радника, јер сада ту ствар радници сами рјешавају преко својих савјета, односно управних одбора у производњи. Тиме се уједно олакшава двострука улога синдиката, који су, с једне стране, имали да штите интересе радника, а, с друге стране, морали су исто тако да воде рачуна о интересима народне државе, о интересима цјелине, о интересима читаве заједнице. Упознавањем радника у процесу управљања производњом са свим проблемима: са акумулацијом, с трошковима производње, с разним, многобројним, тешкоћама с којима су се досада морали борити сами директори, односно досадашње управе и синдикати, биће олакшан и рад синдиката у том погледу. То ће у сваком случају много допринијети стабилизацији радне дисциплине у фабрикама, рудницима и другим предузећима.

Из приједлога закона види се да трудбеници на најдемократскији начин улазе у своје функције управљања. Радничке савјете бирају непосредно тајним гласањем радници и службеници по фабрикама, рудницима и предузећима уопште. Ти раднички савјети и управни одбор, који бирају чланови савјета између себе, морају имати свестрану подршку синдиката. Да би то било могућно, у управне одборе улазе и претставници синдиката радника и намјештеника у том предузећу, који на тај начин носе свој дио одговорности у управљању, умјесто да буду само савјетодавни органи без нарочите одговорности, односно одговорне дужности.

Овај закон претставља један од најдемократскијих аката које смо ми до данас донијели; он по својој садржини одражава нашу социјалистичку стварност. Узмимо само дужности и права радничких савјета. У члану 23 каже се: „Раднички савјет предузећа: одобрава основне планове и завршни рачун предузећа; доноси закључке за управљање предузећем и за остварење привред-

ног плана; бира, разрјешава и смјењује управни одбор предузећа или поједине његове чланове; доноси правила предузећа уз потврду управног одбора вишег привредног удружења односно надлежног државног органа; расправља о извјештајима о раду управног одбора и доноси закључке о одобравању његовог рада; расправља о појединим мјерама управног одбора и доноси закључке о њима; врши расподјелу оног дијела акумулације који остаје на располагање предузећу односно радном колективу.”

Даље, у члану 27 се говори о дужности управног одбора предузећа и каже: „Управни одбор предузећа: саставља приједлоге основних планова предузећа; доноси мјесечне оперативне планове; стара се о правилном пословању предузећа; саставља приједлог унутрашње организације предузећа и приједлог систематизације мјеста; саставља приједлог правила о радном реду у предузећу и доноси мјере за учвршћење радне дисциплине; рјешава о постављању службеника на руководеће положаје у предузећу; доноси рјешења поводом приговора радника и службеника на рјешења о отказу и унутрашњем распореду на послове; предузима мјере за унапређење производње предузећа, а нарочито за рационализацију производње, повећање производности рада, снижење производних трошкова, побољшање квалитета производа, спровођење штедње, смањење отпадака и шкарта; рјешава о питањима радних норми у предузећу; рјешава о проглашењу ударника и о рационализаторским и новаторским приједлозима, предузима мјере за стручно уздизање радника и службеника предузећа, као и за њихово правилно распоређивање на поједина радна мјеста; стара се о правилној примјени прописа о радним односима у предузећу, о платама, надницама и унапређивању радника и службеника, о заштити рада и социјалном осигурању, као и о побољшању животних услова радника и службеника у предузећу; доноси план коришћења годишњег одмора радника и службеника у предузећу; предузима мјере за заштиту и правилну употребу општенародне имовине којом управља предузеће и мјере за откривање, спречавање и отклањање појава штеточинства, расипништва и других облика несавјесног односа према општенародној имовини. — Управни одбор предузећа је одговоран за извршење плана и правилно пословање предузећа.”

Ова два члана закона говоре о томе какве се све функције у производњи преносе на радне колективе, које је досад имала држава и вршила их сама преко својих одређених претставника уз извјесно учешће синдиката.

Отсада државна својина средстава за производњу, фабрика, рудника, жељезница, прелази постепено у виши облик социјали-

стичке својине. Државна својина је најнижи облик друштвене својине, а не највиши, као што сматрају руководиоци СССР-а. Ево, у томе је наш пут у социјализам и то једино правилан пут кад се ради о одумирању државних функција у привреди. Нека запамте коминформбироовци да њихова клеветничка дрека не може затамнити наш свијетли пут у изградњи социјализма.

С друге стране, овај наш закон о учешћу радних колектива, то јест наших трудбеника у управљању привредом наше земље претставља најснажнији одговор на питање гдје је истинска демократија: овдје код нас, или толико хваљена и опјевана западна демократија. Код нас је демократија заснована на материјалној бази за најшире масе трудбеника. Њу осјећају масе, служе се њоме за остварење лепше и срећније будућности за све трудбенике наше земље. То је одговор онима на Западу, који толико причају о томе да код нас нема праве демократије, да је наша земља полицијска држава итд., који воле да причају о нашој оскудици, о томе да немамо то и то итд. Да, код нас заиста постоји оскудица још у много чему, јер ми још нисмо у стању да створимо довољно средстава, довољно разних предмета за употребу, довољно свега онога чиме би људи уљепшали себи живот, подигли свој стандард живота. Али, ми смо сада баш на путу да то остваримо и остварићемо за све, а не само за једну мањину људи, као што је то случај на Западу. Шта користи на Западу што су магацини пуни свега што човјек само може пожељети; ко тамо данас може удовољити жељи да то набави? Разумије се, само један врло мали слој људи, владајућа класа може себе задовољити, а не огромна већина радних људи. Према томе, то је демократија за једну мањину, јер радни људи који зараде да једва животаре, или беспослени радници и чиновници немају ништа од такве демократије, која им одузима плодове њиховог рада, а њих одржава само зато да би друге физички способне издржавали, то јест осигуравали им богате услове живота. Ми, међутим, радимо на томе да они који раде уживају и плодове свога рада и у томе и јесте материјална суштина наше демократије. (Дуготрајан аплауз).

Ми смо свјесни да ћемо имати не мало муке док наши радници савладају све тешкоће које проистичу из наше заосталости, али будимо увјерени да ће наши трудбеници побједоносно проћи кроз све те тешкоће, јер су свјесни да је питање изградње социјализма њихова сопствена ствар, да то може бити остварено само њиховим сопственим, упорним, пожртвованим стваралачким еланом. (Буран аплауз).

Наша народна власт је од самог свог постанка водила и данас води највише бригу о трудбеницима, о људима наше земље, јер

иначе не би била народна кад не би тако радила. Све што се код нас ради и гради има једну сврху: усрећити наше трудбенике, створити им боље услове живота. Сами трудбеници града и села господари су своје данашњице и своје срећне будућности. Како ће брзо доћи та срећна будућност, кад више неће бити потребно да се људи толико напрежу, зависи од самих трудбеника града и села наше земље, зависи од њихове упорности, пожртвованости и стрпљивости. Зависи од тога да се напрегну све снаге, да буде чим мање оних који стоје по страни, да сваки да све од себе у свакодневној борби за извршење Петогодишњег плана, за подизање продуктивности рада, за производњу чим више и чим бољих потрошних предмета за потребе грађана наше социјалистичке земље. Сељаци у задругама, којима сами управљају, и радници у фабрикама, у којима ће отада сами управљати, имају данас своју судбину заиста у својим сопственим рукама. (Бурн и дуготрајан аплауз. — Сви народни посланици устају и поновним бурним аплаузом поздрављају завршне речи маршала Тита.)

Претседавајући: После говора маршала Тита, закључујем ову седницу, а идућу заједничку заказујем за сутра у 9 часова пре подне.

Упозоравам другове претседнике и чланове законодавних одбора да би требало да одрже своје седнице одмах по завршетку ове заједничке седнице.

(Седница је закључена у 19,30 часова).

ZAJEDNIČKA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA

Četvrta sednica

(27 juna 1950)

Početak u 9,10 časova.

Pri ulasku u dvoranu, članove Savezne vlade na čelu sa Pretsednikom Vlade FNRJ maršalom Jugoslavije Josipom Brozom Titom i članove pretsedništva Saveznog veća i Veća naroda na čelu sa Pretsednikom Saveznog veća Vladimirom Simićem, narodni poslanici pozdravljaju burnim i dugotrajnim aplauzom.

Pretsedavao Pretsednik Saveznog veća **Vladimir Simić**.

Pretsedavajući: Otvaram četvrtu zajedničku sednicu I vanrednog zasedanja Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ drugog saziva. Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Momčilo Marković.

Izvoľite saslušati zapisnik prošle sednice.

Sekretar Krste Markovski (NR Makedonija) čita zapisnik prethodne sednice.

Pretsedavajući: Ima li ko kakvu primedbu na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Saopštavam da je Narodna skupština dobila iz svih krajeva naše zemlje veliki broj pozdravnih telegrama od radnih kolektiva koji izražavaju svoje zadovoljstvo i pozdravljaju donošenje Zakona o upravljanju privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva.

Prelazimo na dnevni red: pretres Predloga osnovnog zakona o upravljanju privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva. Za reč se prijavilo nekoliko

narodnih poslanika. Pozivam narodne poslanike koji žele da uzmu učešća u pretresu Predloga osnovnog zakona o upravljanju privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva da se u toku diskusije prijave listićem ili sa mesta, saglasno poslovniku.

Ima reč narodni poslanik Đuro Salaj.

Đuro Salaj (*Izborni srez Sl. Brod I, NR Hrvatska*): Drugovi i drugarice narodni poslanici, u svom jučerašnjem govoru drug Tito je, povodom Predloga osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva, istakao ogromnu revolucionarnu ulogu koju će radnički saveti i upravni odbori odigrati u socijalističkoj izgradnji naše zemlje, u borbi za dalji razvitak socijalističke demokratije i narodne samouprave i u daljem unapređenju naše privrede uopšte.

Ja bih se osvrnuo — u najkraćim crtama — na dosadašnji rad i uspehe radničkih saveta i na delatnost sindikata u ostvarivanju socijalističkog načela da proizvođači neposredno učestvuju u upravljanju privredom. Posle Narodne revolucije koju su izvršili jugoslovenski narodi u Oslobođilačkom ratu, naši su radni ljudi uzeli puno učešće u privrednom životu, u obnovi ratom opustošene zemlje i u ostvarivanju planskih zadataka za preobražaj naše zaostale privrede u naprednu, tehnički razvijenu, socijalističku privredu. Sindikalne organizacije, pod rukovodstvom Partije, razvijaju stvaralačku inicijativu trudenika za povećanje proizvodnje, za poboljšanje kvaliteta proizvoda, za štednju potrošnog materijala, za socijalističku radnu disciplinu, za čuvanje narodne imovine itd. Sindikati vaspitavaju radničku klasu naše zemlje za aktivno učešće u privrednom životu i opštoj društvenoj kontroli.

Na proizvodnim savetovanjima fabričkih odeljenja i pogona, kao i na proizvodnim savetovanjima ostalih aktiva preduzeća, radnici kolektiva su se upoznavali sa pitanjima proizvodnje, pretresali mere za ostvarivanje proizvodnih zadataka i učestvovali u rešavanju aktuelnih pitanja rukovođenja preduzećem. Širokim učestvovanjem u proizvodnim savetovanjima hiljade i hiljade radnika naučili su da aktivno sudeluju u poslovima gazdovanja preduzećem, da razvijaju svoje stvaralačke sposobnosti u pronalaženju i primeni boljih metoda rada, korisnije upotrebe materijala itd. Proizvodna savetovanja naših fabrika i preduzeća postala su zaista svestrana škola trudeničkih masa za ovladavanje pitanjima proizvodnje i razvijanja njihove delatnosti u pravcu kontrole. Na tim su zadacima sindikati odigrali značajnu ulogu i pomogli da su proizvodna savetovanja postala u većini naših predu-

zeća opštim oblikom učešća radnih ljudi u rešavanju pitanja proizvodnje i opšte društvene kontrole u proizvodnji.

Sredinom prošle godine, Savezna vlada je dala inicijativu za osnivanje radničkih saveta u preduzećima sa zadatkom da preko njih radnici i službenici preduzeća aktivno učestvuju u rešavanju svih najvažnijih pitanja preduzeća, da sudeluju u unapređenju proizvodnje preduzeća.

Privredni savet FNRJ i Centralni odbor Saveza sindikata Jugoslavije izradili su uputstva za osnivanje radničkih saveta na osnovu kojih su u najvećim i najznačajnijim preduzećima formirani radnički saveti i otpočeli sa radom.

Radnici su oduševljeno pozdravili ovu novu meru demokratizacije upravljanja privredom i omogućavanja da se razvije još šira inicijativa masa. Neposredno posle osnivanja prvih radničkih saveta, mnogi su kolektivi, koji nisu bili predviđeni da se u njima osnivaju radnički saveti, tražili da se i u njihovim preduzećima formiraju radnički saveti. Gotovo u svim kolektivima izbori za radničke savete pretvorili su se u još odlučniju mobilizaciju radnika na ispunjavanju planskih zadataka i u novo rasplamsavanje socijalističkog takmičenja. U radničke savete ulazili su najbolji radnici koji su svojim predlozima za uvođenje novih metoda rada, racionalizatorstva i novatorstva pomogli da se savladaju mnoge teškoće u našoj privredi, koje nam je nanela privredna blokada i ostali nesocijalistički postupci od strane rukovodilaca Sovjetskog Saveza i njima podređenih istočnoevropskih zemalja. Dosadašnje zalaganje i naponi radničke klase omogućili su našoj zemlji da smo mogli postati nezavisni od uvoza mnogih proizvoda koji su predviđeni da se nabave u inostranstvu. Radnički saveti oslobodiće našoj zemlji nove, dosada neiskorišćene ogromne snage koje sa drži u sebi stvaralačka inicijativa masa. Dosadašnje iskustvo i rezultati rada oko 600 radničkih saveta očigledan su dokaz ne samo koristi koju radnički saveti pružaju unapređivanju naše privrede, već i pravilnog puta razvijanja socijalističke demokratije i likvidacije birokratizma u našem privrednom aparatu.

Dozvolite mi, drugovi i drugarice narodni poslanici, da samo ukažem na nekoliko između stotina i stotina primera uspešne delatnosti radničkih saveta.

Radnički savet rudnika Kreke razmotrio je na jednom sastanku pitanje boljeg iskorišćavanja mehanizacije u rudniku. Na inicijativu članova saveta na 15 pripremnih radilišta, gde se ranije radilo ručnim svrdlima, danas rade izvozne mašine, a povećanjem broja otpucavanja na radilištu proizvodnja je na nekim mestima povećana za 150%. Isto je tako na inicijativu saveta sproveden u

život zaključak da se brigade ne smenjuju više u prozivnici već na samim radištim. Ova mera omogućuje znatno povećanje proizvodnje.

Radnički savet Industrije motora u Rakovici sproveo je reviziju službeničkih mesta pa je pronađen višak od 70 službenika.

Radnički savet fabrike mašina alatlika »Ivo-Lola Ribar« u Železniku prihvatio je predlog člana saveta Živote Konstantinovića za reorganizaciju rada livnice. Već posle šest dana nove organizacije rada pokazali su se prvi pozitivni rezultati, jer su livci prihvatili odluku koju su sami doneli. A posle tri nedelje livnica je dala pored povećane proizvodnje za 9,2% i odličan kvalitet. Blagodareći tome, kolektiv fabrike »Ivo-Lola Ribar« premašio je svoj drugi tromesečni planski zadatak za 7% iako ranije nije mogao ispunjavati svoje zadatke.

Primer dobrog i korisnog rada pokazuje i radnički savet Železare u Zenici, koji na svojim sastancima, pretresajući pitanja proizvodnje i potreba radnika u snabdevanju, stanovima itd., donosi konkretne odluke, određuje rokove za njihovo izvršenje i određuje ko treba da ih izvrši. Na taj način se obezbeđuje puna kontrola kao bitni deo izvršavanja zadataka.

Predlog osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva predstavlja dalje proširenje značaja i uloge radničkih saveta. Dosadašnja, pretežno savetodavna funkcija radničkih saveta prerasla je u funkciju neposrednog upravljanja, koju novi zakon o radničkim savetima i upravnim odborima utvrđuje u cilju daljeg razvitka socijalističke demokratije u našoj privredi. Radnički saveti imaju sada zakonsku mogućnost ne samo da daju inicijativu za rešavanje proizvodnih zadataka preduzeća, već i da preduzimaju i praktične mere za njihovo rešavanje, kao i da određuju ko će preduzeti te mere i da kontrolišu njihovo izvršenje. Na taj način, zakon o radničkim savetima obezbeđuje radnim ljudima direktno učestvovanje i upravljanje svim poslovima preduzeća, kao i u svim pitanjima brige o ljudima, o njihovoj boljoj pravnoj zaštiti, higijensko-tehničkoj zaštiti, o njihovom boljem snabdevanju, itd.

Osnivanjem radničkih saveta, ne samo u preduzećima već i u višim privrednim udruženjima, kao što to predviđa predlog zakona, predstavlja proširivanje prava radnika u upravljanju privredom.

Predlog zakona utvrđuje da »radnički savet višeg privrednog udruženja biraju radni kolektivi svih udruženih preduzeća srazmerno svom brojnomo sastavu«. Time se trudbenicima omogućuje

da neposredno učestvuju u upravljanju i višim privrednim udruženjima. Učestvovanjem radnika u radničkim savetima viših privrednih udruženja radne mase dobijaju mogućnost još šire i efikasnije delatnosti, kako u upravljanju privredom, tako i u suzbijanju i likvidiranju birokratskih metoda rukovođenja.

Predlog zakona predviđa da radni kolektivi ostvaruju upravljanje privredom preko radničkih saveta i upravnih odbora preduzeća i viših privrednih udruženja. Upravni odbori preduzeća, koje biraju radnički saveti preduzeća kao svoje izvršne organe, predstavljaju neposrednu upravu preduzeća koja rukovodi svim poslovima u okviru državnog privrednog plana a na osnovu zakona i ostalih pravnih propisa, jer predlog zakona utvrđuje: »Upravni odbor preduzeća je odgovoran za izvršenje plana i pravilno poslovanje preduzeća«. Time je na jasan način formulisano demokratsko načelo narodnog samoupravljanja, da radni kolektivi neposredno upravljaju proizvodnjom preduzeća.

Nesumnjivo je da Predlog osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva obeležava novu, značajnu etapu u razvitku naše socijalističke zemlje, u procesu daljeg izgrađivanja demokratije u našoj privredi. I dok se u Sovjetskom Savezu i drugim njemu podložnim zemljama sve više učvršćuje birokratska kasta u državnom i privrednom aparatu, koja je ukočila i sputala svaki razvitak demokratizacije privrede — a to je bitni preduslov bez kojega nema daljeg razvitka socijalizma — dotle se u našoj zemlji vrši svestrana borba za uklanjanje birokratskog aparata i metoda iz kapitalističkog nasleđstva, za dalji razvitak socijalističke demokratije. Zato će, ja sam uveren u to, donošenje i ostvarivanje načela Osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva, pored oduševljenog prihvatanja naših naroda, izazvati i radost svih doslednih i nepokolebljivih boraca za socijalizam i svih istinski naprednih ljudi u svetu.

Iz svih ovih razloga izjavljujem da ću s velikom radošću i ponosom glasati za Predlog osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva, jer on omogućava nove velike pobede na putu socijalizma, kojim nas vodi naša herojska Komunistička partija sa svojim Centralnim komitetom na čelu s drugom Titom. (Buran i dugotrajan aplauz).

Sindikati će razviti široku delatnost na sprovođenju u život novog zakona o radničkim savetima i upravnim odborima preduzeća i viših privrednih udruženja, i pružiti im svu svoju pomoć. Oni će još odlučnije no dosada uložiti sve svoje snage za svestrano

kulturno uzdizanje naših trudbenika, da bi postali svesni graditelji socijalizma. Ja sam ubeđen da će radnička klasa i svi radni ljudi Jugoslavije oduševljeno pozdraviti i prihvatiti ovaj zakon, jer on predstavlja novu, istorisku, revolucionarnu tekovinu naših naroda na putu izgradnje socijalizma, na putu stvaranja boljeg i lepšeg života našim trudbenicima. (Buran aplauza).

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik Bogde Jadrešin.

Bogde Jadrešin (Izborni srez Zadar III, NR Hrvatska): Dru-govi i drugarice narodni poslanici, Prijedlog osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva ima veliki značaj za našu socijalističku zajednicu. Ovim zakonom, koji ćemo mi danas izgla-sati, dajemo ogroman doprinos budućnosti, što je potpuno u skladu s učenjem Marksa, Engelsa i Lenjina. Naša Partija, vodeći uvijek pravilnu politiku, i ovdje pokazuje da je naša domovina prva u svijetu koja u praksi prelazi na ostvarenje velikih misli Marksa o upravljanju neposrednih proizvođača proizvodnjom, uprkos po-stojanja SSSR-a već 31 godinu.

Prijedlog ovog zakona nije iznesen pred ovaj visoki dom odjednom, prekonoc. Prijedlog ovog zakona je rezultat pravilne politike naše Partije i druga Tita, koji su produbljivali nauku Marksa, Engelsa i Lenjina i koji su budno slušali glas masa i pra-vilno cijenili njihovu sposobnost i gotovost da upravljaju privre-dom. Naša Partija i narodna vlast daju svojoj radničkoj klasi ovo veliko povjerenje koje radnička klasa prihvata i daje garanciju da će ga opravdati. Ovaj zakon govori, kao i svi zakoni koji su dosada izglasani u našoj Narodnoj skupštini od oslobođenja naše domovine, da mi nismo suhi prakticisti, već da idemo našom pra-vilnom politikom u prilog pravilnom razvitku socijalističkog dru-štva. Ovim zakonom potvrđuje se stvaračka sposobnost naše radničke klase i zato joj se povjerava ovaj veliki zadatak. Naša Partija je uvijek vodila borbu protiv svih mogućih skretanja koja su kočila pravičan tok razvitka društva. Naša Narodna revolucija izvršila je svoj istoriski zadatak i oduzela je vlast iz ruku buržoa-zije. Stvorena je država radnog naroda, koja je uzela u svoje ruke zadatak da upravlja privredom i da uništi do kraja ostatke svrg-nute, ali ne i uništene buržoazije. To je nužan početak, ali svaki dalji korak našeg puta ide u prilog jačanja socijalizma. Naš put od puta SSSR-a jeste u biti različit. Dok je politika SSSR-a, pod komandom SKP(b), postala komandujuća i jačala birokratizam koji ždere i siše radni narod SSSR-a i sputava svaku inicijativu masa, dotle politika naše Partije i Vlade stvara u praksi materijalnu osnovicu za razbijanje birokratizma i krči put širokoj demo-

kraciji na svim linijama života i rada. Naša praksa govori o pravom putu socijalističke demokracije.

Iskustvo naših sindikalnih organizacija od oslobođenja do danas govori da su radnici životno zainteresirani kako za povećanje proizvodnje, tako i za kvalitet proizvoda. Kroz proizvodna i stručna savetovanja davani su svakodnevno prijedlozi za unapređenje proizvodnje od strane velikog broja radnika, inženjera i tehničara. Kroz socijalističko takmičenje i usvajanje mnogobrojnih prijedloga naših radnih ljudi, proizvodnost rada u Narodnoj Republici Hrvatskoj povećana je samo u 1949 godini za 16%. Ovo dokazuje da su sazreli svi uslovi da se zakonskim putem osigura ne samo prihvatanje prijedloga radnika, već da i kao proizvođači direktno upravljaju svojim kolektivom i učestvuju u raspodjeli viška njihovog rada. Ovu mjeru ne treba shvatiti kao konačnu, ne treba shvatiti da će neposredni proizvođač odmah savršeno upravljati privredom, ali to su prvi koraci na putu kojim se omogućava dalja demokratizacija u proizvodnji, put smanjenja birokratskog aparata na najmanju mjeru.

U našoj Narodnoj Republici Hrvatskoj u 1950 godini birani su radnički savjeti u 72 radna kolektiva republičkog i saveznog značaja. Šta nam je pokazalo iskustvo mnogih radničkih savjeta? Ono nam je pokazalo (gdje su savjeti pravilno shvatili svoju ulogu i gdje im je ukazivana pomoć) da je rad u fabrikama mnogo olakšan. Na primjer, radnički savjet »Rade Končara« održavao je redovito svoje sastanke i pretresao pitanja kao što su: izvršenje proizvodnog plana, stanje normi, štednja narodne imovine, bolja organizacija brigadnog sistema, zatim pitanje viška radne snage, pitanje radne discipline, korišćenje sirovina itd. Članovi radničkog savjeta kritikovali su na sjednici aljkavost poslovođa i donijeli odluke, ukoliko ne isprave svoje greške, da će ih smijeniti sa te dužnosti. Radnički savjeti srodnih preduzeća usko su povezani i uzajamno se pomažu. U tom pravcu donošene su odluke koje su preko sindikalnih organizacija prenošene na čitav radni kolektiv i uspješno provedene u život. Radnički savjet u tvornici »Pliva« upoznat je sa svim tekućim zadacima koji su izvršeni od strane direktora sporazumno sa predsjednikom radničkog savjeta. Između dva zasjedanja priprema se materijal za sjednicu od strane velikog broja članova radničkog savjeta, a na sjednici se, poslije svestrane diskusije, donošaju odluke i sprovode u život. Radnici su ponosni što su izabrani za članove radničkog savjeta i što neposredno utiču i donose odluke o izvršenju planskih zadataka. To pokazuje da su i sindikati u mobilisanju radnika za sprovođenje odluka radničkog savjeta dobili svoj nov, konkretan sadržaj rada na rješavanju privrednih zadataka. Uz ove konkretne zadatke

sindikalne organizacije imaju više mogućnosti da se bave još više pitanjima kao što su: učvršćenje sindikalne organizacije, redovito plaćanje članarine, kulturno-prosvjetni i ideološko-politički rad, veća briga o ljudima, podizanje stručnosti kod radnika, i ostala pitanja koja su ranije bila zapostavljena i to baš u cilju ulaganja svih snaga za rješavanje privrednih problema.

Na izborima za radničke savjete poduzeća, pravo predlaganja kandidatskih lista ima sindikalna organizacija i određeni broj radnika i službenika. Izborima rukovodi izborna komisija koju postavlja sindikalna organizacija. Prema tome, osnivanjem radničkih savjeta uloga sindikata se ne smanjuje, već, naprotiv, jača i proširuje kako u predlaganju članova za radničke savjete, tako i u vođenju brige o radu pojedinih članova savjeta i radničkog savjeta u cjelini. Radnička klasa stoji čvrsto na putu izgradnje socijalizma u našoj domovini, odano se bori da pomogne međunarodnom radničkom pokretu sprovodeći u život pravilnu liniju naše Partije pod rukovodstvom velikog sina naših naroda druga Tita. (Aplauz).

Budući da je ovaj zakonski prijedlog u interesu radnog naroda naše socijalističke domovine i temelji se na produbljavanju nauke Marksa, Engelsa i Lenjina, ja ga pozdravljam i izjavljujem da ću glasati za njega. (Aplauz).

Pretsedavajući: Ima reč drug Nefat Franjo. (Imenovani ne izlazi). Je li tu drug Nefat Franjo? (Ne javlja se). Onda ima reč drug Pavlačić Mika.

Mika Pavlačić (Izborni srez Karlovac I, NR Hrvatska): Drugovi i drugarice narodni poslanici, Prijedlog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva još je jedan nepobitan dokaz pravilnog puta u socijalizam, kojim narode nove, nezavisne, socijalističke Jugoslavije vodi naše partisko i državno rukovodstvo na čelu sa drugom Titom. Narodi naše zemlje, rukovodeni svojom Komunističkom partijom, već kroz Narodnooslobodilačku borbu razbili su stari buržoaski sistem vladavine, preuzeli bogatstva zemlje u svoje ruke, svojim vlastitim snagama izvojevali narodnu vlast i prešli odlučno na izgradnju svoje socijalističke domovine, Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Nema sumnje da ćemo mi imati još svakovrsnih teškoća do pune pobjede socijalizma u našoj zemlji. Međutim, kod svega toga osnovno je to da naši narodi imaju takvo rukovodstvo koje ih vodi sigurnim putem željenom cilju bez obzira na sve prepreke, pojavile se one bilo sa koje strane i u bilo kojoj formi. Tačno je to da mi nismo imali prvih godina nakon našeg oslobo-

denja onoliko praktičnog iskustva u rukovođenju državom i privredom koliko nam je bilo potrebno. No, i pored toga, rukovodstvo naše domovine, izraslo iz naše Narodne revolucije, nije dozvolilo da na zdravo tijelo naših naroda uzjaši parazitski birokratizam, kao što se to dogodilo zemljama pod komandom CK SKP(b), već je neumorno učilo, uči i učiće milione naših trudbenika da misle svojom glavom i izgrađuju socijalizam svojim sopstvenim snagama.

Već u toku Narodnooslobodilačke borbe, a napose kroz poslijeratnu izgradnju naše privrede, mi smo praktički pokazali cijelom svijetu što sve mogu učiniti i mali narodi kad se nalaze u slobodnoj bratskoj zajednici, to jest, kad im se omoguću učešće u radu i rukovođenju zemljom. Sve dosadašnje uspjehe trudbenici nove Jugoslavije mogli su postići u prvom redu zbog toga što konkretno svakodnevno vide i osjećaju da ono što grade, grade prvi put u svojoj historiji za svoju vlastitu korist, a ne za tuđina.

Zar bi se moglo razviti toliko bezgranično povjerenje trudbenika naše domovine u pravilnost puta kojim nas vodi naše partisko i državno rukovodstvo na čelu sa drugom Titom, da nije bilo njihovog neposrednog učešća u upravljanju privredom naše domovine? Bez sumnje, ne bi.

I baš sada u novim uslovima izgradnje naše domovine, na novim putevima socijalizma, nužno je više nego ikada provoditi u život dosljedno, odlučno i nepokolebljivo nauku marksizma-lenjinizma, praktički, konkretno i opipljivo, a ne papagajski i po tuđim receptima — zasnovanim na praznim, izvrnutim citatima iz marksizma-lenjinizma, kako to rade rukovodioci, nazovi komunisti, beskičmenjaci u zemljama Informbiroa pod komandom rukovodstva Sovjetskog Saveza.

Neposredno učešće proizvođača u podizanju i jačanju privrede naše zemlje, njihova zdrava inicijativa, došla je do izražaja, naročito u našim fabrikama, rudnicima i drugim radilištima već od prvih dana oslobođenja pa nadalje. Mogli bismo navesti bezbroj konkretnih primjera, dragocjenih novatorskih, racionalizatorskih i drugih prijedloga koje su naši radnici i tehničari davali sa svojih radnih mjesta, a kroz sindikalnu organizaciju, upravama preduzeća — i to sve u cilju podizanja proizvodnosti rada i jačanja proizvodnih snaga zemlje uopšte.

Dok se rukovodstvo SSSR-a, svojim birokratskim mjerama u privredi, pretvorilo u birokratsku komandantsku silu nad neposrednim proizvođačima, onemogućilo samoinicijativu i upravljanje širokih radničkih masa proizvodnjom i time ukočilo dalji razvitak socijalizma napustivši nauku marksizma-lenjinizma, i ne vodeći računa o zakonima razvitka društva, dotle trudbenici naše

domovine ovim zakonom uzakonjuju dalje puteve izgradnje socijalizma, kreću još odlučnijim putem produbljivanja demokracije, putem samouprave direktnih proizvođača u rukovođenju privredom, a što istovremeno znači i konkretno provođenje u život nauke marksizma-lenjinizma i sigurnu izgradnju socijalističke budućnosti vlastitim snagama.

Iz zakonskog predloga koji je iznesen pred ovu Skupštinu, pored ostalog, možemo još jednom vidjeti da: ići putem izgradnje socijalizma kojim ide nova, Titova Jugoslavija, znači ići svjesno, uporedo sa historiskim razvitkom društva, a ne suprotno, kao što to namjerno čine revizionisti nauke marksizma-lenjinizma iz tabora Informbiroa inspirisani i rukovođeni od CK SKP(b).

Baš zbog toga što je naša Partija, na čelu sa drugom Titom, povela naše narode od prvog dana borbe za nezavisnost i slobodu novim putevima, a ne po komandi izvana, bilo je moguće našim partiskom i državnim rukovodstvu u svoj veličini sagledati na vrijeme strmoglavo skretanje CK SKP(b), te pravovremeno smjelo i odlučno preuzeti i dalje razviti zastavu marksizma-lenjinizma razviti pod njom, iako tešku, ali časnu i pobjedonosnu borbu za pobjedu istine nad laži, odnosno za pobjedu nauke marksizma-lenjinizma nad svim reakcionarnim i kontrarevolucionarnim snagama u svijetu.

Obzirom da je predloženi zakon odraz stvarne želje naših radnika da sebi izgrade socijalističku budućnost u skladu sa principima nauke Marksa, Engelsa i Lenjina, izjavljujem da ću glasati za njega, što predlažem i svima prisutnim. (Aplauz).

Predsjedavajući: Reč ima narodni poslanik Veća naroda Pilavdžić Senija.

Senija Pilavdžić (NR Bosna i Hercegovina): Drugovi narodni poslanici, ja sam radnica Tvornice čarapa »Ključ« u Sarajevu. U ovoj fabrici radim već 23 godine. Za vrijeme stare Jugoslavije, kada je fabrika bila vlasništvo kapitaliste Avrama Sadića, težak je bio život nas radnica koje smo radile u fabrici. Malena plata, teško hleba da kupiš. Ne samo što je bila malena plata, nego pored toga još i razni progoni, globe i otpusti sa posla. Štrajkovale smo i na demonstracije izlazile. Razumljivo da nijednoj od nas nije bilo do fabrike ni do unapređenja proizvodnje, jer nam se ni život nije milio. Kada je poslije junačkog Narodnooslobodilačkog rata fabrika postala narodna svojina, mi smo zavolile rad, i život je postajao sve bolji i bolji. Fabricu smo osjećale kao svoju kuću. Pojavio se veliki broj udarnica. Radnice su radile na više mašina nego prije. Prije smo radile na 2 ili 3 mašine, a sada ima radnica

које раде и на 6 машина. Ја сам произвела дневно око 100 pari чарапа, а сада на 6 машина производим и по 300 pari. (Аплауз).

Сада сам претседница радничког савета у фабрици. Изабрали смо у раднички савет најбоље раднике, пословоде, мајсторе и службенике. Прво што смо расправљали у савету било је то како ћемо оспособити машине које је упропастио један усташки мајстор који и данас за то злodelо лежи у затвору. Govорило се да се машине не могу поправити. Али када смо ми у савету испитали, видjело се да се могу поправити. Ми смо за кратко време поправили близу 20 машина, а и остале су у поправци. Расправљали смо и о снабдијевању радника и дојели закључак да отворимо економију и побољшамо исхрану у мензи, што се одмах осјетило.

Ја сам сигурна да ће стање у фабрици бити још боље када донесемо одлуку да радници учествују у управљању фабриком. Онда ће радници осјетити фабрику још више својом, они ће још више прionути на рад, а то ће бити боље за читав народ и социјалистичку изградњу наше земље.

Ја ћу гласати за предлојени закон, захваљна Партији и народу за доношење овако важног закона за радни народ.

Живео наш вољени учитељ Тито! (Аплауз).

Претседavajuћи: Има рећ народни посланик Нeфат Франжо. (Не јавља се). Има рећ народни посланик Димче Косо.

Димче Косо (Изборна околија Скопје II, НР Македонија): Другари народни пратеници, го поздравувам говор на Претседателот на Сојузната влада на ФНРЈ и маршалот на Југославија другарот Јосип Броз Тито поднесен во врска со Предлогот на основниот закон за управување со државните стопански претпријатија и вишите стопански дружества од страна на работните колективи.

Другарот Тито ги осветли целите кои ја раководеа нашата Влада да го поднесе овој предлог, односно да се донесе овој закон. Навистина овој закон говори дека во нашата земја е изминат еден така важен лат во друштвениот развиток да сме дошле до денот кога можеме да ја реализираме паролата „фабриките на работниците“. Да се дадат државните стопански претпријатија на управување на работниците значи да се направи уште еден голем корак напред кон социјалистичката преобразба на нашата земја. Според моите разбирања огромно е значењето на овој закон. Тоа значење е двојно: внатрешно и надворешно. Внатрешното значење се состои во тоа што се дава нова можност за развивање на уште поголема иницијатива кај работните стопански колективи, што со децентрализацијата се оди кон изградувањето на созна-

нието на работниците за важноста на рољата на тие колективи за нашето социјалистичко друштво.

Значен е овој закон што тој довогја како нужност за понатамошниот правилен развиток кај нас. Одавде произлегува и надворешното значење на овој закон. Нашата земја е прва социјалистичка земја која донесува ваков закон. Поминаа повеќе од 30 години и го Советскиот Сојуз уште не е донесен ваков закон. Нас ни се јасни причините за недонесувањето на ваков закон. Нас ни се јасни, а тоа е извонредно јасно казано и во експозето на другарот Тито, по кој пат денес оди Советскиот Сојуз. Нам ни е јасно дека ние, нити другите земји, не смеат да одат по патот кој го избрале раководителите на Советскиот Сојуз ако сакаме навистина да створиме социјалистичко друштво. Борбата на трудбениците од целиот свет се своди на борба за подобар живот, т. е. за социјалистичко друштво, а ние веќе го градиме тоа друштво. И на цел свет од ден на ден му постанува јасно што станува во нашата земја. Счито на прогресивните луѓе со право денес гледаат со внимание и љубов на преобразбата на нашата земја. Овој закон е уште еден бедем од кој ќе се прахосаат лагите на Информбирото. Овој закон му покажува на надворешниот свет, на трудбениците од целиот свет какво нераскинливо здраво единство постои меѓу трудбениците, народите и Партијата во Југославија. Само во земја каде што постои тоа единство, каде што постои еднодушност може да се донесе ваков закон. Само во земја каде доследно се раководи со марксистичко-ленинската наука во социјализацијата на земјата може да се донесе ваков закон. Само во земја каде што е марксистички решено националното прашање може да се донесе ваков закон. А ние во Југославија имаме полно право да кажеме дека сме првата земја каде националното прашање е навистина марксистички решено. Македонија ни е најдобар пример. Од заостаната политички, економски и културно земја, баш заради правилното разрешување на националното прашање и правилната политика на Владата на ФНРЈ, денес таа се развива во напредна, социјалистичка земја. Денес цела Македонија е едно огромно градилиште. Таа израснува, се препородува, создава услови да за кратко време македонскиот народ би достигнал другите културни народи. Овој невиден елан, овој самопожртвуван, свестен труд за изградба на подобар живот, за изградба на социјализмот е дело на целиот наш народ, на нашата Влада, на нашата Комунистичка партија.

А можат ли да се пофалат информбиривците со слични постиженија, на пример, Советскиот Сојуз, кој не го решил националното прашање и а цели народи, или Бугарија, која забранува во

Пиринска Македонија не само да се развива македонската национална култура ами и да се говори на македонски мајчин јазик? Не.

Другарот Тито подвлече дека ние ќе имаме да савладуваме доста тешкотии и понатаму. Тоа е при денешниот развиток возможно и нормално. Но јас сум убеден дека ние сите тешкотии ќе ги савладаме. Кога ние успевме да дојдеме до денешните постиженија, никакви тешкотии не ќе ги плашат нашите трудбеници и понатаму.

Сакам да го подвлечам во врска со тешкотиите она место од експозето на другарот Тито каде се говори за изградувањето на работници од полуработници. Баш со овој закон се дава голема одговорност за побрзото и правилно изградување на работниците, свесни и одговорни за своите задачи, на работниците кои сами ќе ги поставуваат и решаваат проблемите во своите колективи.

Сметајќи дека овој предлог на основниот закон за управување со државните стопански претпријатија и високите стопански друштва од страна на работните колективи е одраз на нашата социјалистичка преобразба на земјата и потреба за нејзиното понатамошно брзо социјалистичко изградување, изјавувам дека ќе гласам за овој закон. (Аплауз).

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik Josip Jeras.

Josip Jeras (NR Slovenija): Drugovi i drugarice narodni poslanici, s obzirom na važnost Predloga osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva, hteo bih da se osvrnem na neke momente koji mi izgledaju od naročitog značaja.

Kao što je već naglašeno u Zakonodavnom odboru i kao što je to podvukao drug izvestilac, te posle vanrednog govora maršala Tita, ovaj nam zakon svedoči o zrelosti naše radničke klase, o njenom napretku i o uspehu koji je postigla naša Partija u podizanju našeg radnog čoveka.

U vreme oslobođenja Jugoslavije, naš radnik još je tu i tamo bio zaostao. U drugim delovima zemlje, uporedo sa brзом industrijalizacijom, naišao je nov priliv radnika koji su, naravno, bili bez tradicija i nisu bili potpuno načisto u pogledu zadataka radničke klase u socijalističkoj zemlji. Partija ih je podizala iz zaostalosti, mnoge već podigla i osposobila za rukovodeću ulogu u novom društvenom uređenju.

Odgovorni zadatak koji se ovim zakonom poverava radničkoj klasi, dokaz je poverenja sviju nas u radnike, a biće i od velikog vaspitnog značaja. Svestan da mu ujedno sa dalekosežnim autoritetom — da se tako izražim — ovaj zakon nalaže i veliku odgovornost, svaki će radni kolektiv nastojati da se što više udubi

u pitanja koja će morati temeljito da upozna kako bi mogao da odgovori svojim novim zadacima. Rad preduzeća, proizvodnja, postavljanje i izvršenje plana, unutrašnja organizacija preduzeća, radna disciplina, stručna pitanja, racionalizacija, povećanje i unapređenje proizvodnje itd. — to su pitanja s kojima će svaki kolektiv, kao i svaki radnički savet i upravni odbor, morati temeljito da se upozna. Time se radništvu otvara široki horizont znanja i delatnosti. Time mu se daju sve mogućnosti da još više poveća svoj doprinos u izgradnji socijalizma, jer sprovođenje zakona čiji je predlog sada pred nama učvrstiće demokratska načela o samoupravljanju naroda u našoj zemlji. Neposrednim učešćem u upravljanju preduzećima radni kolektivi će se lakše i uspešnije boriti protiv birokratizma koji se, uprkos nastojanjima, još često pojavljuje u poslovanju raznih preduzeća.

Poveriti neposredno upravljanje preduzećima radničkoj klasi, znači do kraja prekinuti sa prošlošću, sa metodima i načinima koji se primenjuju u kapitalističkim zemljama. Direktori i upravni odbori velikih preduzeća, trustova i društava tamo su svemogućí, i radniku koji stalno drhti pred njima, pred vlastodršcima, i ne dolazi na pamet da bi, iako samo posredno, mogao učestvovati u upravljanju fabrikom, rudnikom ili nekim drugim preduzećem.

Mi smo odmah posle oslobođenja pristupili izgradnji socijalizma. Nacionalizacijom velikih preduzeća, postavljanjem sposobnih trudbenika iz redova radnika na rukovodeća mesta, mi smo otvorili put ka potpunoj likvidaciji starog sistema. Zakonom koji se sada predlaže Narodnoj skupštini, radništvo će postati stvarni neposredni gospodar svojih preduzeća. Razviće se pravilna saradnja među svim članovima radnog kolektiva preduzeća, kako među onima na rukovodećim mestima, tako i među onima koji obavljaju manje važne poslove. Direktora i njegove uže saradnike postavljace upravni odbori, što znači izabrani radnički predstavnici. To je garancija za uspešan i plodan rad. Svesni da mogu računati sa poverenjem radništva, ljudi na rukovodećim mestima potpuno će se moći posvetiti svojim teškim zadacima. Neposredna uprava preduzeća odgovaraće radnicima, a radnici će odgovarati neposredno upravi preduzeća. Time su stvoreni svi uslovi za koordinaciju rada, uslovi koji obezbeđuju bolje poslovanje, što znači veću produktivnost i pravilno izvršenje plana.

Ja u tome zakonu gledam i jemstvo za ubrzanje i poboljšanje produkcije. Predlog zakona određuje, naime, da članovi upravnog odbora i dalje obavljaju svoju redovnu dužnost. To je važna odredba koja garantuje da će se član upravnog odbora, koji će biti ujedno i član radnog kolektiva, udvostručenim snagama zaloziti za uspeh i pravilan rad preduzeća. Sprovođenjem ovog za-

kona nagoveštena je borba protiv nemarnosti i površnosti, koje su se tu i tamo pojavljivale. Kvalitet naše proizvodnje poboljšaće se tako da će ona više odgovarati željama i potrebama narodnih masa. Svaki radni kolektiv će slobodnije nego dosada razvijati kako individualnu, tako i kolektivnu inicijativu i time postizati nove uspehe.

U borbi za izgradnju socijalizma, u borbi za izvršenje Petogodišnjeg plana, ovaj zakon će se uvrstiti u red onih zakona koji obogaćuju zakonodavstvo Federativne Narodne Republike Jugoslavije u duhu prave demokratizacije, doprinoseći učvršćenju narodne vlasti.

Kao i u drugim narodnim republikama naše zemlje, ovaj zakon će imati jakog odjeka i u Narodnoj Republici Sloveniji. U Sloveniji se, naime, brzo i snažno razvija industrija koja će zajedno sa objektima koje predviđa Petogodišnji plan, postati jedan od najvažnijih faktora u privrednom životu naše Republike. Radništvo u Sloveniji ima svoje tradicije i ono je već u predaprilskoj Jugoslaviji stajalo u prvim redovima borbe za prava radničke klase. Ovim mu se zakonom daje priznanje i za njegov doprinos u Narodnooslobodilačkoj borbi, obnovi naše zemlje i izgradnji naše industrije. Nema sumnje da će svesno radništvo biti ponosno novim zadacima koje mu nalaže ovaj zakon i da će ih velikim elanom i požrtvovanjem časno i uspešno rešiti.

Hteo bih da napomenem još i to da će izglasavanje i usvajanje ovog zakona zadati još jedan nov udarac kominformovskoj propagandi. Neprijatelji naše zemlje hteli bi da uvere svetsko javno mišljenje kako je naše radništvo do kraja nezadovoljno i kako ono nije povezano sa političkim rukovodstvom naše Republike. Zakon kojim se radništvu poverava upravljanje svim velikim državnim privrednim preduzećima, upravljanje našom mladom i iznad svega važnom industrijom biće nov, rečit dokaz o međusobnom poverenju između političkog rukovodstva naše zemlje na čelu sa Partijom i drugom Titom i između radničke klase svih naših narodnih republika.

Svakako će kominformovska kampanja pokušati da novim lažima i novim klevetama izokrene svrhu i značaj ovog važnog zakona. Međutim, i ovi će pokušaji ostati jalovi i neće poljuljati našu veru u budućnost naše socijalističke otadžbine i u predanost i sposobnost naših radnika.

Izjavljujem da ću glasati za ovaj zakonski predlog. (Aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima Hukić Mehmedalija.

Mehmedalija Hukić (*Izborni srez Tuzla II, NR Bosna i Hercegovina*): Drugovi i drugarice narodni poslanici, Predlog zakona:

o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva, koji se nalazi pred nama, odraz je naše stvarnosti, razvitka naše zemlje i naših naroda. On će dati još veći i novi potstrek našim radnim ljudima da se brinu o radu svoje fabrike i svog preduzeća, i da otstranjuju sve slabosti u izvršavanju postavljenih planova. Putem sindikalnih organizacija, mi smo dosada izabrali u mnogim većim preduzećima radničke savete, i oni su, onakvi kakvi su sada, bez obzira na donošenje ovog zakona i ove širine upravljanja, dali velike koristi i potvrdili potrebu da se ovom pitanju posveti najveća pažnja. Tako je, na primer, radnički savet fabrike soli u Lukavcu na svom zasedanju uspešno rešio mnoga pitanja, kao, na primer, pitanje radne discipline, pitanje sistematizacije mesta, pitanje radnih normi, pitanje izvršenja plana, i rešavanjem tih pitanja otklonjene su razne slabosti, a pored toga, na poslednjem, trećem zasedanju, radnički savet Lukavca pronašao je više od stotinu radnika i službenika koji su bili prekobrojni na pojedinim radnim mestima pa su dati na druga radna mesta ili su poslali drugim preduzećima. Isto tako, radnički savet rudnika Banovići pronašao je preko stotinu radnika i službenika više nego što je trebalo i oni su takođe dati na druga radna mesta i u druga preduzeća. Radnički savet rudnika Kreke takođe je na svome zasedanju rešio niz pitanja, a između ostalog i pitanje veće i bolje proizvodnje uglja. Tako je radnički savet došao na ideju da se u toku jedne smene otpucava tri puta, tako da se na jednom pripremnom radilištu umesto 20 kolica izvlači sada 30 kolica uglja. Sve je to došlo zaslugom radničkog saveta, diskusijom u njemu i njegovim predlozima. Ovaj zakonski predlog ide i dalje u tom pogledu. On isključuje oličenje preduzeća u jednom čoveku ili nekolicini postavljenih ljudi pa, prema tome, isključuje i samu njihovu odgovornost i brigu za proizvodnju, a samim tim primaju oni na sebe odgovornost za razvitak preduzeća. To pokazuje i nekoliko primera koje sam gore naveo. Sa koliko interesovanja i zrelosti naši ljudi u preduzećima prilaze rešavanju pitanja preduzeća, najbolje pokazuje diskusija dole kod radnika posle objavljivanja u našoj štampi uvoda o ovom zakonu. Posebnu pažnju izazvala je u ovom zakonu, treba podvući, uloga sindikalne organizacije i njeno još veće i šire učešće u političkom vaspitanju radnika, kako je to juče u svom govoru podvukao naš drug Tito.

Pored toga, ovaj zakonski predlog učvršćuje još šire učešće sindikalnih organizacija u rešavanju pitanja preduzeća, što se vidi iz toga što sindikalne organizacije postavljaju izbornu komisiju za izbor radničkih saveta, organizuju izbore i učestvuju u radu saveta i upravnog odbora preduzeća.

Kako vidimo, izglasavanje ovog zakona stavlja partiske i sindikalne organizacije i radne kolektive pred nove i šire zadatke, zadatke za čije je izvršenje potreban mnogo veći politički rad kako bi se ovaj zakon sproveo kako treba i u potpunosti, tj. kako bi zaista radnici učestvovali u upravljanju preduzećem.

Pozdravljam ovaj zakonski predlog — kao što to već čine radnici Tuzlanskog rudarskog basena i, očekujući izglasavanje ovog zakona, izjavljujem da ću glasati za. (Aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik Franjo Budimir.

Franjo Budimir (NR Bosna i Hercegovina): Drugovi i druga-
rice narodni poslanici, u vezi Predloga zakona o upravljanju dr-
žavnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima
od strane radnih kolektiva, ja bih hteo da progovorim nekoliko
reči o ogromnom značaju tog zakona za dalju demokratizaciju
naše zemlje.

Dobijajući inicijativu odozdo i preuzimajući upravu nad pro-
izvodnjom od strane radnih kolektiva, mi ćemo još više ubrzati
proces socijalističke izgradnje naše zemlje, jer će se neposrednim
upravljanjem radnih masa daleko brže otkloniti razne nepravil-
nosti u preduzećima i uvoditi sve novije i novije mere za povi-
šenje produktivnosti rada i za bolje korišćenje naših unutrašnjih
rezervi.

Ja bih progovorio o sadašnjem radu radničkih saveta u gradu
Sarajevu. Tako u Ložionici, koja je imala 3.600 neopravdanih
izostanaka, posle zalaganja radničkog saveta i preduzimanja po-
trebnih mera, ti su izostanci svedeni na 290, jer je tu radnički
savet konkretno rešavao pitanje na koji način ima da se reši ta
situacija. Ili, drugi slučaj naših transportnih radnika u Alipašinom
Mostu, od kojih su, u pokretu za veću produktivnost kod istovara
vagona, dvojica radnika predložili način rešenja pitanja istovara
vagona, tako da danas u železničkom čvoru Alipašin Most nema
nijednog zakašnjenja u istovaru vagona, nema nijednog neisto-
varenog vagona, nego naprotiv, baš ubrzanim tempom i zalaga-
njem radnika, imamo danas vrlo lepe rezultate. Najsvetliji primer
o tome daje nam Železnička radionica koja broji nekoliko stotina
udarnika i 290 izvršilaca Petogodišnjeg plana, od kojih je veliki
broj u radničkom savetu gde svakodnevno pretresaju problem svog
preduzeća.

Na osnovu ovog kratkog izlaganja o iskustvima i radu rad-
ničkih saveta, na osnovu praktičnog rada dole, ja, drugovi, pre-
dlažem da svi glasamo za ovaj zakon, jer je on jedna od najde-
mokratskijih zakonskih mera u izgradnji socijalističke industrije
naše zemlje. Ovim zakonom mi ćemo ubrzati socijalističku iz-

gradnju naše zemlje i ostvarićemo vekovnu težnju genijalnih učitelja radničke klase Marksa i Lenjina — da radnička klasa upravlja proizvodnjom. (Aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik Vrbanac Josip.

Josip Vrbanac (*Izborni srez Labin—Lošinj, NR Hrvatska*): Predloženi zakon o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva označava veliku prekretnicu u našoj borbi za izgradnju socijalizma.

Ovaj zakonski predlog potpuno je u skladu sa sadašnjim stupvanjem državnih preduzeća u ruke neposrednih proizvođača udvozemlje u pravcu stvaranja slobodnih udruženja neposrednih proizvođača. On označava prvi praktički korak ka odumiranju privrednih funkcija države, revolucionarni korak u borbi protiv birokratizma.

Dosadašnji način upravljanja državnim preduzećima bio je nužan, on je odgovarao stepenu razvitka proizvodnih snaga i omogućio razvoj proizvodnje. Bez dosadašnje centralizacije, mi ne bismo bili u stanju likvidirati nasledenu kapitalističku anarhiju i podići ratom opustošenu zemlju. To je bio uslov za početak socijalističke izgradnje.

Međutim, na tome se danas ne možemo zaustaviti. Nastavljanje dosadašnjeg načina upravljanja dovelo bi do jačanja birokratskih tendencija, do kočenja inicijative proizvođača, što ne bi bilo u skladu sa daljom borbom za izgradnju socijalizma. Predavanje državnih preduzeća u ruke neposrednih proizvođača udvostručice se tempo razvoja proizvodnih snaga, takvim će se sistemom stvoriti svi uslovi za još veći razmah stvaralačke inicijative radničke klase. Ovo nije prosto nagađanje, jer praksa već potvrđuje da se razvijanjem inicijative mogu postići veliki rezultati u borbi za izgradnju socijalizma. Naši radni ljudi pokazali su dosada svu svoju spremnost i zrelost da direktno upravljaju proizvodnjom.

Praksa je pokazala: gde god se razvila veća inicijativa u preduzeću, gde god su radnici imali više učešća u upravljanju proizvodnjom, tamo su se izvršavali i premašivali planovi, i obratno — gde je bilo manje inicijative i manje učešća radnika u upravljanju, gde su se odozgo čekala sva rešenja, tamo je bilo mnogo manje uspeha u borbi za plan.

Prema tome, predavanjem preduzeća radnom kolektivu na upravljanje preko radničkih saveta znatno će se povećati zalaganje radnika i time podići proizvodnost rada. To će ubrzati porast životnog standarda. A što je najvažnije: što je masovnije

učešće radnih masa u upravljanju proizvodnjom to je potreba za posebnim aparatom upravljanja manja, to je manji broj ljudi u državnom aparatu, to se više ljudi oslobađa za produktivan rad. Na taj se način znatno potkopavaju koreni birokratizma.

Duboka demokratičnost ovog zakonskog predloga ogleda se upravo u činjenici da se radnicima predaje preduzeće na direktno upravljanje. A to ustvari znači produbljivanje socijalističke demokratije.

Naš put razvitka suprotan je sovjetskom, koji sve dublje ulazi u birokratizam. Sovjetski birokratizam sedi na grbači naroda i monopolistički drži u rukama komandne pozicije i na taj način vrši eksploataciju radnih masa. Na taj se način nužno država odvajava od mase i pretvara u parazitski aparat koji je odvojen od društva i živi na njegov račun.

Linija naše Partije sastoji se u tome da se državni aparat ne sme pretvoriti u svemoćnog gospodara društva, već mora biti njegov sluga, izvršavati težnje širokih slojeva naroda. Naša Partija i naše državno rukovodstvo na čelu sa drugom Titom vodi nemilosrdno borbu protiv birokratije državnog aparata. U tom duhu pisan je i ovaj zakonski predlog. On označava primenu marksističkih principa u konkretnim uslovima naše zemlje, otvarajući visoke perspektive za dalji slobodan razvitak naše zemlje.

Ovaj zakonski predlog ima i veliki međunarodni značaj. Prvi put u istoriji daje se upravljanje proizvodnjom u ruke neposrednih proizvođača. Ovaj korak znači veliku revolucionarnu meru ka pripremanju uslova za odumiranje privrednih funkcija države, za likvidaciju svake birokratije. Takvim putem nije išla niti danas ideja koja druga socijalistička zemlja. Jugoslavija danas smelo krči nove puteve razvitka socijalizma u svetu. U Sovjetskom Savezu su odavno sazreli uslovi za ukidanje birokratije putem ukidanja privrednih funkcija države, predavanjem proizvodnje proizvođačima. Međutim, zbog revizionističke prakse rukovodstva SKP(b) nisu ostvareni ovi marksistički principi. U tome se nalazi i suština krize socijalizma u SSSR-u. Birokratskoj kasti SSSR-a nije u interesu predavanje proizvodnje u ruke proizvođača, jer bi time bio pogođen njen privilegovani položaj. Pored toga ovim hegemonističkim sredstvom rukovodstvo SSSR-a nameće takvu praksu i ostalim satelitskim državama sovjetskog bloka.

Jugoslavija ide danas, pod rukovodstvom druga Tita, ka stvaranju novih društvenih odnosa, ka istinskom socijalizmu, ka likvidaciji birokratizma, tog najvećeg društvenog zla koje koči svaki napredak i želi zadržati staro.

Naši će radni kolektivi zbog svega toga pozdraviti ovaj revolucionarni zakon, oni će se u svakidašnjem radu boriti dosledno

da ga što pre primene u praksi, jer je ovaj zakon stvarni izraz želja i interesa radničke klase i čitavog radnog naroda.

Izjavljujem da ću glasati za ovaj zakonski predlog.

Pretsedavajući: Pozivam još jednom narodnog poslanika Franju Nefata.

Franjo Nefat (Izborni srez Pula, NR Hrvatska): Drugovi narodni poslanici, kao što je istakao drug Tito u svom govoru, Prijedlog zakona o upravljanju privrednim poduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva predstavlja jedan od najrevolucionarijih akata koje je Narodna skupština dosada donijela. To se može razumjeti kad se ima u vidu izgradnja socijalizma u našoj zemlji a pogotovu kad se ima u vidu činjenica da ga izgrađujemo vlastitim snagama. Naš Petogodišnji plan predvidio je ogroman ekonomski razvoj naše zemlje i već postignuti rezultati jasno govore o njegovom uspjehu. Mora se podvući da je to bilo moguće samo zato što je radnička klasa mogla potpuno ispoljiti u radu svoju vlastitu inicijativu. Sve to dokazuje veliki broj udarnika, novatora i racionalizatora koji tom inicijativom sve više dižu produkciju u našim poduzećima.

Da bi se ta inicijativa mogla još više razvijati, bili su stvoreni radnički savjeti s ciljem da oni uzmu što šire učešće u razvoju naše privrede. Bez sumnje, ti savjeti pripomogli su velikim uspjesima iako su imali dosada prvenstveno savjetodavni značaj. Napomenuću par primjera grada Pule. U poduzeću »Vodoplin«, koje je već na prvoj sjednici radničkog savjeta pravilno riješilo sistematizaciju radne snage za koju je prije stalno tražilo novu radnu snagu, pomnim ispitivanjem savjet je došao do zaključka da sa postojećim brojem radnika poduzeće može u potpunosti izvršiti postavljene zadatke. Tako isto i u poduzeću »Uljanik« radnici nisu nikad bili upoznati sa planskim zadacima dok nisu izabrali radnički savjet. Međutim, treba reći da su radnički savjeti dosada imali prvenstveno karakter savjetovanja u svrhu razvijanja inicijative u proizvodnji. Novi zakon predstavlja nešto drugo. On znači jedan ozbiljan i veliki korak naprijed. U prvom redu, kao što je već rekao drug Tito, ovaj će zakon razviti još više demokratske principe, i radni narod će još više imati mogućnosti da upravlja svojom privredom. Ovaj će zakon, pored ostalog, biti snažno oružje u borbi protiv birokratizma koji predstavlja veliku opasnost za državu koja gradi socijalizam. Ovaj će nam zakon mnogo pomoći i u borbi protiv ekonomske blokade koju vode SSSR i njegovi sateliti. Mi ćemo sve više postajati ekonomski i nacionalno nezavisni. Ovim zakonom učvrstiče se još više jedinstvo naših naroda, a posebno naše radničke klase. Osim toga, drugovi

narodni poslanici, ja sam uvjeren da će takav zakon dati još više elana našim radnicima u izvršavanju njihovih radnih zadataka, u osnivanju novih radnih brigada; pojačaće svijest naših radnika, povećaće produktivnost rada, pojačaće disciplinu, razvije brigu za uštedu materijala, itd. To će biti još veće proširenje i produbljenje naše narodne demokratije. To će značiti veliki doprinos u borbi protiv revizionizma, ove opasne zapreke za razvoj socijalizma u svijetu. To je zakon koji nam pomaže da brzo krenemo naprijed, jer je on napredan i revolucionaran. On će mnogo uticati na povećanje proizvodnje. On će pomoći našim radnicima da savladaju sve zapreke i uspješno izvrše planske zadatke na putu izgradnje socijalizma u našoj zemlji. Zato ću ja s oduševljenjem glasati za ovaj zakon. (Aplauz).

Pretsedavajući: Ima reč narodni poslanik Čurić Ahmed.

Ahmed Čurić (NR Bosna i Hercegovina): Drugovi i drugarice, mi danas pretresamo Prijedlog osnovnog zakona o upravljanju privrednim preduzećima i višim privrednim udruženijma od strane radnih kolektiva. Kao član radničkog savjeta mogu reći da je to naše ljude dirnulo u srce. Oni su to čekali godinama i godinama, a sada je, evo, došlo vrijeme da oni upravljaju našim preduzećima i čitavom privredom u našoj zemlji. Drugovi i drugarice, naš radnički savjet u Željezari Zenica već je osnovan i radi. Na radničkom savjetu se iznose sve teškoće preduzeća i u radu pomažu svi članovi radničkog savjeta. Naš drug Tito je kazao u svom govoru da naši radnici mogu da upravljaju svojim preduzećima. To je tačno, jer naši ljudi u našim preduzećima svjesno ispunjavaju sve planske zadatke koje naša Vlada pred njih postavi. To je ujedno i odgovor svim onim informbiroovcima koji kažu da ono što mi radimo nije dobro, nego da treba nešto suprotno. Naši radni ljudi kažu drugo, jer tamo gdje radni narod upravlja preduzećem, tamo se i izvršavaju planovi — kao što je naša fabrika ispunila polugodišnji plan 20 dana prije roka, a plan peći prebačen je za 500 tona preko polugodišnjeg plana. Drugovi narodni poslanici, ja danas na ovom mjestu kažem da je ovo jedna međunarodna stvar i da će i ljudi van naše zemlje reći da je ovo velika stvar, da ni Sovjetski Savez nije sproveo takvu demokratiju i dao privredu radnim ljudima, jer su tamo ljudi nametnuti odozgo. Naši radni ljudi koji će rukovoditi preduzećima opravdaće ovo povjerenje i ja ću zato glasati za ovaj zakonski prijedlog. (Aplauz).

Pretsedavajući: Ima reč narodni poslanik Viktor Ropret.

Viktor Ropret (Izborni srez Jesenice, NR Slovenija): Drugovi narodni poslanici, Uredbu o osnivanju radničkih savjeta mi,

radnici, primili smo sa velikim oduševljenjem, jer smo u tome videli svu ljubav i poverenje koje nam daje naša Komunistička partija i naša Vlada, a istovremeno najveće priznanje požrtvovanom radu i naporima radničke klase u izvršenju svih planskih zadataka koji se pred nas postavljaju. U ovom kratkom razdoblju, otkako postoje i rade radnički saveti, pokazalo se da su oni, ma da je bilo i izvesnih grešaka, uspešno izvršavali sve svoje zadatke i nudili svu pomoć upravama preduzeća u izvršavanju zadataka, a s druge strane, pokazali se kao mobilizatori radnih kolektiva, podigli radnu disciplinu, radni polet, a naročito podigli osećaj odgovornosti.

Mi, radnici, znamo i osećamo u punoj meri da je Predlog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva jedan od najrevolucionarnijih u istoriji naših zakona ne samo za radničku klasu i izgradnju socijalizma u našoj zemlji, nego je važan i za radničku klasu čitavog sveta. Ovim zakonom naša Partija i državno rukovodstvo u punoj meri su razgoltili svu lažnost podlih intriga i kleveta Informbiroa o napuštanju fronta socijalizma i prelazu u imperijalistički tabor. Nema države u svetu, a nije to ni SSSR, ma da postoji već 33 godine, gde bi radnička klasa primila direktno upravljanje najvažnijeg sektora socijalističke delatnosti, to jest, industriju, rudarstvo, elektroprivredu itd.

Shvatajući ogromnu važnost velike promene koja se unosi u našu borbu za izgradnju socijalizma, mi, radnici, obećavamo našem državnom i partiskom rukovodstvu da ćemo upornim radom pokazati da smo vredni velikog poverenja koje se u nas ima i da ćemo uložiti sve snage za dalje unapređenje našeg rada, što nam ovaj zakon u punoj meri omogućava. U tim našim naporima treba posvetiti najveću pažnju finansiskom efektu našeg rada i to ne samo usko gledano na pojedina radna mesta, nego finansiskom efektu čitavog preduzeća. Time što ćemo direktno upravljati preduzećima, na nas je pala velika odgovornost da uložimo sve snage za dalje sniženje pune cene koštanja, poboljšanje kvaliteta rada, puno korišćenje kapaciteta i materijala, čime ćemo pojeftiniti proizvodnju, a istovremeno podići životni standard i omogućiti što bržu izgradnju socijalizma, najveći cilj trudbenika čitave Jugoslavije.

Iz ovih razloga, ja ću sa najvećom radošću glasati za predloženi zakon i to ne samo u moje ime, nego i u ime najvećeg radnog kolektiva teške industrije Železare Jesenice. (Aplauz).

Pretsedavajući: Na listi govornika ima još jedan prijavljeni govornik. To ne znači da je zaključena lista govornika. Molim

drugove narodne poslanike, ako bi još ko želeo da uzme reč u diskusiji, neka se prijavi. Ima reč Strašo Hristov.

Strašo Hristov (*Izborni srez krivopalanačko-kratovski, NR Makedonija*): Drugovi i drugarice narodni poslanici, pred nama se nalazi Predlog zakona o upravljanju privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva, koji ja u ime trudenika koje zastupam u ovoj Narodnoj skupštini i pozdravljam i izjavljujem da ću glasati za njega.

Radni narod naše zemlje od oslobođenja do danas postigao je ogromne uspehe u uništenju kapitalizma, sa jedne, i izgradnje socijalističkog društva, s druge strane. Te pobede postignute su blagodareći tome što je radni narod grada i sela potpuno uništio staru vlast i mesto nje stvorio novu, narodnu vlast i što je ta narodna vlast u kratkom vremenu posle oslobođenja zemlje preduzela niz mera koje su obezbedile dalji razvoj naše zemlje. A među važnijim od tih mera bila je nacionalizacija svih industriskih preduzeća, rudnika, banaka i drugo. Od dana kada su stotine industriskih preduzeća prešle u opštenarodnu svojinu i kada su radnici isterali bivše vlasnike, prošlo je kratko vreme. Od tog dana pa do danas, na bazi prvog Titovog Petogodišnjeg plana, zemlja se korenito promenila. Nikle su nove fabrike, pronađeni su i otvoreni novi rudnici. Radni ljudi naše zemlje mnogošta su naučili od onoga što treba da zna radnik u socijalističkoj zemlji. Pod uslovima blokade i nečuvenih kleveta Sovjetskog Saveza i njemu potčinjenih zemalja, mi smo otvorili novu etapu izgradnje socijalizma svojim sopstvenim snagama i na način koji odgovara našim konkretnim uslovima, a istovremeno pravilno primenjujemo teoriju marksizma-lenjinizma.

Zakon koji mi danas treba da izglasamo znači dalji razvoj socijalizma u našoj zemlji. A kao osnovni cilj ovog zakona je da uključi neposredne proizvođače u upravljanje proizvodnjom i da likvidira birokratsko rukovođenje našom privredom. To se, kako je kazano i u samom zakonu, postiže preko radničkih saveta i upravnih odbora koje bira sam kolektiv. Ovaj zakon i izvršena reorganizacija u državnom aparatu neosporno znače veliki istoriski događaj u izgradnji socijalizma kod nas i uopšte u svetu. S ovim naša zemlja, krčeći nove puteve u izgradnji socijalizma, još jednom postaje primer za sve narode kako treba u praksi primenjivati teoriju marksizma-lenjinizma na osnovu svojih konkretnih uslova.

Drugovi i drugarice, s obzirom da radnički saveti u većini naših preduzeća postoje već nekoliko meseci, izneo bih neka iskustva iz rudnika olova i cinka »Zletovo«. Stvaranje prvog radni-

kog saveta, naš radni kolektiv je pozdravio i u njemu video dalju demokratizaciju u učešću radnika u rukovođenju kolektivom. Na sastancima koji su se redovno održavali uglavnom je diskutovano o proizvodnji, radnoj disciplini, ishrani i smeštaju radnika. Na svim tim sastancima davani su vrlo korisni predlozi naših najboljih radnika koji su se posle sprovodili u život. Slabije su razrađivani neki posebni problemi po kojima bi se doneli odgovarajući zaključci. Za članove radničkog saveta izabrani su najbolji radnici-rudari, koji su po nekoliko puta udarnici. Zasada u radu pojedinih članova radničkog saveta postoji izvesna ograničenost u shvatanju uloge radničkog saveta. To dolazi od tehničke i kulturne zaostalosti protiv koje treba da se vodi uporna borba da bi se takvi drugovi što pre izdigli. Autoritet članova radničkog saveta treba da bude najveći u proizvodnji. Svojim radom, s obzirom da su najbolji, oni će to postići, no potrebno je pored ostalih stvari da član radničkog saveta kao takav na svom radilištu istupa, organizuje rad, objašnjava i bori se za štednju, organizuje izvršenje plana i drugo. Tada će radnici na radnički savet gledati kao na svog najvišeg rukovodioca koga su birali.

Sindikalna podružnica, preko radničkog saveta, to jest predsednik radničkog saveta koji je i predsednik sindikalne organizacije, konkretno dolazi do svih gorućih pitanja u proizvodnji i na osnovu toga preduzima organizaciono-političke mere za rešavanje svakog problema.

Na kraju se može reći: i pored toga što je naš radnički savet još mlad i neiskusn, ipak je u dosadašnjem radu dao niz predloga koji su poboljšavali proizvodnju. Za ovo kratko vreme njegovog postojanja, on je opravdao nade i sve uspešnije izvršava zadatke koji mu se postavljaju. Svakako da se na osnovu dosadašnjih iskustava i u daljoj demokratizaciji naše privrede postavlja pred nas izglasavanje ovakvog zakona. Smatram da treba jasno istaći da predlog ovog zakona, koji osvetljava nove puteve socijalističke izgradnje, dolazi od našeg učitelja i najvećeg sina naše zemlje druga Tita i da će ga radni narod pozdraviti i sprovesti u delo kao i dosadašnje zadatke koji su postavljani i časno izvršavani. (Aplauz).

Pretsedavajući: Ima reč narodni poslanik Andrej Brovč.

Andrej Brovč (*Volilni okraj Kranj—južni del, LR Slovenija*): Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Danes, ko pretresamo predlog zakona o upravljanju z državnimi gospodarskimi podjetji s strani delovnih kolektivov, želim poudariti to, da so ogromni napori in žrtve, ki jih doprinšajo naši delovni ljudje, odraz neo-

majne in močne vere v naše državno in partijsko vodstvo in vere v svoje lastne sile.

Ta močna vera daje širokim delovnim množicam moč, da kljub vsem težavam, ki jih še moramo prebroditi radi notranjih objektivnih pogojev in radi ekonomske diskriminacije Sovjetske Zveze in držav Informbiroja, prenašajo napore s tako vztrajnostjo in delajo s takim elanom, ki ga ne pozna zgodovina delavskega razreda. Zato tudi ni dvoma, da bodo naši delovni kolektivi sprejeli ta zakon z velikim navdušenjem in da bo zakon ogromen korak k nadaljnji utrditvi naše socialistične demokracije.

Če govorim o delavcih iz tovarn v Kranju, ki že sodelujejo v delavskih svetih, sami izjavljajo, da vedno globlje čutijo, da so tovarne res njihove, ker sami sodelujejo pri iskanju boljšega načina dela, notranjih rezerv, pri delitvi raznih fondov, se borijo za utrditev delovne discipline itd., kar je že vse doslej prineslo ogromne uspehe.

Z vsem tem dokazujemo, da gradimo socializem z dejanji, a ne z besedami, dajemo s tem najboljši odgovor vsem klevetnikom, ki blatijo našo domovino, in dokazujemo, da gremo s sigurnimi koraki naprej k ustvarjanju boljšega življenja nas in naših potomcev.

Zato izjavljam, da bom z največjim navdušenjem glasoval za zakon o upravljanju s podjetji s strani delovnih kolektivov, ki bo še pospešil našo pot v izvajanju našega Petletnega plana in v izgradnji socializma. (Aplauz).

Prešedavajući: Reč ima narodni poslanik Franc Rakef.

Franc Rakef (LR Slovenija): Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! V zvezi s predloženim zakonom in z obrazložitvijo, ki jo je podal tovariš maršal, izjavljam že vnaprej, da bom z največjim veseljem glasoval za predloženi zakon.

Trideset let že delam kot zidar. V teh tridesetih letih sem bil dvajset let v stari Jugoslaviji najbrutalneje izkoriščan, preganjan in zaničevan, kot je preganjan in zaničevan delavski razred v kapitalizmu. V tej temni preteklosti sem skupno z ostalimi delavci želel, da uničimo naše izkoriščevalce, da vzamemo v svoje roke proizvodna sredstva in da postanemo gospodarji plodov svojega dela. To našo največjo željo smo uresničili pod vodstvom naše Partije in tovariša Tita v osvobodilni borbi in danes po zaslugi iste Partije in istega Tita postajamo z zakonom, ki ga sprejemamo, neposredni upravitelji naših podjetij in našega dela.

Zato znova izjavljam, da bom z največjim navdušenjem glasoval za predloženi zakon, ker nam ta zakon daje take pravice, ki jih doslej še nikjer ni imel in jih nima delavski razred. (Aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik Ladislav Ambrožič.

Ladislav Ambrožič (NR Slovenija): Drugovi i drugarice narodni poslanici, ovaj zakon koji će na ovom zasedanju primiti Narodna skupština je od velike važnosti za razvitak socijalizma, što su potvrdili i svi referenti, i svi diskutanti. Bez sumnje da će ovaj zakon biti dalji korak napred u pogledu socijalističkog demokratizma i njegovog razvijanja i da će ovaj zakon biti jedan skok napred ka tome da upravljanje našom privredom preuzmu u svoje ruke sami proizvođači.

Ako postavimo pitanje da li će tek danas, posle prihvatanja ovog zakona, proizvođači preuzeti upravu privrednih preduzeća, onda treba utvrditi da su ustvari naši proizvođači tu svoju težnju ostvarili u toku našeg Oslobođilačkog rata i u posleratnom periodu. Naši radni kolektivi su se trudili da razviju inicijativu u privrednim preduzećima, da poboljšaju proizvodnju, da razviju novatorstvo i racionalizatorstvo. Oni su od vremena posle rata pa do danas postigli velike i zavidne uspehe.

U civilnom vadohoplovnom saobraćaju, gde do danas nema radničkih saveta, radnici su sami preduzeli mere za razvitak i za unapređenje proizvodnje. Njihov rad je bio, ustvari, već učestvovanje u upravljanju preduzeća. Ako je radnički kolektiv na svoju inicijativu, na primer, smanjio troškove proizvodnje motora, ustvari generalne revizije, od 1800 dolara na 500 dolara po komadu, to znači da je taj radni kolektiv doprineo poboljšanju proizvodnje i da je stvarno tim svojim aktom preuzeo upravu u svoje ruke. Hoću da podvučem da su danas radnički kolektivi i proizvođači postavili uslove da prihvate u svoje ruke proizvodnju, da prihvate u svoje ruke upravljanje preduzećima, i da će ovaj zakon, koji ćemo mi primiti na ovom zasedanju, taj fakt samo potvrditi.

Hteo bih da kažem nekoliko reči o daljem razvijanju socijalističkog demokratizma kod nas. Za demokratijom su težili radni ljudi sveta već odavno. Demokratija je bila obećavana, o demokratiji se diskutovalo i za demokratiju su se narodi, ljudi i klase borili. Međutim, kad je bilo vreme da se demokratija da u ruke radnog naroda, onda su postavljani različiti uslovi, koji su, na kraju krajeva, ipak doveli do toga da demokratija nije bila data narodima ili klasama, nego da su se demokratske fraze i demokratske parole pretvorile u diktaturu i u druge zakamufilirane vrste diktature. Postoji i kod nekih naših drugova takvo mišljenje o demokratiji. Oni kažu da bi trebalo da se vaspitavaju ljudi u demokratskoj, da nismo još zreli za demokratiju. Kažu: trebalo bi uzeti naše narode u školu pa da ih vaspitamo i da im onda damo demokratiju. Ja mislim da ovakve težnje treba i kod

nas i svuda kritikovati. Jer, naši narodi su za vreme Oslobođilačkog rata tu školu svršili u praksi i oni su demokratiju uzeli u svoje ruke. U Sovjetskom Savezu, mesto demokratskog sistema proizvodnje i mesto demokratskog sistema političkog rada i političkog upravljanja, razvio se birokratski sistem. To je nešto suprotno od demokratizma. Međutim, kod nas, u našoj zemlji mi idemo putem istinskog demokratizma i ovaj zakon dokazuje da je Jugoslavija u tom pogledu stvarno napravila istorisku prekretnicu i prešla na put istinskog demokratizma.

Ovaj će zakon, koji daje upravljanje privrednim preduzećima u ruke radnih kolektiva, mislim, ogromno doprineti poboljšanju naše proizvodnje. Socijalizam treba i na praksi, na delu, to jest, u proizvodnji da pokaže svoj napredak i da pokaže svoje preimućstvo nad drugim sistemima proizvodnje, nad kapitalističkim sistemom. Mi treba takođe da radimo na tome da se kvalitet naše proizvodnje poboljša, da se pojeftini naša proizvodnja kako bi se stvarno mogao da podigne životni standard naših radbenika, a to nećemo moći postići na drugi način, nego samo na takav način da stvarno razvijemo inicijativu naših radbenika do maksimuma.

Da li su naši radbenici, da li su naši proizvođači spremni i sposobni da to urade? Ja mislim da su sposobni i da će im baš preuzimanje upravljanja preduzećima omogućiti da razviju svoju inicijativu, da povećaju proizvodnju, da poboljšaju kvalitet, da snize troškove proizvodnje i da time pokažu da je socijalizam sistem koji je bolji od kapitalističkog i da time istaknu našu zemlju i naš socijalizam na ugled čitavom svetu.

Zbog svega ovoga, ja ću da glasam za ovaj zakon i uveren sam da će radni kolektivi i proizvođači u čitavoj zemlji sa velikim oduševljenjem prihvatiti se svog posla. (Aplauz).

Pretsedavajući: Ima reč narodnih poslanik Cegledi Mačaš.

Mačaš Cegledi (Izborni srez Subotica II, NR Srbija): Dru-govi i drugarice, pozdravljam Predlog osnovnog zakona o uprav-ljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udru-ženjima od strane radnih kolektiva i ubeđen sam da je to najde-mokratskiji zakon u istoriji celog sveta. Ubeđen sam da će ga radnička klasa Jugoslavije primiti sa najvećim zadovoljstvom.

Ovim zakonom ćemo dati informbiroovskim zemljama još jedan težak udarac, a posebno Rakoši Mačašu.

Drugovi i drugarice, ja se potpuno slažem sa ovim zakon-skim predlogom i glasaću za njega. (Aplauz).

Pretsedavajući: Da li želi još ko od drugova narodnih poslanika da uzme reč? (Ne javlja se niko). Na taj način je diskusija zajedničke sednice oba veća Narodne skupštine FNRJ iscrpna i stoga zaključujem ovu sednicu.

U dogovoru sa Pretsednikom Veća naroda, zakazujem posebne sednice i jednog i drugog veća kroz pola časa, to jest u 11,30 časova.

(Sednica je zaključena u 10,55 časova).

Treća sednica

(27 juna 1950)

Početak u 11,45 časova.

Pretsedavao predsednik Josip Vidmar.

Pretsednik: Otvaram treću sednicu I vanrednog zasедanja Veća naroda Narodne skupštine FNRJ (drugog saziva). Pošto nema sekretara, molim Veće za odobrenje da potpredsednik, drugarica Mitra Mitrović preuzme posao sekretara i pročita zapisnik prošle sednice i da vodi zapisnik današnje sednice. Prima li Veće ovaj predlog? (Prima).

Potpredsednik Mitra Mitrović (NR Srbija) čita zapisnik prošle sednice.

Pretsednik: Prima li Veće pročitani zapisnik? (Prima). Zapisnik će se overiti.

Prelazi se na dnevni red: glasanje o Predlogu osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva.

Glasanje o ovom zakonskom predlogu obaviće se dizanjem ruke. Ko je za, neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Pošto nema, objavljujem da je Veće naroda jednoglasno usvojilo ovaj zakonski predlog koji će, u smislu poslovnika, biti dostavljen Saveznom veću na rešavanje.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o opozivu narodnih poslanika Narodne skupštine FNRJ (Savezno veće i Veće naroda).

Molim izvestioca Zakonodavnog odbora da podnese izveštaj.

Izvestilac Zakonodavnog odbora Miloš Carević (NR Srbija) čita izveštaj Zakonodavnog odbora. (Videti prilog na kraju knjige).

Pretsednik: Otvaram pretres o ovom zakonskom predlogu. Traži li ko reč? (Ne traži niko).

Pošto nema prijavljenih govornika, prelazi se na glasanje. Ko je za, neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Veće naroda jednoglasno usvojilo ovaj zakonski predlog koji će, u smislu poslovnika, biti dostavljen Saveznom veću na rešavanje.

Prelazimo na treću tačku dnevnog reda: pretres Predloga odluke o potvrdi uredaba koje je Vlada FNRJ donela u vremenu od 11 januara 1950 godine do zaključno 26 juna 1950 godine. Predlog odluke glasi:

P R E D L O G O D L U K E

VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O POTVRDI UREDABA KOJE JE VLADA FNRJ DONELA U VREMENU OD 11 JANUARA 1950 GODINE DO ZAKLJUČNO 26 JUNA 1950 GODINE

Veće naroda Narodne skupštine FNRJ na trećoj sednici I vanrednog zasedanja, održanoj 27 juna 1950 godine, potvrdilo je uredbe koje je Vlada FNRJ donela u vremenu od 11 januara 1950 godine do zaključno 26 juna 1950 godine, na osnovu čl. 1 Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede od 4 februara 1946 godine.

Otvaram diskusiju. Traži li ko reč? (Ne javlja se niko). Prelazimo na glasanje. Ko je za, neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je ova odluka u Veću naroda jednoglasno usvojena. Takođe sam dobio obaveštenje da je zakonske predloge koje smo izglasali u Veću naroda izglasalo i Savezno veće u identičnim tekstovima. Na osnovu našeg poslovnika, oni će biti upućeni Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ na proglašenje.

Pošto je ovo poslednji sastanak, molim Veće da ovlasti Pretsednika i sekretara, tj. potpredsednika koji vodi zapisnik današnje sednice, da potpišu zapisnik ove sednice. Prima li Veće ovaj predlog? (Prima).

Moša Pijade (NR Srbija): Molim da se u zapisniku konstatuje da od tri sekretara Veća naroda sednici nije nijedan prisustvovao i da nisu tražili otsustvo.

Pretsednik: Prima li se predlog druga Pijade? (Prima).

Obaveštavam Veće da su se pretsednici oba doma složili da se danas u 18 časova održi zajednička sednica sa dnevnim redom koji će se utvrditi na sednici. Ovim zaključujem ovu sednicu.

(Sednica je zaključena u 12 časova).

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Трећа седница

(27 јуна 1950)

Почетак у 11,35 часова.

Претседавао претседник **Владимир Симић**.

Приликом уласка у дворану, чланове Савезне владе на челу са Претседником Владе ФНРЈ маршалом Југославије Јосипом Брозом Титом и чланове Претседништва Савезног већа народни посланици бурно поздрављају.

Претседник: Отварам трећу седницу I ванредног заседања Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ (другог сазива). Записник данашње седнице водиће секретар Савезног већа Наум Наумовски. Изволите саслушати записник прошле седнице.

Секретар Наум Наумовски (*Изборни срез Скопље I, НР Македонија*) чита записник претходне седнице.

Претседник: Има ли примедба на прочитани записник? (Нема). Објављујем да се записник прошле седнице оверава.

Народни посланици: Ђурувија Тоде, Банина Анте, Шаћири Исмет, Клаусбергер Петар, Лекић Ђока, Госпић Светолик и Јовановић Блажо молили су да им се одобри отсуство са I ванредног заседања због болести, односно због хитних послова. Предлажем Већу да именованим народним посланицима одобри отсуство са I ванредног заседања. Прима ли Веће овај предлог? (Прима). Објављујем да су тражена отсуства народним посланицима одобрена.

Пошто је, по одлуци Већа, претрес Предлога основног закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива објављен на заједничкој седници, то се овај предлог закона ставља на гла-

сање. Гласаће се дизањем руке. Ко је за Предлог основног закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива, молим нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога: *против?* (Нема). Објављујем да је у Савезном већу Предлог основног закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива коначно усвојен и да ће, сагласно Пословнику Савезног већа и Уставу, бити упућен Већу народа на решавање. (Сви народни посланици устају и бурно и дуготрајно аплаудирају).

Друга тачка дневног реда је претрес Предлога закона о опозиву народних посланика Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије (Савезно веће и Веће народа). Известилац Законодавног одбора Савезног већа је др Јерко Радмиловић. Молим друга др Радмиловића да саопшти извештај Законодавног одбора.

Известилац др Јерко Радмиловић (*Изборни срез Брач—Хвар—Вис, НР Хрватска*) чита извештај Законодавног одбора Савезног већа. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Чули сте извештај известиоца Законодавног одбора. Отварам претрес о овом законском предлогу. Ко жели да узме реч, молим да се јави. (Др **Макс Шнудерл**: Молим за реч). Има реч народни посланик др **Макс Шнудерл**.

Др Макс Шнудерл (*Изборни срез Марибор—околина, западни део, НР Словенија*): Другови и другарице народни посланици, у буржоаским уставима има много лепих речи. Има и таквих које нарочито падају у очи, као што су, на пример, речи да су поједине државе чланице у федерацији суверене. Али, уствари, у пракси од тога нема ништа. Чак и у самој теорији се каже да су овакве уставне одредбе, на пример, да су кантони или поједине државе суверене — необавезна правна правила. Међутим, пошто је свако правно правило обавезно, — а да није обавезно, не би било правно правило, — народу се на тај начин прикривено лепим речима стварно каже да од тога нема ништа и стварно нема ништа.

Тако има у неким буржоаским уставима и право опозива народних посланика. Али, опет о том опозиву нема ништа. Ја не знам ниједан буржоаски закон о опозиву, а у теорији читамо да је то једно опсолетно право, да је то застарело, да се то не практикује. Стварно ово је један леп принцип који се чита у уставима, а у пракси не постоји.

Има лепих речи о опозиву народних посланика и у уставима земаља народних демократија, и у Стаљинском уставу. Али, нажалост, морамо констатовати да и тамо од тога лепог принципа

нема ничег. Ниједна од тих држава, па ни сам Совјетски Савез, није до данас још донела закон о опозиву народних посланика.

Сасвим је друкчији био развој код нас. Код нас су баш наше народне републике имале част да су још пре две године донеле законе о опозиву народних претставника, значи народних одборника и народних посланика народних република. А ми данас и за савезне народне посланике доносимо закон о опозиву.

Другови, сама ова чињеница довољно јасно сведочи о томе како ми разумемо праву, истинску народну демократију. Није тако као што се прича и као што се чита, нарочито у буржоаским земљама, да се наши бирачи, тиме што бирају своје народне посланике, за четири године одричу права узимања учешћа у управљању државом. Наши бирачи учествују непосредно у руковођењу државном влашћу у народним одборима, у саветима, у комисијама, у зборовима бирача итд. Али, законом о опозиву, ми остварујемо још једно значајно демократско право. Значи да народни посланик не само да одговара бирачима, да је дужан да им поднесе рачун, него ми остварујемо и право како они могу ефикасно извршити ову одговорност, овај принцип одговорности, принцип полатања рачуна. Ми нашим бирачима, нашем народу, дајемо могућности да стварно у свако доба могу опозвати сваког народног посланика кад изгуби поверење свога народа. Другови, ја сматрам да је то једна значајна ствар и ми смо се тиме још више приближили непосредном учешћу народа у самој власти. Како смо једним законом данас дали радним колективима право да непосредно учествују у привреди, тако смо овим законом још јаче подвукли право наших бирача, право народа на непосредно учешће у вршењу наше власти.

Другови, ја изјављујем да ћу гласати за овај предлог, а истовремено изјављујем и једну жељу: да би се овај закон што пређе примењивао. (Аплауз).

Претседник: Да ли се још ко јавља за реч? (Не јавља се нико). Пошто се не јавља нико, стављам Предлог закона о опозиву народних посланика Народне скупштине ФНРЈ (Савезно веће и Веће народа) на гласање. Гласаће се дизањем руке. Ко је за овај предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога против? (Нема). Објављујем да је Предлог закона о опозиву народних посланика Народне скупштине ФНРЈ (Савезно веће и Веће народа) у Савезном већу једногласно усвојен и да ће, сагласно пословнику и Уставу, бити упућен Већу народа ради решавања.

Прелазимо на трећу тачку дневног реда: претрес Предлога одлуке о потврди уредаба које је Влада ФНРЈ донела у времену од 11 јануара до закључно 26 јуна 1950 године.

Да би се отворио претрес по овој тачки дневног реда и да би се могло гласати, слободан сам да Савезном већу предложим следећу одлуку:

ПРЕДЛОГ ОДЛУКЕ

О ПОТВРДИ УРЕДАБА ВЛАДЕ ФНРЈ, ДОНЕСЕНИХ У ВРЕМЕНУ ОД 11 ЈАНУАРА 1950 ГОДИНЕ ДО ЗАКЉУЧНО 26 ЈУНА 1950 ГОДИНЕ

Савезно веће Народне скупштине ФНРЈ на својој трећој седници I ванредног заседања у другом сазиву, одржаној 27 јуна 1950 године, донело је одлуку која гласи:

Потврђују се уредбе које је Влада ФНРЈ донела у времену од 11 јануара 1950 године до закључно 26 јуна 1950 године на основу члана 1 Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде, од 4 фебруара 1946 године, и то: ... (Ређају се уредбе чији је списак умножен и раздељен народним посланицима још у почетку овог ванредног заседања.)

Отварам претрес. Жели ли ко реч? (Нико се не јавља). Стављам предложену Одлуку о потврди уредаба Владе ФНРЈ на гласање.

Ко је за ову одлуку, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да је Одлука о потврди уредаба Владе ФНРЈ, донетих у времену од 11 јануара до 26 јуна 1950 године у Савезном већу једногласно прихваћена. На овај начин, другови народни посланици, исцрпен је дневни ред ове седнице Савезног већа.

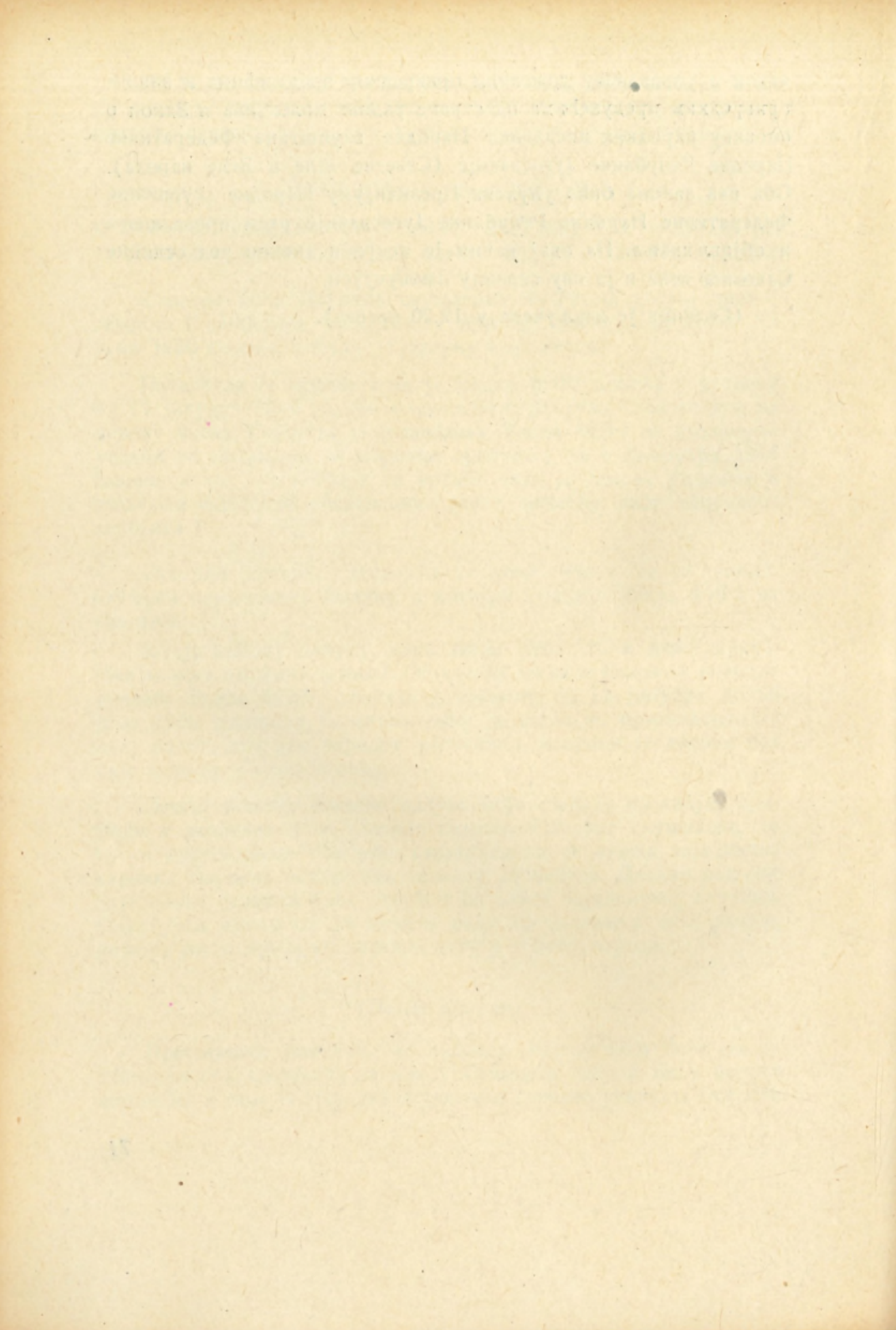
Пошто постоје извесне одлуке које спадају по својој природи у надлежност заједничке седнице Народне скупштине, то су се председници оба већа сагласили да се одржи заједничка седница Народне скупштине данас у 18 часова. Дневни ред ове заједничке седнице биће утврђен на самој заједничкој седници. Одређујем одмор од 10 минута ради саглашавања ових закона који су изгласани и у Савезном већу и у Већу народа.

(После одмора)

Претседник: Наставља се седница. Извештавам Веће да су текстови оба изгласана закона у Савезном већу и Већу народа истоветни и тиме је Народна скупштина коначно усвојила Основни

закон о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним предузећима од стране радних колектива и Закон о опозиву народних посланика Народне скупштине, Федеративне Народне Републике Југославије (Савезно веће и Веће народа). Оба ова закона биће упућена Президијуму Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије ради проглашења и објављивања. На овај начин је исцрпен дневни ред седнице Савезног већа и ја ову седницу закључујем.

(Седница је закључена у 12,20 часова).

ZAJEDNIČKA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA

Peta sednica

(27 juna 1950)

Početak u 18,10 časova.

Pretsedavao Predsednik Veća naroda **Josip Vidmar**.

Pretsedavajući: Otvaram petu zajedničku sednicu Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. Zapisnik današnje sednice vodiče sekretar Veća naroda Joža Horvat. Izvolite saslušati zapisnik prošle sednice.

Sekretar Joža Horvat (NR Hrvatska) čita zapisnik prošle sednice.

Pretsedavajući: Ima li primedaba na ovaj zapisnik? (Nema). Pošto nema primedaba, zapisnik se overava.

Imam Narodnoj skupštini da saopštim sledeće:

Prezidijum Narodne skupštine FNRJ dostavio je Narodnoj skupštini na potvrdu ukaze donete na osnovu člana 74 tač. 6, 13 i 15 Ustava FNRJ, u vremenu između Prvog redovnog i Prvog vanrednog zasedanja drugog saziva Narodne skupštine FNRJ.

Odbor za narodnu vlast Narodne skupštine FNRJ podnosi Narodnoj skupštini svoje zaključke donete na sednici od 25 juna 1950 godine.

Odbor za inostrane poslove Narodne skupštine FNRJ podnosi Narodnoj skupštini tri zaključka sa svoje sednice održane 16 maja 1950 godine i jedan zaključak sa sednice od 25 juna 1950 godine.

Zakonodavni odbor Saveznog veća i Zakonodavni odbor Veća naroda podnose Narodnoj skupštini na rešenje Predlog odluke o davanju ovlašćenja zakonodavnim odborima da donesu odluke o saglašavanju saveznih zakona sa promenama u državnoj upravi i u sistemu upravljanja privredom.

Predlažem Narodnoj skupštini sledeći dnevni red za današnju sednicu:

1) pretres Predloga odluke o potvrdi ukaza Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ donetih u vremenu između Prvog redovnog i Prvog vanrednog zasedanja Narodne skupštine;

2) rešavanje o zaključcima Odbora za inostrane poslove;

3) rešavanje o zaključcima Odbora za narodnu vlast;

4) pretres Predloga odluke o davanju ovlašćenja zakonodavnim odborima da donesu odluke o saglašavanju saveznih zakona sa promenama u državnoj upravi i u sistemu upravljanja privredom;

5) popuna Odbora za inostrane poslove.

Prima li Narodna skupština predloženi dnevni red? (Prima). Pošto Skupština prima predloženi dnevni red, prelazimo na prvu tačku dnevnog reda.

Molim sekretara Jožu Horvata da pročita pismo Prezidijuma, kojim dostavlja na potvrdu ukaze.

Sekretar Joža Horvat (čita):

NARODNOJ SKUPŠTINI FNRJ

Beograd

U vremenu između I redovnog i I vanrednog zasedanja (drugog saziva) Narodne skupštine FNRJ, tj. u vremenu od 24 aprila do 26 juna 1950 godine, Prezidijum Narodne skupštine FNRJ na osnovu čl. 74, tač. 6, 13 i 15 Ustava FNRJ, doneo je sledeće ukaze koji se odnose na reorganizaciju Vlade FNRJ:

1) Ukaz o nadležnosti i sastavu Privrednog saveta Vlade FNRJ, U. Br. 1192 od 24 maja 1950 godine;

2) Ukaz o ukidanju Ministarstva za nauku i kulturu Vlade FNRJ i o osnivanju Saveta za nauku i kulturu Vlade FNRJ, U. Br. 1193 od 24 maja 1950 godine;

3) Ukaz o ukidanju Komiteta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ i o osnivanju Saveta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ, U. Br. 1194 od 24 maja 1950 godine;

4) Ukaz o sastavu Savezne planske komisije, U. Br. 1195 od 24 maja 1950 godine;

5) Ukaz o postavljenju Ministra Vlade FNRJ — Pretsednika Komiteta za turizam i ugostiteljstvo Vlade FNRJ, U. Br. 1302 od 9 juna 1950 godine;

6) Ukaz o ukidanju Ministarstva teške industrije Vlade FNRJ i osnivanju Saveta za mašingradnju Vlade FNRJ, Generalne di-

rekcije za mašinogradnju i Generalne direkcije za crnu metalurgiju Vlade FNRJ, U. Br. 1308 od 12 juna 1950 godine;

7) Ukaz o ukidanju Komiteta za elektroprivredu, Komiteta za ugalj i Komiteta za nemetale Vlade FNRJ, U. Br. 1309 od 12 juna 1950 godine;

8) Ukaz o razrešenju i postavljenju ministara Vlade FNRJ, U. Br. 1310 od 12 juna 1950 godine.

Saglasno čl. 74 Ustava FNRJ i čl. 3 Poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda, Prezidijum Narodne skupštine FNRJ dostavlja Narodnoj skupštini FNRJ pomenute ukaze s predlogom da se stave na dnevni red prvog vanrednog zasedanja i donesu odgovarajuće odluke.

Br. 1468
26 juna 1950 godine
Beograd

Sekretar
Mile Peruničić, s. r.

Pretsedavajući: Predlažem da Skupština izglasa ovu odluku:

O D L U K A

NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O POTVRDI UKAZA PREZIDIJUMA NAR DNE SKUPŠTINE FNRJ DONESENIH U VREMENU IZMEĐU I REDOVNOG I PRVOG VANREDNOG ZASEDANJA (DRUGOG SAZIVA) NARODNE SKUPŠTINE FNRJ SAGLASNO ČL. 74 TAČ. 6, 13 i 15 USTAVA FNRJ

Na osnovu čl. 74 tač. 6, 13 i 15 Ustava FNRJ i čl. 3 i 13 Poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda. Narodna skupština FNRJ na svojoj V zajedničkoj sednici održanoj na I vanrednom zasedanju (drugog saziva) 27 juna 1950 godine donela je odluku, koja glasi:

Potvrđuju se ukazi koje je Prezidijum Narodne skupštine FNRJ doneo na osnovu čl. 74 tač. 6, 13 i 15 Ustava FNRJ u vremenu između I redovnog i I vanrednog zasedanja (drugog saziva) Narodne skupštine FNRJ, i to:

1) Ukaz o nadležnosti i sastavu Privrednog saveta Vlade FNRJ, U. Br. 1192 od 24 maja 1950 godine;

2) Ukaz o ukidanju Ministarstva za nauku i kulturu Vlade FNRJ i o osnivanju Saveta za nauku i kulturu Vlade FNRJ, U. Br. 1193 od 24 maja 1950 godine;

3) Ukaz o ukidanju Komiteta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ i o osnivanju Saveta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ, U. Br. 1194 od 24 maja 1950 godine;

4) Ukaz o sastavu Savezne planske komisije, U. Br. 1195 od 24 maja 1950 godine;

5) Ukaz o postavljenju Ministra Vlade FNR — Pretsednika Komiteta za turizam i ugostiteljstvo Vlade FNRJ, U. Br. 1302 od 9 juna 1950 godine;

6) Ukaz o ukidanju Ministarstva teške industrije Vlade FNRJ i o osnivanju Saveta za mašingradnju Vlade FNRJ, Generalne direkcije za mašingradnju i Generalne direkcije za crnu metalurgiju Vlade FNRJ, U. Br. 1308 od 12 juna 1950 godine;

7) Ukaz o ukidanju Komiteta za elektroprivredu, Komiteta za ugalj i Komiteta za nemetale Vlade FNRJ, U. Br. 1309 od 12 juna 1950 godine;

8) Ukaz o razrešenju i postavljenju ministara Vlade FNRJ, U. Br. 1310 od 12 juna 1950 godine.

Otvaram diskusiju o ovom predlogu. Reč ima Pretsednik Privrednog saveta Vlade FNRJ drug Boris Kidrič.

Pretsednik Privrednog saveta Vlade FNRJ i Pretsednik Savezne planske komisije Boris Kidrič (*Izborni srez Ljubljana I, NR Slovenija*): Drugovi narodni poslanici, reorganizacione mere u našoj državnoj upravi, naročito u državnoj upravi na području privrede, ozvaničene ukazima Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ koji se danas podnose Narodnoj skupštini na potvrdu, imaju organsku vezu s istoriskim zakonom o upravljanju državnim privrednim preduzećima koji smo danas primili. One su ustvari značile pripremu za taj zakon, to jest stvaranje takvih organizacionih uslova u našoj državnoj upravi na području privrede u kojima je moguće da se zakon odmah počne da sprovodi u život.

Dozvolite mi da se upravo s te strane osvrnem na reorganizacione mere koje su Vam predložene na potvrdu, oslanjajući se pri tome na osnovna teoretska objašnjenja koja su dali drug Tito i drug Kardelj povodom primanja zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima.

Drug Tito je u svom govoru naročito istakao da Osnovni zakon o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva znači u našoj zemlji početak istoriskog procesa, pretvaranja društvene svojine in njene niže, državne forme u višu formu socijalističke imovine, to jest u upravljanje opštenarodnom imovinom od strane slobodne asocijacije neposrednih proizvođača.

Na prvi pogled jasno je da je ranija organizacija državne uprave i privrede odozgo do dole, kako po organizacionoj formi, tako i po metodu rukovođenja, odgovarala čistoj državnoj svo-

jini kao nižoj formi društvene imovine. Ako bismo, dakle, zadržali tu staru organizaciju stare uprave ili čak učvršćivali njen sistem, a ujedno uspostavljali radničke savete i radničke upravne odbore s onim pravima koje im daje primljeni zakon, mi bismo nužno suprotstavili radničke savete i radničke upravne odbore kao izričiti i jasni elemenat budućeg — preživelim formama administrativnog, u suštini birokratskog socijalizma. Time bi nastali poremećaji i u samom rukovođenju privredom, od čega bi trpeo takođe razvitak proizvodnih snaga.

Trebalo je, dakle, državnu upravu i privredu unapred reorganizovati u takvom smislu i do takvog stepena da celoviti sklop državne uprave u privredi i novouspostavljenih radničkih saveta stvarno odgovara uporednom postojanju državnih svojinskih prava i privrednog upravljanja od strane neposrednih proizvođača. Reorganizacija državne uprave pridržavala se pri tome objektivnog stepena do kojeg su kod nas došli opšta socijalistička izgradnja, razvitak materijalnih produktivnih snaga i razvitak društvene svesti.

Uzevši u obzir te momente, analiza pokazuje — govoreći zbog ilustracije nešto shematski — da je zbog obezbeđenja opštih planskih proporcija u našoj socijalističkoj privredi i za koordinaciju privredne operative u smislu i u svrhu obezbeđenja tih proporcija državna uprava u privredi još neophodna. Neposredna operativa u privredi može se, međutim, već u bitnoj meri prepustiti neposrednim proizvođačima. Pri tome državna uprava zadržava samo toliko operativnih, kadrovskih i regulativnih kompetencija koliko je potrebno, da se uz dati stepen materijalnih proizvodnih snaga, društvene svesti i opštih privrednih teškoća, koje proizilaze iz napregnute borbe za Petogodišnji plan, ne bi narušavale opšte planske proporcije. U odnosu na nesocijalistički sektor privrede administrativna i ekonomska funkcija države, naravno, ostaje po svom karakteru kakva je i ranije bila, pošto se kod privatnog sektora radi o elementu dosocijalističke prošlosti.

Šta sve u dosada sprovedenoj reorganizaciji državne uprave u privredi omogućuje uspostavljanje, proširivanje i produbljivanje uprave od strane neposrednih proizvođača?

Prvo, likvidirali smo čitav niz ranijih privrednih ministarstava, a umesto njih stvorili s jedne strane savete, a s druge strane generalne direkcije.

Generalne direkcije već sada nisu više administrativno-operativna rukovodstva u starom smislu reči, nego u suštini predstavljaju objedinjena preduzeća, tj. višu formu privrednog udruživanja. Ta se viša forma privrednog udruživanja može bez organizacionih i ekonomskih teškoća u relativno kratkom vremenu

staviti pod opštu upravu radničkih saveta i radničkih upravnih odbora, kao što to izričito predviđa i danas primljeni zakon. Dok su ranije generalne direkcije bile pre svega sastavni deo ministarstava, to jest državne uprave, to će se sada u njihovom organizacionom karakteru momenat neposredne državne uprave sačuvati samo još u postavljanju generalnih direktora koje vrši prezidijum odnosno narodne skupštine.

Uporedo s takvom reorganizacijom generalnih direkcija prešla je velika većina naših privrednih preduzeća iz savezne upravne kompetencije u republičku, a veliki deo ranije republičkih preduzeća prelazi sada pod lokalnu upravu. Ta decentralizacija sama po sebi znači približavanje uprave neposrednim proizvođačima, a to i jeste njen osnovni smisao. Ona unosi u našu plansku privredu, koja dosledno centralizuje samo opšte proporcije, široku inicijativu odozdo i duboko demokratski karakter.

Saveti, koji su stvoreni za opštu koordinaciju privrednih poslova u kompleksnim privrednim granama kako unutar republičkih vlada, tako i unutar Savezne vlade, nisu više privredna ministarstva starog tipa koja su odgovarala isključivo državnim svojinskim pravima u socijalističkom sektoru i preko kojih je upravni aparat u privredi dobijao sve veće i šire kompetencije. Saveti su, naravno, ostali organi državne uprave u privredi, ali oni su ujedno ostali kolegijalna tela u kojima su neposredno zastupljene samo generalne direkcije kao viša, u nedalekoj budućnosti uglavnom već nedržavna forma privrednog udruživanja.

Već sadašnjim reorganizacionim merama državne uprave, dakle, čak u savetima, kao organima Vlade, pojavljuje se početni elemenat učešća neposrednih proizvođača. Naravno da se time otvaraju široke mogućnosti za dalje postepeno odumiranje državnih funkcija na području privrede.

Drugo, dok se za prvi period državnog socijalizma u našoj zemlji može kazati da su za njega bili karakteristični tendencija ka stalnom brojnom porastu upravnog aparata i sve većim kompetencijama aparata u neposrednom upravljanju privredom, a za jedno s tim i težnja ka birokratizovanju tog aparata — to su reorganizacione mere u državnoj upravi taj proces odlučno presekle. Aparat se u državnoj upravi privredom brojno bitno smanjuje, ponegde je spao na 20—30%, a pre svega se menja njegova uloga. On prestaje da bude naredbodavac i ima pre svega planske pripreme i analitičke funkcije. Pravo naređivanja u državnoj upravi privredom sve više se ograničava samo na one funkcionere koje neposredno postavljaju prezidijumi narodnih skupština ili izvršni odbori narodnih odbora, odnosno na kolegi-

jume takvih funkcionera. Aparat u našoj privredi, koji je bio počeo sve više dobijati karakter birokratske vlasti nad proizvođačima, počinje time stvarno da se pretvara u istinske službenike radnog naroda.

Treće, decentralizacijom privrednog upravljanja, naime, decentralizacijom u smislu demokratizacije naše planske privrede i približavanja privredne uprave neposrednim proizvođačima stvoreni su organizacioni uslovi za sve odlučnije ukidanje žalosne i štetne pojave monopolizma u našoj privredi. Mnogi misle da između pojave monopolizma i socijalističke planske privrede postoji neka dublja uzročna veza, međusobna uslovljenost čak u smislu nekog identiteta. U tome se svakako kriju pogrešna shvaćanja i slepo prakticističko prihvatanje sovjetske prakse. Ustvari monopolizam nema ničeg zajedničkog sa socijalističkom planskom privredom niti sa socijalističkim demokratskim centralizmom, nego je, po svom objektivnom karakteru, izričiti ostatak monopolističkog kapitalizma, ostatak koji je birokratski centralizam doveo do vrhunca. Svuda, gde god on nastupa, predstavlja ne samo otrov protiv kvaliteta i asortimana nego i kočnicu opšteg napretka materijalnih proizvodnih snaga.

Četvrto, reorganizacione mere u našoj državnoj upravi na području privrede bitno menjaju i samu plansku metodologiju. Dok je za metodologiju prvih perioda naše socijalističke planske privrede karakteristično da su se najviši planski organi mnogo bavili katkada i smešnim pojedinostima, što je u suštini odgovaralo činjenici da isključivo država nastupa kao kolektivni vlasnik osnovnih sredstava za proizvodnju, to se sada državno planiranje ograničava sve više samo na opšte proporcije i izvesne ključne pojedinosti koje sprečavaju anarhiju u privredi i raspodeli i obezbeđuju generalnu liniju plana. U okviru tih čvrstih generalnih proporcija, koje su dovoljno jemstvo za stvarno socijalističku plansku privredu, naša će planska metodologija ubuduće dati više mesta slobodnom delovanju onih objektivnih ekonomskih zakona koji su još neizbežni, s obzirom na dati stepen razvitka naših materijalnih proizvodnih snaga. To, naravno, ne znači nikakvo vraćanje na staro niti ima nečeg zajedničkog sa ruskim NEP-om. Radi se prosto o tome da na temelju socijalističke svojine, i to njene već više forme, dopustimo u našoj privredi stvarnu inicijativu i time obezbedimo kvalitet i asortiman u proizvodnji i brzini u raspodeli, čuvajući generalnu liniju plana koji osiguravamo centralizovanim socijalističkim planiranjem opštih proporcija i ključnih pojedinosti.

Drugovi narodni poslanici, dosadašnje reorganizacione mere u državnoj upravi privredom predstavljaju, kao što sam već

rekao, uvod u danas primljeni Osnovni zakon o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva. Ovo ujedno znači da one ne mogu u svom sadašnjem obimu da predstavljaju već zaključenu celinu, nego da će se reorganizacija državne uprave u privredi razvijati postepeno i dalje, odgovarajući opštem procesu pretvaranja državne svojine u višu formu socijalističke imovine. Već je danas jasno da ćemo uskoro morati da reorganizujemo i naš finansiski sistem. Drug Tito je juče naglasio da je uspostavljanje radničkih saveta nužno povezano sa izvesnim učešćem neposrednih proizvođača u raspodeli akumulacije. U tom će pogledu reorganizacija našeg finansiskog sistema morati, s jedne strane, da i dalje obezbedi onu državnu akumulaciju koja je kao sadašnja forma društvene, to jest, socijalističke akumulacije potrebna za kapitalnu izgradnju i proširenu reprodukciju, a s druge strane, da omogućući da se natplanski višak iznad te akumulacije stvarno povрати u individualnu potrošnju samih neposrednih proizvođača. Bez toga bi stimulacija neposrednih proizvođača i njihovo stvarno upravljanje privredom ostali više-manje samo na papiru.

U vezi sa potrebom slobodnijeg delovanja objektivnih ekonomskih zakona na temelju socijalističke svojine nad osnovnim sredstvima za proizvodnju i u okviru opštih planskih proporcija moraćemo takode da, s jedne strane, bitno ograničimo elemente budžetskog birokratskog centralizma u korist republičkih i samoupravnih budžeta kao i privrednih računa preduzeća, a s druge strane, da još ojačamo uslove za centralizovano obezbeđenje planiranog opticaja novca. U tom smo pogledu već dosad postigli prilične rezultate. Međutim, dalji razvitak naše socijalističke privrede traži i na ovom području smelije korake napred. Biće, dakle, potrebno sprovesti kako reorganizaciju bankarskog sistema, tako i menjanje samog metoda rukovođenja od strane ministarstava finansija.

Dozvolite mi na kraju, drugovi narodni poslanici, da se sa nekoliko reči osvrnem na uticaj koji će imati reorganizacija u upravljanju našom privredom na sam dalji razvitak materijalnih proizvodnih snaga. Kao što su nam administrativne forme državnog socijalizma u prvim periodima naše socijalističke izgradnje pomogle savladivati teško privredno nasleđe anarhičnog kapitalističkog gazdovanja u prošlosti i položiti temelje naše planske privrede te preći na Petogodišnji plan, tako isto su one u poslednje vreme, pre reorganizacionih mera u državnoj upravi privredom, počele postajati sve više kočnica za dalji napredak naših materijalnih produktivnih snaga, pa time i same izgradnje socijalizma. Mi se, naravno, ne služimo sovjetskim metodom objašnjavanja

kada izvršimo neki preokret i ne kažemo: »Do danas u ponoć ranije forme i raniji metodi bili su pravilni, a od ponoći unapred postaju nepravilni«. Kao što je drug Tito juče istakao, mi smo reorganizaciji mogli prići i ranije da smo se ranije i više počeli sopstvenom pomoću služiti primenom marksizma-lenjinizma na naše uslove i da smo manje primali katkada i sasvim pogrešne i zastarele sovjetske recepte. Utoliko više su reorganizacione mere u državnoj upravi našom privredom, koje smo sproveli u poslednjim mesecima i koje sprovodimo i sada zajedno sa danas primljenim zakonom — umerne i neophodne. Nema nikakve sumnje da će one veoma mnogo doprineti ne samo podizanju socijalističke svesti i samopouzdanja naših trudbenika nego i njihovoj inicijativi i preko nje daljem napretku naših materijalnih proizvodnih snaga.

Stoga vas, drugovi narodni poslanici, molim da potvrdite ukaze Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o reorganizaciji državne uprave našom privredom. (Buran aplauz).

Pretsedavajući: Ko želi još reč o ovom pitanju? (Niko). Pošto niko ne traži reč, stavljam Odluku o potvrdi ukaza Prezidijuma na glasanje. Ko glasa za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Odluka o potvrdi ukaza Prezidijuma, donetih između Prvog redovnog i Prvog vanrednog zasedanja, od Narodne skupštine prihvaćena.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda: rešavanje o zaključcima Odbora za inostrane poslove. Molim izvestioca da podnese izveštaj o radu Odbora. Drug Dedijer ima reč. (Aplauz).

Vladimir Dedijer (NR Srbija): Drugovi narodni poslanici, Odbor za inostrane poslove Narodne skupštine FNRJ za poslednja dva meseca, to jest između I redovnog i I vanrednog zasedanja, održao je četiri sednice, na kojima je u duhu zadataka koje je dobio od Narodne skupštine, a koji su izraženi u 20-om članu Poslovnika za zajedničke sednice oba veća, razmatrao i rešavao sledeća pitanja:

Prvo, pretresajući pitanja spoljne politike naše zemlje, Odbor je na svojoj sednici od 16 maja 1950 god. razmatrao pojave diskriminatorskih postupaka Vlade SSSR-a i vlada drugih istočno-evropskih zemalja, uperenih protiv naših diplomatskih predstavnika, a tako isto i naših građana koji se nalaze u tim zemljama. Posle iscrpne diskusije i odgovora Ministra inostranih poslova druga Edvarda Kardelja, Odbor je doneo sledeći zaključak:

Prvo, da se usvoji odgovor Ministra inostranih poslova Savezne vlade o delatnosti Vlade na zaštiti naših diplomatskih predstavnika i građana u zemljama istočnog bloka.

Drugo, stav Vlade FNRJ u odnosu prema diskriminatornim postupcima vlada istočnih zemalja u potpunosti je pravilan i pravedan, jer odgovara najosnovnijim interesima bezbednosti, nezavisnosti naše zemlje i učvršćenja mira u ovom delu sveta. Odbor odaje priznanje diplomatskim predstavnicima naše zemlje za njihovo držanje u odbrani časti i čuvanja nezavisnosti Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Dalje, Odbor je doneo na istoj sednici odluku o formiranju Anketnog pododбора, kome je stavljeno u zadatak da ispita sve diskriminatorne postupke vlada istočno-evropskih zemalja prema Jugoslaviji. Anketni pododbor, pod predsedništvom druga dr Siniše Stankovića, održao je tri sednice i na javnoj sednici od 8 juna ispitivao postupke čehoslovačkih i albanskih vlasti prema našim građanima i našim diplomatskim predstavnicima. Zaključke Anketnog pododбора Odbor je usvojio. Tu se utvrđuje, pre svega, odgovornost čehoslovačke i albanske vlade za proganjanja naših građana i diplomatskih predstavnika, kao i naročita odgovornost čehoslovačkih vlasti za smrt Dimitrija Dimitrijevića, jugoslovenskog građanina i predsednika Narodnog fronta Jugoslavije u Čehoslovačkoj.

Anketni pododbor sada nastavlja rad na prikupljanju dokaznog materijala o sličnim postupcima vlada istočno-evropskih zemalja prema našim građanima i diplomatskim predstavnicima, a na svojoj sednici od 25 juna, pošto je saslušao izveštaj druga Jože Vilfana o zasedanju Evropske ekonomske komisije OUN, Odbor je doneo zaključak da se Anketnom pododboru stavi u zadatak da svoj delokrug rada proširi i na ispitivanje ekonomske blokade koju pomenute zemlje vrše protiv Jugoslavije.

Od drugih pitanja spoljne politike naše zemlje, Odbor je u dva maha razmatrao pitanje naših odnosa sa Italijom i izrazio svoju saglasnost s politikom Vlade FNRJ prema Italiji u pogledu Slobodne Teritorije Trsta, kao i sa stavom naše Vlade po drugim nerešenim pitanjima u odnosima s Italijom, u prvom redu o neizvršenju reparacionih obaveza Italije prema nama.

Odbor je takođe diskutovao i o odnosima FNRJ prema Grčkoj i odobrio korake koje Vlada FNRJ bila preduzela za normalizovanje odnosa s Grčkom.

Drugo, Odbor je, razmatrajući probleme međunarodnih odnosa naše države, saslušao na svojoj sednici od 25 juna izveštaj šefa jugoslovenske delegacije na Petom zasedanju Evropske ekonomske komisije OUN Jože Vilfana i odobrio stav naše delegacije. Isto tako odobrena je i delatnost naših delegata Branka Jevremovića i Gustava Vlahova na Šestom zasedanju Komisije za prava čoveka OUN i Šestom zasedanju Socijalne komisije OUN.

Treće, Prezidijum Narodne skupštine uputio je Odboru, preko Narodne skupštine, na razmatranje Konvenciju o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida. Posle izlaganja zastupnika Ministra spoljnih poslova i iscrpne diskusije, donesen je zaključak da se Prezidijumu preporuči ratifikacija ove Konvencije, što je Prezidijum i učinio 24 juna ove godine.

Isto tako Odbor je predložio za ratifikaciju trgovinski i platni sporazum sa Republikom Paragvaj, trgovinski sporazum sa Istočnom Republikom Urugvaj i trgovinsku konvenciju sa Sjedinjenim Državama Meksika.

Podnoseći ovaj izveštaj Prvom vanrednom zasjedanju Narodne skupštine, Odbor moli Narodnu skupštinu da ga usvoji i time odobri rad Odbora.

Pretsedavajući: Traži li ko reč po ovom izveštaju? (Ne traži niko). Pitam Narodnu skupštinu da li usvaja ovaj izveštaj Odbora za inostrane poslove? (*Glasovi:* Usvajamo!) Ima li koga *protiv*? (Nema). Objavljujem da je izveštaj Odbora za inostrane poslove Narodne skupštine usvojen.

Treća tačka dnevnog reda: rešavanje o zaključcima Odbora za narodnu vlast. Molim druga sekretara da pročita zaključke Odbora.

Sekretar Joža Horvat (čita):

»Nakon izlaganja Predsednika Saveta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ druga Edvarda Kardelja o radu sreskih narodnih odbora, i diskusije po ovom pitanju, konstatovano je da je, u vezi sa daljim razvijanjem i izgrađivanjem socijalističke demokratije u našoj zemlji, a s time u vezi i sa daljim sprovođenjem i učvršćivanjem nove organizacije državne uprave, neophodno odmah pristupiti radu na daljem jačanju i organizacionom učvršćivanju sreskih narodnih odbora i u tom cilju pružiti punu pomoć sreskim narodnim odborima u njihovom daljem radu.

Na osnovu ovoga, Odbor za narodnu vlast Narodne skupštine FNRJ

z a k l j u č u j e :

1) Da svi članovi Odbora za narodnu vlast Narodne skupštine FNRJ do 15 septembra 1950 godine u svojim izbornim sreзовima, odnosno krajevima neposredno na terenu prouče stanje organizacije i rad sreskih i mesnih narodnih odbora u vezi sa reorganizacijom koja je sprovedena u privrednom aparatu državne uprave i da sav materijal po ovome sa svojim zapažanjima i mišljenjima u označenom roku dostave Odboru. Uporedo sa proučavanjem pitanja unutrašnje organizacije i rada sreskih i

mesnih narodnih odbora, potrebno je da članovi Odbora prouče i pitanje demokratičnosti i zakonitosti u radu narodnih odbora i da svoja zapažanja i mišljenja i po ovim pitanjima dostave Odboru za narodnu vlast.

2) Da se pozovu narodni poslanici Narodne skupštine FNRJ da prisustvuju zasjedanjima plenuma sreskih narodnih odbora u svojim izbornim srezovima, odnosno krajevima, a po mogućnosti i zasjedanjima plenuma mesnih narodnih odbora i da svoja zapažanja i mišljenja u vezi sa stanjem organizacije i radom sreskih i mesnih narodnih odbora dostavljaju ovom Odboru.«

Pretsedavajući: Ima li kakvih primedaba po ovim zaključcima Odbora za narodnu vlast? (Nema). Traži li ko reč? (Niko se ne javlja za reč).

Usvaja li Narodna skupština ove zaključke? (Usvaja). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da su ovi zaključci Odbora za narodnu vlast usvojeni.

Prelazimo na četvrtu tačku dnevnog reda: pretres Predloga odluke Narodne skupštine FNRJ o davanju ovlašćenja zakonodavnim odborima da donesu odluke o saglašavanju saveznih zakona sa promenama u državnoj upravi i u sistemu upravljanja privredom.

Molim izvestioca druga dr Ivu Sunarića, da pročita predlog odluke i da obrazloženje. (Aplauz).

Izvestilac dr Ivo Sunarić (Izborni srez Travnik, NR Bosna i Hercegovina): Drugovi narodni poslanici, pošto je ukazima Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ izvršena promjena u organizaciji državne uprave, a donošenjem Osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva stavljeni van snage svi zakonski propisi koji su u suprotnosti sa ovim zakonom, to se ukazala potreba da se postojeći savezni zakoni dovedu u saglasnost sa izvršenom reorganizacijom u državnoj upravi i osnovnim zakonom koji smo danas donijeli.

Zakonodavni odbori oba vijeća, na svojim sjednicama od 26 juna 1950 godine, odlučili su da predlože Narodnoj skupštini donošenje odluke o saglašavanju saveznih zakona sa promjenama u državnoj upravi i u sistemu upravljanja privredom.

Zakonodavni odbori imali bi da donesu odluke kojima će se u postojećim zakonima ukinuti ili izmijeniti, odnosno prilagoditi odredbe koje su u suprotnosti sa promjenama izvršenim u državnoj upravi i u sistemu upravljanja privredom. Da bi ove promjene bile punovažne, potrebno je da ih zakonodavni odbori oba vijeća izglasaju u istovjetnom tekstu. Te i tako donesene odluke progla-

siće se ukazom Prezidiјuma Narodne skupštine FNRJ i objaviti u »Službenom listu FNRJ«.

Ovo saglašavanje potrebno je da izvrše zakonodavni odbori, da ne bi Narodna skupština vršila mnoge izmjene i dopune u postojećim savezним zakonima, koje bi inače morale biti vršene putem izmjena i dopuna tih zakona.

Prema tački 3 predloga ove odluke, Prezidiјum Narodne skupštine dužan je da podnese Narodnoj skupštini FNRJ na potvrdu sve ukaze donesene na ovaj način i to odmah na prvim zasjedanjima, tako da će konačno o svim ovim promjenama rješavati Narodna skupština.

U ime Zakonodavnog odbora oba vijeća, a na osnovu iznetih razloga, molim Narodnu skupštinu da prihvati predloženu odluku.

Pretsedavajući: Ko traži reč? (Niko). Stavljam ovu odluku na glasanje. Ko glasa za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavlјujem da je ova odluka od strane Narodne skupštine usvojena. Time je iscrpena četvrta tačka dnevnog reda.

Prelazimo na petu tačku dnevnog reda: popuna Odbora za inostrane poslove. Pošto postoji predlog za to, molim druga dr Sinišu Stankovića da ga podnese.

Dr Siniša Stanković (NR Srbija): Prema čl. 18 našeg poslovnika, Odbor za inostrane poslove broji od 40 do 60 članova. Vi ste dosada izabrali 40 članova, i Odbor je do danas funkcionisao u tom sastavu. Pokazalo se, međutim, da je taj broj nedovoljan i da je potrebno da se poveća. Kako ste mogli da konstatujete iz samog izveštaja koji je maločas podnet, materija kojom se bavio ovaj Odbor bila je složena i obimna. Odboru je dužnost da Narodnu skupštinu što potpunije i što bolje obavestava o spolјnim zbivanјima i spolјnoj politici naše Vlade. Otuda sam slobodan da predložim Odboru popunu izvesnim brojem članova. Ja bih predložio da u Odbor uđu još sledeći drugovi narodni poslanici: iz Saveznog veća drugovi: Stevan Doronjski, Marko Nikezić, Slavko Komar, Boško Šilјegović, Kemal Sejfula i Vlado Maleski, a iz Veća naroda: Miloš Carević, Branko Jevremović, Vladislav Ribnikar, Gojko Nikoliš, Boris Ziherl i Velimir Stojnić. To je moj predlog.

Pretsedavajući: Čuli ste predlog druga dr Siniše Stankovića. Da li postoji neki drugi predlog? (Ne postoji) Pošto ne postoji, stavljam predlog narodnog poslanika dr Siniše Stankovića za popunu Odbora za inostrane poslove na glasanje. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga protiv? (Nema). Objav-

ljujem da su drugovi narodni poslanici koje je predložio dr Siniša Stanković izabrani u Odbor za inostrane poslove.

Time je dnevni red iscrpen. Pre zaključka, dajem dva saopštenja:

1) Pretsednici administrativnih odbora zakazali su sednicu odmah po zaključenju ove sednice.

2) Komisije za utvrđivanje autentičnih tekstova zakona treba da se sastanu odmah posle ove sednice i da se konstituišu i o tome izveste predsedništva Saveznog veća i Veća naroda.

Time je zaključena peta zajednička sednica a istovremeno i Prvo vanredno zasjedanje Narodne skupštine FNRJ drugog saziva.

(Sednica je zaključena u 18,55 časova).

P R I L O Z I

PRIOZ

PREDLOG

OSNOVNOG ZAKONA O UPRAVLJANJU DRŽAVNIM PRIVREDNIM PREDUZEĆIMA I VIŠIM PRIVREDNIM UDRUŽENJIMA OD STRANE RADNIH KOLEKTIVA

U cilju postupnog ostvarenja upravljanja državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane samih radnih kolektiva prema socijalističkom načelu da društvenom proizvodnjom imaju upravljati neposredno sami proizvođači;

u cilju daljeg razvitka demokratskih načela narodnog samoupravljanja;

Narodna skupština FNRJ donosi

OSNOVNI ZAKON

O UPRAVLJANJU DRŽAVNIM PRIVREDNIM PREDUZEĆIMA I VIŠIM PRIVREDNIM UDRUŽENJIMA OD STRANE RADNIH KOLEKTIVA

I. OSNOVNA NAČELA

Član 1

Fabrikama, rudnicima, saobraćajnim, transportnim, trgovinskim, poljoprivrednim, komunalnim i drugim državnim privrednim preduzećima, kao opštenarodnom imovinom, u ime društvene zajednice upravljaju radni kolektivi u okviru državnog privrednog plana a na osnovu prava i dužnosti utvrđenih zakonima i drugim pravnim propisima.

Radni kolektivi ostvaruju ovo upravljanje preko radničkih saveta i upravnih odbora preduzeća i radničkih saveta i upravnih odbora viših privrednih udruženja.

Član 2

Radnički savet preduzeća i radnički savet viših privrednih udruženja biraju i razrešavaju radni kolektivi.

U manjim preduzećima ceo radni kolektiv sačinjava radnički savet.

Član 3

Radnički savet bira se na godinu dana.

Radnički savet kao i pojedini njegovi članovi mogu biti opozvani i pre isteka vremena za koje su izabrani.

Član 4

Radnički savet, kao predstavnik radnog kolektiva, bira i razrešava upravni odbor i vrši druga prava određena zakonom.

Član 5

Upravni odbor upravlja privrednim preduzećem odnosno višim privrednim udruženjem i odgovara za svoj rad kako radničkom savetu tako i višem privrednom udruženju i nadležnim državnim organima.

Saglasno ovoj odgovornosti upravni odbor radi na osnovu zakona i drugih pravnih propisa, naredjenja i uputstava nadležnih državnih organa, odnosno upravnog odbora višeg privrednog udruženja, kao i na osnovu zaključaka svog radničkog saveta.

Član 6

Upravni odbor bira se na godinu dana.

U novi upravni odbor može biti birana najviše jedna trećina članova upravnog odbora iz prethodne godine.

Niko ne može biti član upravnog odbora uzastopno više od 2 godine.

Članovi upravnog odbora za vreme trajanja mandata ne napuštaju svoje redovne dužnosti i poslove u preduzeću.

Za svoj rad u upravnom odboru članovi ne primaju platu.

Član 7

Članu radničkog saveta i članu upravnog odbora za vreme trajanja mandata ne može biti otkazan ugovor o radu odnosno služba, niti on može bez svoje saglasnosti biti premešten.

Član 8

Proizvodnjom i poslovanjem preduzeća rukovodi direktor preduzeća, a radom i poslovanjem višeg privrednog udruženja rukovodi direktor udruženja (generalni direktor, glavni direktor).

Dok zakon drukčije ne odredi, a radi obezbeđenja pravilnog stručnog rukovođenja preduzećem i višim privrednim udruženjem, direktora preduzeća će postavljati upravni odbor višeg privrednog udruženja, odnosno viši državni organ ako preduzeće nije udruženo, a direktora višeg privrednog udruženja nadležni državni organ.

Radnički savet preduzeća i upravni odbor preduzeća mogu učiniti predlog za smenjivanje direktora.

Član 9

Direktor je po svojoj dužnosti član upravnog odbora.

Direktor odgovara za svoj rad upravnom odboru preduzeća, upravnom odboru i direktoru višeg privrednog udruženja, kao i nadležnom državnom organu.

II. RADNIČKI SAVET PREDUZEĆA

Član 10

Radnički savet preduzeća sastoji se od 15 do 120 članova.

U preduzećima koja imaju manje od 30 radnika i službenika ceo radni kolektiv ulazi u radnički savet.

Izbori za radnički savet održavaju se početkom svake godine. Vlada FNRJ može za pojedine grane privrede odrediti i drugo vreme za izbor radničkih saveta.

Član 11

Radnički savet preduzeća bira se opštim, jednakim i neposrednim pravom glasa, putem tajnog glasanja.

Biračko pravo za izbor radničkog saveta imaju radnici i službenici preduzeća koji su, prema postojećim propisima, sklopili sa preduzećem ugovor o radu.

Član 12

Izbori za radničke savete preduzeća vrše se po pravilu na osnovu jedinstvenih kandidatskih lista.

Pravo predlaganja kandidatskih lista ima sindikalna organizacija i određeni broj radnika i službenika.

Član 13

U preduzećima koja imaju do 500 radnika i službenika kandidatsku listu može predložiti jedna desetina radnika i službenika koji imaju pravo glasa s tim da broj predlagača ne može biti manji od 5. U preduzećima koja imaju preko 500 radnika i

službenika kandidatsku listu može predložiti onoliko broj radnika i službenika koliko iznosi broj članova radničkog saveta koji se ima izabrati.

Među predlagačima moraju biti ravnomerno zastupljeni pojedini izdvojeni pogoni i jedinice preduzeća.

Član 14

Kandidatska lista se podnosi pismeno i mora sadržavati imena onoliko kandidata koliko se bira članova radničkog saveta. Kandidatsku listu potpisuju svi predlagači.

Član 15

Kandidatske liste moraju biti objavljene u preduzeću najmanje dva dana pre dana izbora.

Član 16

Izborama za radnički savet rukovodi izborna komisija koju postavlja sindikalna organizacija.

Glasanje se vrši na biračkim mestima.

Izborna komisija određuje biračka mesta i postavlja biračke odbore.

Član 17

Glasanje se vrši glasačkim listićima.

Na svakom glasačkom listiću su upisana redom imena kandidata koji su predloženi na odnosnoj listi.

Član 18

Svaki birač dobija onoliko glasačkih listića koliko ima predloženih kandidatskih lista.

Svaki birač ima pravo da na mesto predloženog kandidata na jednoj kandidatskoj listi, precrtavajući njegovo ime, unese ime drugog kandidata iz reda radnika i službenika preduzeća koji imaju pravo glasa.

Glasačke listiće koji se odnose na kandidatske liste za koje neće da glasa birač odbacuje i stavlja u za to određeno mesto u kabini u kojoj popunjava glasački listić.

Glasački listić one kandidatske liste za koju glasa birač zatvara i stavlja pred biračkim odborom u glasačku kutiju.

Član 19

Izabranim za člana radničkog saveta smatraju se kandidati koji su dobili najveći broj glasova na onoj kandidatskoj listi za koju je glasala većina radnika i službenika.

Član 20

Radnički savet bira predsednika iz reda svojih članova.
Predsednik radničkog saveta ne može biti član upravnog odbora.

Član 21

Zasedanja radničkog saveta saziva i njima predsedava predsednik saveta.

Zasedanja radničkog saveta održavaju se najmanje jedanput u šest nedelja.

Predsednik je dužan sazvati zasedanje radničkog saveta na zahtev upravnog odbora preduzeća, sindikalne organizacije, jedne trećine članova radničkog saveta ili direktora.

Član 22

Radnički savet odlučuje punovažno ako je na zasedanju prisutno preko polovine članova.

Radnički savet donosi zaključke većinom glasova prisutnih članova.

Član 23

Radnički savet preduzeća:

odobrava osnovne planove i završni račun preduzeća;

donosi zaključke za upravljanje preduzećem i ostvarenje privrednoga plana;

bira, razrešava i smenjuje upravni odbor preduzeća ili pojedine njegove članove;

donosi pravila preduzeća uz potvrdu upravnog odbora višeg privrednog udruženja;

raspravlja o izveštajima o radu upravnog odbora i donosi zaključke o odobravanju njegovog rada;

raspravlja o pojedinim merama upravnog odbora i donosi zaključke o njima;

vrši raspodelu onog dela akumulacije koji ostaje na raspolaganje preduzeću odnosno radnom kolektivu.

Član 24

Sednicama radničkog saveta dužni su prisustvovati direktor i ostali članovi upravnog odbora.

Svaki član radničkog saveta ima pravo da postavlja pitanja upravnom odboru i direktoru u pogledu na njihov rad.

Upravni odbor i direktor dužni su dati odgovor na zasedanju radničkog saveta.

III. UPRAVNI ODBOR PREDUZEĆA

Član 25

Upravni odbor preduzeća sastoji se od 3 do 11 članova, uključujući u taj broj i direktora.

Broj članova upravnog odbora svakog preduzeća određuje se pravilima preduzeća, a u zavisnosti od veličine i strukture preduzeća.

Najmanje tri četvrtine članova upravnog odbora moraju biti radnici koji rade neposredno u proizvodnji, odnosno u osnovnoj privrednoj delatnosti preduzeća.

Član 26

Izbor upravnog odbora vrši radnički savet odmah po svom konstituisanju.

Izbor članova upravnog odbora vrši se na osnovu kandidatskih lista i tajnim glasanjem.

Zajedno sa članovima upravnog odbora može se izabrati određeni broj zamenika.

Pravo predlaganja kandidatske liste ima jedna desetina članova radničkog saveta.

Mandat članova upravnog odbora preduzeća traje do izbora novog upravnog odbora.

Član 27

Upravni odbor preduzeća:

- utvrđuje predloge osnovnih planova preduzeća;

- utvrđuje mesečne operativne planove;

- stara se o pravilnom poslovanju preduzeća;

- utvrđuje predlog unutrašnje organizacije preduzeća i predlog sistematizacije mesta;

- utvrđuje predlog pravila o radnom redu u preduzeću i donosi mere za učvršćenje radne discipline;

- rešava o postavljenju službenika na rukovodeće položaje u preduzeću;

- donosi rešenja povodom prigovora radnika i službenika na rešenja o otkazu i unutrašnjem rasporedu na poslove;

- preduzima mere za unapređenje proizvodnje preduzeća a naročito za racionalizaciju proizvodnje, povećanje proizvodnosti rada, sniženje proizvodnih troškova, poboljšanje kvaliteta proizvoda, sprovođenje štednje, smanjenje otpadaka i škarta;

- rešava po pitanjima radnih normi u preduzeću;

- rešava o proglašenju udarnika i o racionalizatorskim i novatorskim predlozima;

preduzima mere u pogledu stručnog uzdizanja radnika i službenika preduzeća, kao i u pogledu njihovog pravilnog raspoređivanja na pojedina radna mesta;

stara se u pogledu pravilne primene propisa o radnim odnosima u preduzeću, o platama, nadnicama i unapređivanju radnika i službenika, o zaštiti rada i socijalnom osiguranju, kao i o poboljšanju životnih uslova radnika i službenika u preduzeću;

raspravlja i utvrđuje plan korišćenja godišnjeg odmora radnika i službenika u preduzeću;

preduzima mere u pogledu zaštite i korišćenja opštenarodne imovine kojom upravlja preduzeće i mere za otkrivanje, sprečavanje i otklanjanje pojava štetočinstva, rasipništva i drugih oblika nesavesnog odnosa prema opštenarodnoj imovini.

Upravni odbor preduzeća je odgovoran za izvršenje plana i pravilno poslovanje preduzeća.

Član 28

Upravni odbor bira predsednika između svojih članova.

Direktor ne može biti predsednik upravnog odbora.

Predsednik upravnog odbora rukovodi sednicama upravnog odbora i priprema zajedno sa direktorom dnevni red sednica.

Član 29

Upravni odbor preduzeća radi kolektivno i donosi svoje zaključke samo na sednicama.

Sednice upravnog odbora saziva predsednik.

Predsednik je dužan sazvati sednicu upravnog odbora na zahtev direktora ili pojedinog člana upravnog odbora.

Član 30

Upravni odbor preduzeća punovažno donosi zaključke ako je na sednici prisutno preko polovine njegovih članova.

Zaključci upravnog odbora donose se većinom glasova prisutnih članova.

Član 31

Članovi upravnog odbora, za vreme dok su zauzeti radom u upravnom odboru, mogu primati naknadu u visini izgubljene zarade.

Član 32

Upravni odbor preduzeća ima pravo i dužnost da dostavi nadležnom državnom organu svoje prigovore i primedbe na rešenja, naređenja i uputstva upravnog odbora višeg privrednog

udruženja koja smatra da nisu saglasna sa zakonom ili da su štetna po interese preduzeća, ali ne može da obustavi njihovo izvršenje, dok nadležni državni organ ne donese svoje rešenje.

Član 33

Član upravnog odbora preduzeća koji se ne složi sa zaključkom upravnog odbora može saopštiti svoje primedbe upravnom odboru višeg privrednog udruženja.

Član upravnog odbora može samo na sednici upravnog odbora i radničkog saveta izneti svoje primedbe na rad direktora.

Član 34

Članovi upravnog odbora dužni su čuvati državnu i službenu tajnu.

Za svoj rad u upravnom odboru članovi odgovaraju kao službena lica.

Član 35

U cilju proučavanja pojedinih pitanja i pripremanja predloga u poslovima iz svog delokruga upravni odbor preduzeća može obrazovati posebne komisije iz reda radnika i službenika preduzeća.

IV. DIREKTOR PREDUZEĆA

Član 36

Direktor organizuje proces rada u preduzeću i neposredno rukovodi ostvarenjem plana i poslovanjem preduzeća izvršujući zakone i druge propise, naređenja i uputstva nadležnih državnih organa, upravnog odbora i direktora višeg privrednog udruženja, kao i upravnog odbora preduzeća.

Direktor je neposredno odgovoran za izvršenje zakona, drugih pravnih propisa i naređenja nadležnih državnih organa i obezbeđuje njihovu primenu u preduzeću.

Član 37

Direktor preduzeća, u okviru privrednog plana i saglasno zaključcima upravnog odbora, zaključuje ugovore i raspoređuje obrtna sredstva. Ugovor je punovažan čim ga direktor zaključi.

Direktor zastupa preduzeće pred državnim organima i u pravnim odnosima s pojedinim fizičkim i pravnim licima. On može ovlastiti drugo lice da zastupa preduzeće u određenim pravnim poslovima.

Član 38

Direktor preduzeća vrši raspored radnika i službenika na pojedine poslove i određuje im dužnosti.

Radnici i službenici preduzeća odgovorni su direktoru za svoj rad u preduzeću.

Direktor preduzeća obezbeđuje disciplinu u radu i poslovanju preduzeća.

Član 39

Direktor preduzeća prima radnike na rad i postavlja službenike u preduzeću, izuzev onih za koje je posebnim propisima drukčije određeno, i donosi, prema propisima i pravilima preduzeća, rešenja u pogledu njihovih radnih odnosa sa preduzećem.

Direktor preduzeća donosi rešenja o otkazima radnicima i službenicima, ukoliko na osnovu opštih propisa to pravo nije preneseno na druga lica u preduzeću.

Protiv svakog rešenja o otkazu ili o rasporedu na drugi posao radnici i službenici imaju pravo prigovora upravnom odboru preduzeća, koji donosi konačno rešenje.

Član 40

Ako direktor smatra da je zaključak upravnog odbora protivan zakonu, pravnim propisima, planovima ili naređenjima nadležnih državnih organa, dužan je o tome bez odlaganja izvestiti upravni odbor višeg privrednog udruženja, odnosno nadležni državni organ, i privremeno zadržati izvršenje zaključka, dok upravni odbor višeg privrednog udruženja, odnosno nadležni državni organ, ne donese konačno rešenje. Upravni odbor višeg privrednog udruženja, odnosno nadležni državni organ je dužan doneti svoje rešenje odmah a najdocnije u roku od 10 dana.

Direktor preduzeća može da preduzima mere potrebne za izvršenje plana i pravilan rad preduzeća iz delokruga upravnog odbora u slučaju da ih upravni odbor nije na vreme doneo. Direktor će o preduzetim merama izvestiti upravni odbor preduzeća na prvoj narednoj sednici.

V. RADNIČKI SAVET, UPRAVNI ODBOR I DIREKTOR VIŠEG PRIVREDNOG UDRUŽENJA

Član 41

Radnički savet višeg privrednog udruženja biraju radni kolektivi svih udruženih preduzeća srazmerno svom brojnom sastavu.

Radnički savet višeg privrednog udruženja sastoji se od 30 do 200 članova.

Član 42

Upravni odbor višeg privrednog udruženja sastoji se od 5 do 15 članova, uključujući u taj broj i direktora.

Najmanje tri četvrtine članova upravnog odbora moraju biti radnici koji rade neposredno u proizvodnji odnosno osnovnoj privrednoj delatnosti pojedinih preduzeća.

Član 43

Direktora višeg privrednog udruženja postavlja Prezidijum Narodne skupštine FNRJ, prezidijum narodne skupštine narodne republike, odnosno narodni odbor.

Član 44

Posebnim zakonom doneće se propisi o načinu izbora, delokrugu i radu radničkih saveta i upravnih odbora viših privrednih udruženja, kao i o položaju i ovlašćenjima direktora.

VI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 45

Vlada FNRJ u saradnji sa vladama narodnih republika i Centralnim odborom Saveza sindikata Jugoslavije preduzeće mere da se izbori za radničke savete i upravne odbore sprovedu odmah po stupanju na snagu ovog zakona.

Član 46

Posebnim saveznim i republičkim zakonima i propisima Vlade FNRJ, a na osnovu načela ovog zakona, doneće se dalji propisi o radničkim savetima i upravnim odborima.

Član 47

Do donošenja zakona iz prethodnog člana Vlada FNRJ može uredbom donositi propise o radničkim savetima i upravnim odborima viših privrednih udruženja, a Vlada FNRJ i vlade narodnih republika propise za sprovođenje ovog zakona.

Član 48

Ovaj zakon shodno će se primenjivati i na privredna preduzeća društvenih organizacija.

Vlada FNRJ može izuzetno propisati da se, za pojedina vojno-industrijska preduzeća, organi radnih kolektiva za uprav-

ljavanje preduzećem obrazuju drukčije nego što je propisano ovim zakonom, određujući ujedno njihov delokrug.

U preduzećima koja još nemaju pravila broj članova upravnog odbora određuje radnički savet.

Član 49

Propisi Osnovnog zakona o državnim privrednim preduzećima i drugi propisi, koji su u suprotnosti sa ovim zakonom, prestaju važiti.

Član 50

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU OSNOVNOG ZAKONA O UPRAVLJANJU DRŽAVNIM PRIVREDNIM PREDUZEĆIMA I VIŠIM PRIVREDNIM UDRUŽENJIMA OD STRANE RADNIH KOLEKTIVA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 9

23 juna 1950 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda Narodne skupštine FNRJ, na svojim sednicama održanim 22, 23 i 24 juna 1950 godine, pretresao je Predlog osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva, dostavljen mu od Pretsednika Saveznog veća, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava Vlada FNRJ dostavila Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Saglasno Poslovniku Veća naroda a na osnovu svestranog pretresa Predloga osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva, Zakonodavni odbor podnosi Veću ovaj izveštaj.

I

Zakonodavni odbor Veća naroda Narodne skupštine FNRJ razmatrao je na sednicama od 22 i 23 juna 1950 godine Predlog osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva koji je Vlada FNRJ uputila Narodnoj skupštini FNRJ. Posle iscrpnog usmenog obrazloženja druga Edvarda Kardelja Potpredsednika Savezne vlade i Predsednika Saveta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ ovaj zakonski predlog je Zakonodavni odbor posle svestrane diskusije jednodušno usvojio.

Predloženi Predlog osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva je od velike važnosti za dalji razvitak socijalizma. Ovim zakonom postupno se ostvaruje upravljanje državnim privrednim preduzećima i višim udruženjima od strane radnog kolektiva preko radničkih saveta i upravnih odbora. Time se sve više približavamo realizaciji socijalističkog principa, da društvenom proizvodnjom treba da upravljaju neposredno sami proizvođači. Ovaj zakonski predlog obezbeđuje dalji razvitak demokratskih načela narodnog samoupravljanja.

Zakonodavni odbor Veća naroda Narodne skupštine FNRJ je prihvatio Predlog osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva u celini sa izmenama od kojih treba istaći sledeće:

U članu 11 gde se govori ko ima biračko pravo za izbor radnih saveta, formulacija, da imaju biračko pravo radnici i službenici preduzeća se zamenjuje rečima, da imaju pravo izbora radnici kao i tehničko i inženjersko osoblje i drugi službenici preduzeća, jer je ova formulacija jasnija.

O opozivu upravnog odbora i pojedinih članova govori čl. 23, koji kaže da radnički savet bira, razrešava i smenjuje upravni odbor preduzeća ili pojedine njegove članove. Da bi se jače potvrdilo pravo opoziva upravnog odbora ili pojedinih njegovih članova u čl. 26 dodaje se jedan stav koji glasi: Upravni odbor i pojedini njegovi članovi mogu biti smenjeni i pre isteka vremena za koje su izabrani.

Saglasno istaknutom i na osnovu pretresa svakog člana Predloga osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva, a po postignutoj saglasnosti redakcione komisije oba veća, Zakonodavni odbor predlaže Veću naroda sledeće izmene i dopune u tekstu navedenog zakonskog predloga:

U uvodu iznad naslova reč »FNRJ« ispisati.

U čl. 1. U drugom redu, ispred reči »komunalnim« staviti »šumskim«, a u petom redu, posle reči »plana« staviti zapetu. Na kraju drugog stava brisati tačku i staviti zapetu posle koje dodati »u kojima je udruženo više privrednih preduzeća«.

Čl. 2. U prvom redu umesto »viših privrednih« staviti »višeg privrednog«.

Čl. 5. Prvi stav menja se i glasi: »Upravni odbor upravlja privrednim preduzećem odnosno višim privrednim udruženjem i odgovara za svoj rad radničkom savetu i nadležnim državnim organima, a upravni odbor preduzeća i upravnom odboru višeg privrednog udruženja«. U drugom stavu, drugi red, ispred reči »naređenja« dodati »na osnovu zaključaka svog radničkog saveta, kao i«. U četvrtom redu, posle reči »udruženja« staviti tačku i brisati ostatak rečenice.

Čl. 6. U trećem stavu, cifru »2« ispisati.

Čl. 7. U prvom redu, brisati reči »radničkog saveta i članu«.

Čl. 8. Prvi stav na kraju, brisati zgradu i tekst u njoj. U drugom stavu, četvrti red, umesto reči »viši« staviti »nadležni«. Treći stav menja se i glasi: »Radnički savet ili upravni odbor preduzeća mogu predložiti smenjivanje direktora preduzeća«.

Čl. 9. Drugi stav menja se i glasi: »Direktor preduzeća odgovara za svoj rad upravnom odboru preduzeća, upravnom odboru i direktoru višeg privrednog udruženja, kao i nadležnom državnom organu, a direktor višeg privrednog udruženja upravnom odboru i nadležnom državnom organu«.

Čl. 10. Dodaje se nov drugi stav koji glasi: »Broj članova radničkog saveta svakog preduzeća određuje se pravilima preduzeća, a u zavisnosti od veličine i strukture preduzeća«. Stav 2 postaje stav 4, u kome se u drugom redu umesto reči »ulazi u« stavlja »sačinjava«.

Čl. 11. U drugom stavu, prvi i drugi red, brisati reči »i službenici preduzeća«. Na kraju stava umesto tačke staviti zapetu,

i dodati reči »kao i tehničko i inženjersko osoblje i drugi službenici preduzeća«.

Čl. 12. Stav prvi menja se i glasi: »Izbori za radnički savet preduzeća vrše se, po pravilu, na osnovu jedinstvene kandidatske liste za celo preduzeće«. U stavu 2 umesto reči »i određeni« staviti »odnosno određeni«.

Čl. 13. U četvrtom redu, cifru »5« ispisati.

Čl. 14. U drugom stavu, brisati reč »svi«.

Čl. 15. U drugom redu, umesto »dva« pisati »pet«.

Čl. 18. Stav 3 menja se i glasi: »Glasačke listiće koji se odnose na kandidatske liste za koje neće da glasa, birač stavlja na određeno mesto u zasebnoj prostoriji u kojoj popunjava glasački listić«. U četvrtom stavu, umesto reči »zatvara« staviti »savija«.

Čl. 23. U trećem redu, posle »i« staviti »za«. U osmom redu, iza reči »udruženja« dodati »odnosno nadležnog državnog organa«.

Čl. 24. U drugom stavu, prvi red, umesto »da postavlja« staviti »postavljati«.

Čl. 25. Na kraju trećeg stava, umesto tačke staviti zapetu i dodati »a ostali članovi upravnog odbora biraju se iz reda tehničkog i inženjerskog osoblja i drugih službenika«.

Čl. 26. Stav 3 u prvom redu, umesto reči »može se izabrati« staviti »bira se i«. Dodaje se nov šesti stav, koji glasi: »Upravni odbor i pojedini njegovi članovi mogu biti smenjeni i pre isteka vremena za koje su izabrani«.

Čl. 27. U drugom redu, umesto reči »utvrđuje« staviti »sastavlja«. U trećem redu, umesto »utvrđuje« staviti »donosi«. Peti i šesti red menjaju se i glase: »sastavlja predlog za unutrašnju organizaciju preduzeća i predlog sistematizacije radnih mesta;« U sedmom redu, reč »utvrđuje« zameniti sa »sastavlja«. U petnaestom redu, umesto »proizvodnih troškova« pisati »troškova proizvodnje«. U sedamnaestom redu, umesto »po« pisati »o«. Dvadeseti, dvadesetprvi i dvadesetdrugi red menjaju se i glase: »preduzima mere za stručno uzdizanje radnika i službenika preduzeća kao i za njihovo pravilno raspoređivanje na pojedina radna mesta«. U 23 redu, umesto reči »u pogledu pravilne primene« staviti »o pravilnoj primeni«. U 25 redu, umesto »pobolj-

šanju« staviti »poboljšavanju«. U 27 redu umesto reči »utvrđuje« staviti »donosi«. U 29 redu umesto reči »u pogledu zaštite i korišćenja« staviti »za zaštitu i pravilnu upotrebu«.

Čl. 31 menja se i glasi: »Članovi upravnog odbora, za vreme dok su zauzeti poslovima upravnog odbora, imaju pravo na naknadu u visini izgubljene zarade«.

Čl. 32. U prvom redu umesto reči »da dostavi« staviti »dostaviti«. U četvrtom redu ispred reči »koja« staviti »za« a u petom redu, umesto reči »da obustavi« staviti »obustaviti«.

Čl. 33. Brisati tačku i dodati: »odnosno radničkom savetu preduzeća«.

Čl. 36. U trećem redu, iza reči »propise«, dodati »upravnog odbora preduzeća i«. U petom redu, ispred reči »kao« staviti tačku i brisati ostatak rečenice.

Čl. 37. Posle reči »odbora« u drugom redu, staviti »preduzeća«.

Čl. 38 postaje čl. 39.

Čl. 39 postaje čl. 38. u kome se prvi stav menja i glasi: »Direktor preduzeća prima radnike na rad i postavlja službenike u preduzeću, izuzev one za koje je posebnim propisima drukčije određeno, i donosi rešenja o njihovim radnim odnosima s preduzećem«.

Čl. 40. U osmom redu, umesto reči »organ je dužan« staviti »organ, dužan je«. U drugom stavu, prvi red, umesto reči »da preduzima« staviti »preduzeti«.

Čl. 42. Drugi stav, drugi red, iza reči »proizvodnje« staviti zapetu a iza reči »odnosno« staviti »u«.

Čl. 43. U drugom redu iza reči »FNRJ« staviti zapetu i dodati reč »odnosno«.

Čl. 45. U trećem redu, iza reči »odbore« staviti reč »preduzeća«.

Čl. 46. Brisati tačku na kraju člana i dodati »preduzeća i viših privrednih udruženja«.

Čl. 48. U drugom stavu, prvi red, posle reči »se« i u drugom redu, posle reči »preduzeća« brisati zapetu, a u drugom redu, umesto »vojno-industriska« pisati »vojna privredna«.

Čl. 49. U drugom redu, umesto »koji« staviti »ukoliko«.

III

Podnoseći Veću naroda ovaj svoj izveštaj, Zakonodavni odbor predlaže Veću da ga izvoli u celosti usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio Ladislava Ambrožića.

Sekretar
Bogdan Oreščanin, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Moša Pijade, s. r.

Članovi:

Radovan Mijušković, s. r., Tode Nošpal, s. r., Sulejman Filipović, s. r., Aleksandar Šević, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r., Ida Sabo, s. r., Grga Jankez, s. r., Josip Rus, s. r., Miloš Carević, s. r., Jože Lampret, s. r., Slobodan Marjanović, s. r., Ninko Petrović, s. r., Miloš Moskovljević, s. r., Ladislav Ambrožić, s. r.
Leo Mates, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU OSNOVNOG ZAKONA O UPRAVLJANJU DRŽAVNIM PRIVREDNIM PREDUZEĆIMA I VIŠIM PRIVREDNIM UDRUŽENJIMA OD STRANE RADNIH KOLEKTIVA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 35

23 juna 1950 god.

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ, na svojim sednicama od 23 i 24 juna 1950 godine, pretresao je Predlog osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva dostavljen mu od Predsednika Saveznog veća, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava Vlada FNRJ uputila Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Saglasno Poslovniku Saveznog veća, a na osnovu pretresa Predloga osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva, Zakonodavni odbor podnosi Saveznom veću ovaj izveštaj:

I

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine razmatrajući Predlog osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva, a posle iscrpnog usmenog obrazloženja druga Edvarda Kardelja, potpredsednika Savezne vlade i Predsednika saveta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ, jednodušno je pozdravio i usvojio ovaj zakonski predlog.

Naročiti značaj ovog zakonskog predloga jeste u tome što on obezbeđuje postepeno ostvarivanje jednog od osnovnih načela socijalizma, tj. načela da proizvođači neposredno upravljaju društvenom proizvodnjom. U tome i jeste istoriski značaj mera koje predviđa ovaj zakonski predlog.

Predlog ovog zakona omogućiće ne samo uspešnu borbu protiv birokratskih tendencija koje se pojavljuju, već će on dati nov potstrek za trudbenike naše zemlje u borbi za izgradnju socijalizma.

Razmatrajući u pojedinostima ovaj predlog zakona, Zakonodavni odbor izvršio je izvesne izmene i dopune, od kojih treba istaći sledeće:

U članu 1 predloga zakona dodato je izričito, da se ovaj zakon odnosi i na šumska državna privredna preduzeća i to u cilju da se otklone eventualne zabune. Ujedno, u stavu drugom istog člana, učinjena je izvesna dopuna i to iz razloga što ovaj predlog zakona uvodi jedan potpuno nov pojam tj. izraz više privredno udruženje, pa da se tom dopunom daje osnovno obeležje ovog pojma.

Prema izmeni člana 7, koji je usvojio Zakonodavni odbor, određeno je da se samo članovima upravnog odbora za vreme trajanja mandata ne može otkazati ugovor o radu odnosno služba niti se bez njihove saglasnosti mogu premestiti, a ne i članovima radničkog saveta. Ovo je učinjeno zbog toga što u nekim preduzećima ceo radni kolektiv sačinjava radnički savet, a može se ukazati potreba za otkazivanjem, odnosno u još većoj meri potreba za premeštanjem stručnih lica. Međutim, ovo bi bilo onemogućeno predloženim tekstom zakona. Pored toga, jedna takva garancija nepotrebna je još iz razloga što je pitanje otkaza

i premeštaja stavljeno u nadležnost samom upravnom odboru preduzeća, pa je već samim tim dana svim radnicima i službenicima dovoljna garancija da ne može doći do neopravdanih otkaza odnosno premeštaja.

U čl. 26 predloga zakona dodat je poseban stav u kome se ističe da upravni odbor i pojedini njegovi članovi mogu biti smenjeni i pre isteka roka na koji su izabrani. Ovo je uneseno za to da bi se još jasnije odredio položaj upravnog odbora i njegovih članova kao i odgovarajuće pravo radničkog saveta predviđeno u čl. 23 predloga zakona, u kome je istaknuto da radnički savet preduzeća bira, razrešava i smenjuje upravni odbor preduzeća i pojedine njegove članove.

Čl. 46 predloga zakona dopunjen je u tom smislu da bi se odnosio kako na radničke savete i upravne odbore preduzeća tako i na radničke savete i upravne odbore viših privrednih udruženja.

II

Saglasno istaknutim načelima i na osnovu pretresa svakog člana Predloga osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva, a po postignutoj saglasnosti redakcione komisije oba veća, Zakonodavni odbor predlaže Saveznom veću sledeće izmene i dopune u tekstu navedenog zakonskog predloga:

(Tekst izveštaja Zakonodavnog odbora Saveznog veća identičan je sa tekstom izveštaja Zakonodavnog odbora Veća naroda.)

III

Podnoseći ovaj svoj izveštaj, Zakonodavni odbor predlaže Saveznom veću da ga u celosti usvoji.

Zakonodavni odbor odredio je za svoga izvestioca Isu Jovanovića.

Sekretar

dr Jerko Radmilović, s. r.

Predsednik

Zakonodavnog odbora

dr Josip Hrnčević, s. r.

Članovi:

dr Maks Šnuderl, s. r., Mehmed Hodža, s. r., dr Ivo Sunarić, s. r., Vančo Burzevski, s. r., Đuro Salaj, s. r., Mara Naceva, s. r., Živorad Ljubičić, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r., Milan Popović, s. r., dr Milorad Vlajković, s. r., Isa Jovanović, s. r., Vladimir Simić, s. r., Boško Šiljegović, s. r.

PREDLOG

ZAKONA O OPOZIVU NARODNIH POSLANIKA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ (SAVEZNO VEĆE I VEĆE NARODA)

I OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Narodni poslanici Narodne skupštine FNRJ odgovorni su za svoj rad biračima.

Narodni poslanici su dužni da podnose biračima izveštaje o svome radu i radu veća Narodne skupštine FNRJ kome pripadaju.

Birači mogu zahtevati od narodnog poslanika da im podnese izveštaj o radu.

Član 2

Mandat narodnog poslanika Narodne skupštine FNRJ je opoziv.

Birači imaju pravo da smene narodnog poslanika za vreme dok mu traje mandat ako više ne uživa narodno poverenje.

Ovo pravo je biračima obezbeđeno putem opoziva.

Član 3

Narodnog poslanika Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ mogu opozvati samo birači izbornog sreza u kome je izabran.

Narodnog poslanika Veća naroda Narodne skupštine FNRJ može opozvati narodna skupština narodne republike u kojoj je izabran odnosno Narodna skupština AP Vojvodine ili Oblasni narodni odbor AKMO za poslanike izabrane u ovim autonomnim jedinicama.

Član 4

Narodni poslanik Saveznog veća opozvan je samo ako je za njegov opoziv glasala apsolutna većina birača onog izbornog sreza u kome je bio izabran.

Narodni poslanik Veća naroda opozvan je samo ako je za njegov opoziv glasala apsolutna većina članova predstavničkog tela nadležnog za opoziv.

Član 5

Predlog za opoziv može se odnositi ili samo na narodnog poslanika ili na narodnog poslanika i njegovog zamenika istovremeno.

Ako je opozvan samo narodni poslanik poslanički mandat pripada njegovom zameniku.

Ako su opozvani istovremeno poslanik Saveznog veća i njegov zamenik raspisuju se dopunski izbori za izbor novog narodnog poslanika i njegovog zamenika u određenom izbornom srezu.

Ako je opozvan poslanik Veća naroda i njegov zamenik narodna skupština narodne republike (Narodna skupština APV odnosno Oblasni odbor AKMO) bira poslanika iz reda poslaničkih zamenika koji su izabrani na listi te republike odnosno autonomne jedinice.

Član 6

Narodni poslanik prema kome je pokrenut postupak za opoziv prestaje biti član veća Narodne skupštine FNRJ od dana kada je putem opoziva prestao njegov mandat.

Veće kome pripada narodni poslanik prema kome je pokrenut postupak za opoziv može apsolutnom većinom glasova odlučiti da narodni poslanik dok se ne reši pitanje njegovog mandata bude udaljen od svakog rada u Narodnoj skupštini FNRJ kao i od vršenja drugih funkcija koje mu je Narodna skupština poverila.

Član 7

Narodni poslanik Narodne skupštine FNRJ kome je putem opoziva prestao mandat ne prestaje samim tim biti član kojeg drugog predstavničkog organa državne vlasti u koji je izabran.

Član 8

Opozvani poslanik ili zamenik ne može biti kandidat u izborima koji se vrše radi popunjavanja njegovog upražnjenog mesta.

Ali on se može kandidovati na sledećim opštim izborima za Narodnu skupštinu FNRJ ili na izborima za drugi predstavnički organ državne vlasti.

II

PREDLOG ZA OPOZIV

Član 9

Inicijativu za stavljanje predloga za opoziv narodnog poslanika Saveznog veća mogu dati građani koji imaju biračko pravo na području izbornog sreza u kome je narodni poslanik izabran. Ovu inicijativu birača mogu dati i na zborovima birača, konferencijama trudbenika u preduzećima i ustanovama ili na drugim skupovima građana.

Inicijativu za stavljanje predloga za opoziv narodnog poslanika Veća naroda mogu dati kako birači sa područja narodne republike odnosno autonomne jedinice u kojoj je narodni poslanik izabran, tako i narodni poslanici narodne skupštine narodne republike ili članovi najviših predstavničkih tela autonomnih jedinica.

Član 10

Predlog za opoziv narodnog poslanika Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ ili predlog za opoziv poslanika Veća naroda koji čine birači podnosi se Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ.

Član 11

Predlog za opoziv narodnog poslanika Saveznog veća može podneti najmanje jedna trećina svih upisanih birača izbornog sreza u kome je izabran.

Predlog za opoziv narodnog poslanika Veća naroda može podneti:

a) najmanje po jedna petina upisanih birača iz jedne trećine izbornih srezova u narodnoj republici odnosno autonomnoj jedinici u kojoj je narodni poslanik izabran;

b) najmanje jedna petina narodnih poslanika narodne skupštine narodne republike odnosno Autonomne Pokrajine Vojvodine, narodnih odbornika Oblasnog narodnog odbora Autonomne Kosovsko-metohiske Oblasti.

Predlog o opozivu može biti samo pismen.

Član 12

Predlog za opoziv sadrži ove podatke:

a) porodično, očevo i rođeno ime i mesto stanovanja narodnog poslanika čiji se opoziv predlaže;

b) Veće Narodne skupštine FNRJ kome poslanik pripada;

c) izborni srez u kome je poslanik izabran, a za poslanika Veća naroda ime republike, odnosno autonomne jedinice na čijoj kandidatskoj listi je izabran;

d) razloge zbog kojih se predlaže opoziv;

e) potpise potrebnog broja birača sa označenjem mesta, odnosno grada u čiji su birački spisak uvedeni.

Ako se predlaže istovremeno opoziv zamenika narodnog poslanika, predlog će sadržavati iste podatke za njega, a potpisi birača se odnose kako na opoziv poslanika tako i na opoziv njegovog zamenika.

Potpisi birača moraju biti overeni od nadležnog mesnog, gradskog (rejonskog) narodnog odbora, odnosno od narodnog odbora naselja koji će ujedno potvrditi da li su birači uvedeni u birački spisak.

Član 13

Uz predlog za opoziv narodnog poslanika Saveznog veća podnosi se i uverenje nadležne komisije za biračke spiskove o ukupnom broju upisanih birača na području izbornog sreza čiji se narodni poslanik opoziva.

Ako je predlog za opoziv narodnog poslanika Veća naroda podnesen od strane birača, uz predlog se podnosi uverenje o broju upisanih birača za svaki izborni srez kome pripadaju potpisnici predloga za opoziv.

Ovi podaci se zajedno sa predlogom podnose Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ.

Član 14

Prezidijum Narodne skupštine FNRJ ispituje da li je dostavljeni predlog sastavljen saglasno odredbama ovog zakona.

Prezidijum Narodne skupštine FNRJ će odbaciti predlog koji ne ispunjava uslove predviđene ovim zakonom i o tome će obavestiti podnosioca predloga.

Ako predlog sadrži samo formalne nedostatke (čl. 12 st. 1, tačka a)—d) i čl. 13 stav 1 i 2) Prezidijum će vratiti predlog podnosiocima da nedostatke uklone, označavajući ujedno rok u kome to mora biti izvršeno.

Kao podnosioci predloga smatraju se tri prva po redu potpisana predlagača.

Član 15

Prezidijum Narodne skupštine FNRJ ne ispituje opravdanost razloga istaknutih u predlogu za opozivanje narodnog poslanika.

Član 16

Predlog za opoziv poslanika Veća naroda koji podnose narodni poslanici narodne skupštine narodne republike ili Autonomne Pokrajine Vojvodine, odnosno odbornici Oblasnog na-

rodnog odbora AKMO podnosi se neposredno narodnoj skupštini odnosno oblasnom narodnom odboru.

Predlog obuhvata podatke navedene u stavu 1 člana 12 tačka a)—d) i sastavlja se u obliku propisanom poslovníkom o radu narodne skupštine odnosno oblasnog narodnog odbora za podnošenje odgovarajućih predloga. Predlog potpisuje najmanje jedna petina poslanika (odbornika) kao predlagači.

III

POTVRDA PREDLOGA ZA OPOZIV I ODREĐIVANJE GLASANJA ZA OPOZIV

a) narodnog poslanika Saveznog veća

Član 17

Kad Prezidijum Narodne skupštine FNRJ utvrdi da predlog za opoziv narodnog poslanika Saveznog veća, ili narodnog poslanika i njegovog zamenika, odgovara odredbama ovog zakona, potvrđuje predlog i ukazom raspisuje glasanje o opozivu u izboru srezu u kome je poslanik na koga se predlog odnosi bio biran.

Ukaz o raspisivanju glasanja o opozivu sadrži ime i prezime poslanika, odnosno zamenika ako je i on obuhvaćen predlogom za opoziv, naziv izborne jedinice u kojoj će se glasanje vršiti i dan određen za glasanje.

Glasanje o opozivu može se vršiti samo u nedelju.

Član 18

Ukaz o raspisivanju glasanja o opozivu sadrži i imenovanje sreske izborne komisije koja će rukovoditi izbornim radnjama u vezi sa glasanjem o opozivu u određenom izbornom srezu.

Izbornu komisiju sačinjavaju: predsednik, sekretar i tri člana.

Član 19

O raspisivanju glasanja o opozivu Prezidijum obaveštava Savezno veće, narodnog poslanika o čijem se opozivu ima glasnati, kao i njegovog zamenika ako se glasanje odnosi na njega.

Član 20

Ukaz Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o raspisivanju glasanja o opozivu narodnog poslanika Saveznog veća objavljuje se u »Službenom listu FNRJ« najdocnije 15 dana pre dana određenog za glasanje.

b) narodnog poslanika Veća naroda

Član 21

Kad Prezidijum Narodne skupštine FNRJ utvrdi da predlog za opozivanje narodnog poslanika Veća naroda, ili narodnog poslanika i njegovog zamenika, koji su podneli birači sa teritorije narodne republike, odnosno autonomne jedinice, odgovara odredbama ovog zakona, potvrdiće ga svojim rešenjem.

Član 22

Potvrđeni predlog o opozivu narodnog poslanika Veća naroda Prezidijum dostavlja narodnoj skupštini one narodne republike na čijoj je kandidatskoj listi taj poslanik izabran, odnosno narodnoj skupštini APV ili Oblasnom narodnom odboru AKMO, ako je narodni poslanik (odbornik) izabran na kandidatskoj listi jedne od ovih autonomnih jedinica.

Narodna skupština (Oblasni odbor AKMO), ako se nalaze u zasedanju, staviće potvrđeni predlog o opozivu narodnog poslanika Veća naroda na dnevni red tog zasedanja, a ako se ne nalaze u zasedanju, staviće ga na dnevni red prvog narednog zasedanja. Prezidijum može predložiti da se Narodna skupština (Oblasni narodni odbor AKMO) sastane u vanredno zasedanje radi glasanja o opozivu.

Član 23

Predlog za opoziv narodnog poslanika Veća naroda koji podnesu narodni poslanici narodne skupštine narodne republike ili Autonomne Pokrajine Vojvodine odnosno odbornici Oblasnog narodnog odbora AKMO stavlja se na dnevni red prema odredbama poslovnika za odgovarajuće predloge.

Član 24

Prezidijum Narodne skupštine FNRJ obavestiće o rešenju kojim je potvrdio predlog o opozivu narodnog poslanika Veća naroda, narodnog poslanika o čijem se opozivu ima glasati kao i njegovog zamenika, ako se predlog o opozivu odnosi i na njega.

IV

GLASANJE O OPOZIVU I UTVRĐIVANJU REZULTATA GLASANJA

a) za narodnog poslanika Saveznog veća

Član 25

Glasanje o opozivu narodnog poslanika Saveznog veća vrše birači na biračkim mestima na području izbornog sreza u kome se glasa o opozivu.

Sreska izborna komisija dužna je da najmanje osam dana pre dana određenog za glasanje o opozivu odredi biračka mesta i imenuje birački odbor za svako biračko mesto.

Član 26

Sreska izborna komisija dužna je izdati oglas o tome da je određeno glasanje o opozivu.

Ovaj oglas mora sadržavati porodično, očevo i rođeno ime, naznačenje poslaničkog svojstva i mesto stanovanja narodnog poslanika o čijem se opozivu glasa, naznačenje izbornog sreza u kome se vrši glasanje o opozivu i dan glasanja. Ako se vrši i glasanje o opozivu zamenika narodnog poslanika, oglas će sadržavati iste podatke i o njemu.

Sreska izborna komisija obezbediće da ovaj oglas bude objavljen u svima mestima na području izbornog sreza najdocnije osam dana pre dana glasanja o opozivu, kao i da po jedan primerak ovog oglasa bude u istom roku dostavljen svakom biračkom odboru.

Član 27

Najdocnije tri dana pre dana glasanja o opozivu narodni poslanik o čijem se opozivu glasa može prijaviti sreskoj izornoj komisiji po jednog svog pretstavnika i njegovog zamenika za svako biračko mesto. Predloženi pretstavnici i zamenici moraju imati biračko pravo. Pretsednik sreske izborne komisije izdaće najkasnije 48 časova po prijemu prijave uverenje za svakog prijavljenog pretstavnika i zamenika na osnovu koga će oni moći da učestvuju u radu biračkog odbora.

Narodni poslanik o čijem se opozivu glasa može prijaviti svoga pretstavnika i njegovog zamenika i u sresku izbornu komisiju.

Član 28

Na svakom biračkom mestu postaviće se po dve glasačke kutije. Na jednoj kutiji mora biti istaknut natpis »za opoziv« kao i oglas o glasanju o opozivu, a na drugoj natpis »protiv opoziva«.

Ako se glasa i o opozivu zamenika narodnog poslanika za obojicu će se postaviti samo jedna kutija za opoziv, u koju glasaју birači koji su za opozivanje narodnog poslanika i njegovog zamenika, kao i jedna kutija protiv opoziva.

Član 29

Glasanje o opozivu vrši se kuglicama.

Član 30

Po završenom glasanju prebrojaće se prvo kuglice nadene u kutiji u koju se glasalo za opoziv, a potom kuglice nadene u kutiji u koju se glasalo protiv opoziva.

Po završenom prebrojavanju ubeležiće se u zapisnik o radu biračkog odbora broj kuglica nadenih u kutiji u koju se glasalo za opoziv, broj kuglica nadenih u kutiji u koju se glasalo protiv opoziva kao i ukupan broj birača upisanih u birački spisak, odnosno u izvod iz biračkog spiska.

Po završenom radu birački odbor objaviće javno pred zgradom u kojoj je vršeno glasanje rezultat glasanja na tom biračkom mestu.

Član 31

U roku od 24 časa po završenom glasanju birački odbor dostaviće zapisnik o glasanju sreskoj izbornoj komisiji.

Na osnovu primljenih izveštaja od biračkih odbora sreska izborna komisija utvrdiće ukupan broj birača koji su glasali za opoziv i ukupan broj birača po biračkim spiskovima celog izbornog sresa i na osnovu toga ustanoviće da li je narodni poslanik opozvan. Isto ovo utvrdiće i za zamenika narodnog poslanika ako se ujedno glasalo i o njegovom opozivu. Ove konstatacije komisija će ubeležiti u zapisnik o svome radu.

Ako je narodni poslanik opozvan komisija će ga o tome pismeno obavestiti, a tako isto i zamenika ako se glasalo i o njegovom opozivu.

Član 32

Ako sreska izborna komisija prilikom utvrđivanja rezultata glasanja o opozivu utvrdi nepravilnosti a pojedinim biračkim mestima, koje su imale uticaj na rezultat glasanja, poništiće glasanje na tim biračkim mestima i odrediće ponovno glasanje za prvu narednu nedelju.

Član 33

Protiv nepravilnosti u toku glasanja o opozivu, u radu biračkih odbora, u radu sreske izborne komisije kao i protiv njene odluke o rezultatu glasanja za opoziv birači, narodni poslanik, odnosno zamenik o čijem se opozivu glasalo, kao i političke i društvene organizacije mogu podneti žalbu Saveznom veću Narodne skupštine FNRJ. Žalba se podnosi u roku od tri dana od dana kada sreska izborna komisija objavi rezultat glasanja o opozivu.

Član 34

Kad sreska izborna komisija utvrdi rezultat glasanja o opozivu objaviće ga na oglasnoj tabli sreskog narodnog odbora i dostaviće bez odlaganja Saveznom veću Narodne skupštine FNRJ izveštaj o svome radu sa svima aktima koja se odnose na postupak o opozivu.

Ako Savezno veće utvrdi nepravilnosti u postupku za opoziv koje su mogle uticati na rezultat glasanja, može oglasiti za nevažeće glasanje na pojedinim biračkim mestima ili u celom izbornom srezu i odrediti ponovno glasanje za prvu narednu nedelju.

Ako je postupak za opoziv pravilno obavljen i ako je za opoziv glasala ovim zakonom predviđena većina birača, Savezno veće utvrdiće da je opozvanom narodnom poslaniku prestao mandat i pozvaće na njegovo mesto njegovog zamenika. Ako je glasanjem o opozivu opozvan i zamenik odnosnog narodnog poslanika, Savezno veće preduzeće odmah potrebne mere da se raspiše izbor za novog narodnog poslanika i njegovog zamenika.

Rezultati glasanja objaviće se u »Službenom listu FNRJ«.

Član 35

U pogledu rada sreske izborne komisije i biračkih odbora, određivanja biračkih mesta, izbornog materijala za glasanje, postupka glasanja, slobode i tajnosti glasanja o opozivu shodno će se primenjivati odredbe Zakona o izboru narodnih poslanika za Narodnu skupštinu FNRJ, ukoliko ovim zakonom nije drukčije određeno.

b) za narodnog poslanika Veća naroda

Član 36

O opozivu narodnog poslanika Veća naroda glasaju narodni poslanici (odbornici) na sednici narodne skupštine narodne republike ili AP Vojvodine, odnosno Oblasnog narodnog odbora AKMO.

Član 37

Glasanje o opozivu narodnog poslanika Veća naroda vrši se bez posebnog pretresa, osim ako predstavničko telo ne odluči da se pretres održi.

Predstavničko telo može odlučiti da narodni poslanik o čijem se opozivu glasa uzme reč pre prelaza na glasanje o njegovom opozivu.

Glasanje o opozivu se vrši pojedinačno i tajnim glasanjem. Predstavničko telo može odlučiti da se o opozivu vrši pretres i glasa bez prisustva javnosti.

Član 38

Svaki poslanik dobija glasački listić na kome je na levoj strani otšampano »za opoziv« na desnoj »protiv opoziva«.

Poslanik koji glasa za opoziv zaokružuje odgovarajuće reči na levoj strani, a poslanik koji glasa protiv opoziva odgovarajuće reči na desnoj strani glasačkog listića.

Po izvršenom glasanju glasački listić se stavlja u naročiti oмот. Oмот mora biti tako sačinjen da se može dobro zatvoriti.

Član 39

Prilikom glasanja o opozivu narodnog poslanika Veća naroda utvrđivanje i objavljivanje rezultata glasanja shodno će se primenjivati odredbe poslovnika narodne skupštine narodne republike ili AP Vojvodine odnosno Oblasnog narodnog odbora AKMO.

Član 40

Ako je za opoziv glasala ovim zakonom predviđena većina narodnih poslanika odnosno narodnih odbornika, narodna skupština narodne republike odnosno Autonomne Pokrajine Vojvodine odnosno Oblasni narodni odbor Autonomne Kosovsko-metohiske Oblasti utvrdiće odmah po objavljenom rezultatu glasanja da je opozvanom narodnom poslaniku prestao mandat i pozvaće na njegovo mesto njegovog zamenika.

Ako je glasanjem o opozivu pozvan i zamenik narodnog poslanika narodna skupština odnosno oblasni narodni odbor izabraće novog poslanika iz reda poslaničkih zamenika koji su izabrani na listi te republike odnosno autonomne jedinice.

Član 41

Narodna skupština odnosno Oblasni narodni odbor obavešćuje Veće naroda Narodne skupštine FNRJ o rezultatu glasanja po predlogu za opoziv kao i o imenu novog narodnog poslanika koji dolazi na mesto opozvanog.

Mandatno-imunitetni odbor Veća naroda ispituje ceo predmet i predlaže Veću verifikaciju mandata novog poslanika.

Član 42

Ako narodni poslanik o čijem se opozivu glasalo nije prisustvovao glasanju i objavljivanju rezultata, narodna skupština (Oblasni narodni odbor AKMO) izvestiće ga pismeno o rezultatu glasanja. Na isti način postupiće se i u pogledu zamenika narodnog poslanika kada je vršeno glasanje i o njegovom opozivu.

Rezultat glasanja objaviće se u »Službenom listu FNRJ« i u službenom listu narodne republike odnosno autonomne jedinice.

V

KAZNE NE ODREDBE

Član 43

Lišenjem slobode do dve godine ili popravnim radom ili novčanom kaznom do 20.000 dinara, a u težim slučajevima i gubitkom građanskih prava, kazniće se:

1) ko na bilo koji način spreči birača da upotrebi svoje biračko pravo pri glasanju o opozivu ili da izvrši neku dužnost predviđenu ovim zakonom;

2) ko silom, pretnjom, podmićivanjem ili na koji drugi način utiče na birača da glasa za opoziv ili da odrekne potpis na predlog za opoziv;

3) birač koji više od jedanput glasa ili pokuša da glasa pri likom glasanja o opozivu jednog narodnog poslanika ili ko mesto drugog birača ili pod njegovim imenom glasa, odnosno pokuša da glasa;

4) ko na bilo koji način povredi tajnost glasanja;

5) ko fizički napadne na birački odbor, izbornu komisiju ili koga od njihovih članova, ili pretstavnika narodnog poslanika o čijem se opozivu glasa, ili bilo kojim drugim načinom ometa rad biračkog odbora ili izborne komisije;

6) ko na biralište dode pod oružjem ili sa oruđem koje se može upotrebiti za boj, osim nadležnih državnih organa čiju je pomoć zatražio predsednik biračkog odbora, kao i ko bez poziva predsednika biračkog odbora naredi da se dovede oružana sila na biralište ili je dovede bez njegove naredbe;

7) ko namerno povredi, uništi ili odnese kakvu ispravu o glasanju ili ma kakav predmet koji služi za glasanje, ili promeni broj glasova dodavanjem, oduzimanjem ili na drugi način, ili neovlašćeno preinači predlog za glasanje o opozivu ili kakvu drugu ispravu u vezi sa glasanjem o opozivu.

Član 44

Popravnim radom do šest meseci ili novčanom kaznom do 10.000 dinara kazniće se:

1) ko uvredi birački odbor ili koga člana biračkog odbora;

2) birač koji se pri glasanju nepristojno ponaša;

3) birač koji se pošto je glasao, odnosno pošto se utvrdi da nije uveden u stalni birački spisak na opomenu predsednika biračkog odbora ne ukloni sa birališta.

Član 45

Za suđenje krivičnih dela po ovom zakonu nadležni su sreski sudovi.

Postupak po ovim krivičnim delima je hitan.

Član 46

Sve radnje kažnjive po ovom zakonu koje bi se desile do dana glasanja o opozivu ili na sam dan glasanja birački odbor uneće u zapisnik o svome radu sa naznačenjem imena učinilaca.

Sreska izborna komisija po završetku svoga rada izvešće iz zapisnika biračkih odbora sve učinjene krivice i dostaviće ih nadležnom javnom tužiocu radi pokretanja postupka.

VI

ZAVRŠNE ODREDBE

Član 47

Uputstva za izvršenje ovog zakona davaće Savet za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ.

Član 48

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA ZAKONA O OPOZIVU NARODNIH POSLANIKA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ (SAVEZNO VEĆE I VEĆE NARODA)

Potreba donošenja ovog zakona

U Ustavu FNRJ, član 7, stav 2, propisano je: »Narodni predstavnici u svim organima državne vlasti odgovorni su svojim biračima. Zakonom će se propisati u kojim slučajevima, pod kojim uslovima i na koji način birači mogu opozvati svoje narodne poslanike i pre isteka roka za koji su izabrani«. Ovaj princip proizilazio je iz predstavničkog karaktera narodne vlasti i on je proglašen i primenjivan već u samom procesu stvaranja narodnooslobodilačkih odbora kao novih, revolucionarnih organa narodne vlasti. U propisima koje je doneo Vrhovni štab 1942 godine utvrđen je princip da su narodnooslobodilački odbori opo-

zivi i da narod može opozvati kako svakog odbornika, tako i odbor u celini. Posle Ustava FNRJ svi ustavi narodnih republika sadrže princip opoziva narodnih predstavnika kao bitnu karakteristiku narodne vlasti. Prvi zakon o narodnim odborima, donet 25 maja 1946 godine, sadrži razradu ustavnih odredaba o opozivu članova narodnih odbora. Ali on nije regulisao u celini pitanje opoziva jer ne sadrži propise o samom postupku vršenja opoziva. Bilo je potrebno doneti posebne zakone da bi se u celini rešilo ovo pitanje. To su učinile naše narodne republike koje su u toku 1947 godine donele svoje zakone o opozivu narodnih predstavnika. Tim zakonima su utvrđeni uslovi i postupak za opozivanje kako narodnih poslanika republičkih narodnih skupština, tako i odbornika svih narodnih odbora na teritoriji republike.

U toku prve legislature Narodne skupštine FNRJ nije bio donet zakon o opozivu narodnih poslanika Narodne skupštine FNRJ. Razlog za nedonošenje ovog zakona ležao je delimično u prilično složenom izbornom sistemu po kome je birana Narodna skupština FNRJ i koji je otežavao rešenje niza tehničkih pitanja oko opozivanja, a delimično i u tome što se posmatralo iskustvo koje je proizilazilo iz primene principa i postupka opoziva u pogledu na opozivanje narodnih predstavnika iz lokalnih organa državne vlasti.

Međutim, novi savezni Zakon o izboru narodnih poslanika Narodne skupštine FNRJ od 21 januara 1950 godine, na osnovu koga je izabrana današnja Narodna skupština, sadrži u svom članu 11 dva jasna principa. Po prvom narodni poslanici su za svoj rad odgovorni biračima i mogu biti opozvani. Po drugom principu ostvarivanje prava opoziva i postupak opozivanja narodnih poslanika uređuje posebni savezni zakon. U svom govoru koji je održao u Narodnoj skupštini 21 januara 1950 povodom donošenja novog izbornog zakona, Potpredsednik Vlade FNRJ i Predsednik Saveta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ, drug Kardelj, istakao je potrebu da se među prvim zakonima koje treba da donese novoizabrana Narodna skupština postavi zakon o opozivu narodnih poslanika. Na taj način predloženi zakon o opozivu narodnih poslanika Narodne skupštine FNRJ rešava jedno dosada nerešeno a važno pitanje našeg izbornog sistema i ispunjava obavezu koju je preuzela Vlada FNRJ i ranija Narodna skupština.

Osnovna načela po kojima je rešeno pitanje opoziva

Predloženi zakon ne sadrži neka nova i nepoznata načela za rešavanje pitanja opoziva. On prihvata sva osnovna načela koja su došla do izražaja u republičkim zakonima o opozivu i samo ta

načela dalje razvija, prilagodavajući ih naročito strukturi Narodne skupštine FNRJ kao dovdanom narodnom predstavništvu.

Ta osnovna načela jesu:

1) Narodni poslanici Saveznog veća i Veća naroda odgovorni su za svoj rad biračima. Pretstavničkom karakteru naših skupština ne odgovara takozvani nevezani mandat po kome dolazi do takvog odvajanja poslanika od birača da u krajnjoj liniji oni prekidaju svaku vezu s biračima i svaku vernost prema njima. Naprotiv, poslanik u socijalističkoj demokratiji mora biti tesno povezan s narodom koji ga je poslao kao svog pretstavnika i mora se nalaziti u stalnoj obavezi da odgovara pred njim. Otuda predlog zakona predviđa dužnost poslanika da podnosi biračima izveštaj o svom radu i radu veća kome pripada, uz istovremeno pravo birača da zahtevaju od svog poslanika da im podnosi izveštaj o radu.

2) Bitna garantija političke odgovornosti narodnih poslanika jeste postojanje prava opoziva. Birači mogu za sve vreme trajanja mandata smeniti poslanika koji više ne uživa njihovo poverenje. To svoje pravo oni ostvaruju putem naročito uređenog postupka opozivanja koje sadrži ovaj zakon.

3) Narodnog poslanika Saveznog veća mogu opozvati samo birači izbornog sreza u kome je izabran, a narodnog poslanika Veća naroda opozivaju narodne skupštine republike u kojoj je izabran, odnosno najviši pretstavnički organi naših autonomnih jedinica.

Narodni poslanik Saveznog veća je opozvan samo pod uslovom da je za njegovo opozivanje glasala apsolutna većina birača, a narodni poslanik Veća naroda može biti opozvan ako je za njegovo opozivanje glasala apsolutna većina članova predstavničkog tela nadležnog za opoziv.

4) Predlog za opoziv i time i glasanje o opozivu može se odnositi ili samo na poslanika ili na poslanika i njegovog zamenika. Ako je opozvan samo poslanik, na vršenje poslaničke dužnosti automatski se poziva njegov zamenik. Međutim, ako su oni zajedno opozvani, poslaničko mesto ostaje upražnjeno i moraju se vršiti ponovni izbori, ako je bio u pitanju opoziv poslanika Saveznog veća. S obzirom da se Veće naroda bira po jedinstvenim kandidatskim listama u republikama i autonomnim jedinicama, to ponovni izbor za jednog poslanika ne bi bio moguć a još manje opravdan. Otuda zakon predviđa da će u slučaju opozivanja narodnog poslanika Veća naroda i njegovog zamenika mandat pripasti jednom od zamenika izabranom na republičkoj listi i listi autonomne jedinice, a koga izabere pretstavničko telo nadležno za opoziv.

5) Predlog sadrži nekoliko novih načelnih odredaba koje republički zakon¹ o opozivu ne poznaju, ma da su one logična posledica celog našeg sistema opoziva. Opozvani narodni poslanik Narodne skupštine FNRJ ne prestaje samim tim biti član kog drugog našeg predstavničkog tela ako u njemu uživa mandat. Opozvani poslanik ne može biti kandidat u izborima koji se vrše radi popunjavanja njegovog upražnjenog mesta, ali se on može kandidovati na sledećim opštim izborima za Narodnu skupštinu FNRJ ili na izborima za drugi predstavnički organ.

Postupak po kome se vrši opoziv

Jedna od opštih karakteristika zakona o opozivu u onim zemljama koje opoziv poznaju (i to uglavnom samo za lokalne organe i sudove) jeste složenost i zamršenost postupka koji otežava građanima vršenje prava opoziva. Ova zamršenost je rezultat činjenice da su vladajući krugovi u tim zemljama ustanovili opoziv protiv svoje volje i gledali u njemu više demokratsku deklaraciju nego stvarni demokratski princip koji se u interesu demokratije mora vršiti.

S obzirom na činjenicu da je opoziv jedan od bitnih elemenata našeg izbornog prava i predstavničkog sistema i da je on realno pravo koje garantuje sprovođenje principa odgovornosti i smenjivosti narodnih predstavnika, to se i postupak za opozivanje u našoj zemlji mora postaviti tako da bude jednostavan, razumljiv za narod i lako sprovodljiv. Po sebi se razume da postupak opozivanja ne može biti tako postavljen da da utisak načelne nestabilnosti poslaničkog mandata i da prema tome može da bude predmet zloupotrebe od strane manjine ili šikane narodnih predstavnika od izvesnih pojedinaca.

Uzimajući u obzir sve ove elemente demokratskog opoziva, predlog zakona postavlja postupak opozivanja jednostavno ali precizno i s potrebnim garantijama.

Predlog za opoziv poslanika Saveznog veća može pokrenuti samo trećina svih upisanih birača izbornog sreza. Predlog za opoziv poslanika Veća naroda može poteći ili od birača ili od članova predstavničkog tela nadležnog za opoziv. Ako je potekao od birača za predlog se mora izjasniti najmanje po jedna petina birača iz jedne trećine izbornih srezova u narodnoj republici, odnosno autonomnoj jedinici. Ako je potekao od članova predstavničkog tela, predlog za opoziv mora podržati najmanje jedna petina članova predstavničkog tela. Predlog za opoziv je uvek pismen i zakon određuje tačno koje podatke sadrži. Prema ovim podacima vidi se da je on lišen svih nepotrebnih formalnosti i da ne mora sadržati neka posebna politička ili druga obrazloženja

za pokretanje. Stav i broj potpisnika sadrži nužan element političke ozbiljnosti pokrenutog opoziva. Ako je opoziv pokrenut od birača, njegovu saglasnost sa zakonom ispituje Prezidijum Narodne skupštine FNRJ. Potvrđeni predlog za opoziv poslanika Saveznog veća izaziva raspisivanje glasanja za opoziv. Za opoziv se glasa saglasno našim opšteutvrđenim principima o postupku glasanja u izborima za predstavničke organe. Na biračkim mestima se postavljaju dve glasačke kutije: jedna — u koju glasaju kuglicama birači koji su za opozivanje, i druga — u koju daju svoj glas oni koji su protiv opozivanja.

S obzirom na karakter izbornog sistema po kome se bira Veće naroda, glasanje o opozivu poslanika tog Veća ne vrše neposredno birači nego najviši predstavnički organi narodne republike, odnosno autonomne jedinice u kojoj je poslanik bio izabran. Ovakav sistem je ne samo opravdan iz tehničkih razloga, jer bi bilo komplikovano i skupo pokrenuti celo biračko telo jedne republike ili autonomne jedinice radi opoziva jednog čoveka. Ali ovaj sistem je i principijelno opravdan, jer je naše Veće naroda sastavljeno od poslanika koji su predstavnici narodnih republika, odnosno autonomnih jedinica. Prema tome, razumljivo je da vrhovni predstavnički organi državne vlasti narodne republike, odnosno autonomne jedinice, imaju sav potreban politički autoritet da rešavaju da li određeni poslanik uživa i dalje poverenje naroda republike, odnosno autonomne jedinice. Predlog zakona reguliše postupak glasanja u predstavničkim telima kad se vrši opoziv poslanika Veća naroda, obezbeđujući tajno glasanje i pravo poslanika prema kome je pokrenut opoziv da može uzeti reč, ako se predstavničko telo složi sa tim.

Značaj donošenja novog saveznog zakona o opozivu

Ovaj značaj je dvostran. Prihvatanjem Predloga zakona o opozivu poslanika Narodne skupštine FNRJ, bila bi završena izgradnja našeg novog izbornog sistema na onim osnovnim principima koje postavlja Ustav FNRJ. S druge strane, zakonskim regulisanjem opoziva jača se princip odgovornosti narodnih poslanika pred biračima i obezbeđuje neposrednija kontrola naroda nad radom i postupcima narodnih poslanika. Na taj način, uzet u celini, Predlog zakona o opozivu narodnih poslanika Narodne skupštine FNRJ predstavlja dalji doprinos razvoju demokratskih principa našeg izbornog sistema koji je važan sastavni deo celog sistema socijalističke demokratije u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O OPOZIVU NARODNIH POSLANIKA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ (SAVEZNO VEĆE I VEĆE NARODA)

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 5

23 juna 1950 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda Narodne skupštine FNRJ, na svojim sednicama od 20, 21 i 23 juna 1950 godine, pretresao je Predlog zakona o opozivu narodnih poslanika Narodne skupštine FNRJ (Savezno veće i Veće naroda) dostavljen mu od Predsednika Veća naroda, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava Vlada FNRJ uputila Narodnoj skupštini na rešavanje.

Saglasno Poslovniku Veća naroda, a na osnovu pretresa Predloga zakona o opozivu narodnih poslanika Narodne skupštine FNRJ (Savezno veće i Veće naroda), Zakonodavni odbor podnosi Veću ovaj izveštaj:

I

Izvršujući odredbu čl. 7 st. 2 Ustava, Savezna vlada podnela je Predlog zakona o opozivu narodnih poslanika Narodne skupštine FNRJ (Saveznog veća i Veća naroda), kojim se upotpunjuje i dovršava zakonodavstvo o našem sistemu izbora, pošto su zakonske odredbe o opozivu republičkih, pokrajinskih, oblasnih i svih lokalnih predstavničkih tela ranije donesene.

Prilikom razmatranja i pretresa ovog zakonskog predloga, Zakonodavni odbor Veća naroda u načelnoj diskusiji, koja je bila svestrana, jednoglasno se složio u tome da je donošenje ovog zakona nužno kako iz razloga da se dovrši naš izborni sistem, tako i iz razloga da se obezbedi ustavno pravo birača da mogu u slučajevima kad narodni poslanik ne uživa narodno poverenje, pod uslovima i na način propisan zakonom, opozvati narodnog poslanika i pre isteka roka za koji je izabran. Ovim

zakonskim institutom o opozivu, koji je praktično primenljiv samo u socijalističkoj demokratiji, utvrđuje se, s jedne strane, odgovornost narodnog poslanika za svoj rad pred biračima, njegova tesna povezanost sa narodom, sa biračima koji su ga izabrali i kojima mora podnositi izveštaj o svome radu i Narodne skupštine u celini i veća kome pripada, a s druge strane, pravo birača da zahtevaju od narodnog poslanika da im podnosi izveštaj o svome radu i da ga smeni kad više ne uživa njihovo poverenje.

Slučajevi zbog kojih narodni poslanik može biti opozvan izraženi su u neuživanju narodnog poverenja koje se javno manifestuje u inicijativi birača za pokretanje postupka o opozivu. Odgovarajuća manifestacija nepoverenja, koja jedino dovodi do pokretanja postupka o opozivu, tačno je opredeljena zakonom. Nužno je da taj predlog za opoziv, za pokretanje postupka o opozivu potpišu, kad je reč o poslaniku Saveznog veća, najmanje jedna trećina svih upisanih birača izbornog sreza u kome je izabran, a kad je reč o poslaniku Veća naroda najmanje jedna petina upisanih birača iz jedne trećine izbornih srezova u narodnoj republici, odnosno autonomnoj jedinici u kojoj je narodni poslanik izabran. Zakonodavni odbor u sporazumu s predlagачem smatrao je da predlog za opoziv može poteći samo od birača. Zbog toga je izostavljena mogućnost da predlog može biti pokrenut od »jedne petine narodnih poslanika narodne skupštine narodne republike, odnosno AP Vojvodine, narodnih odbornika Oblasnog narodnog odbora AKMO« — kao što je bilo u prvom tekstu zakonskog predloga. Naime, kad je reč o tome da li poslanik uživa ili ne uživa narodno poverenje manifestacija eventualnog nepoverenja treba neposredno da potekne od birača.

Nužno je napomenuti, kao dalje obezbeđenje demokratskiosti samog postupka o opozivu, dužnost inicijatora da ovu manifestaciju nepoverenja potkrepe u pismenom predlogu i razlozima zbog kojih predlažu opoziv narodnog poslanika, što obezbeđuje da će ti razlozi, izneseni u jednom javnom aktu, biti potkrepljeni stvarnim i važnim činjenicama koje opravdavaju nepoverenje.

Sam postupak o opozivu nešto je različit za poslanika Veća naroda od postupka za opoziv narodnog poslanika Saveznog veća. Poslanika Saveznog veća mogu opozvati neposredno samo birači izbornog sreza u kome je bio i izabran putem glasanja »za opoziv« i »protiv opoziva« s tim da se smatra da je narodni poslanik opozvan ako je »za opoziv« glasala apsolutna većina

birača upisanih u glasački spisak izbornog sreza. Poslanika Veća naroda može opozvati narodna skupština narodne republike ili Narodna skupština AP Vojvodine ili Oblasni odbor AKMO, prema tome gde je narodni poslanik izabran, apsolutnom većinom svih članova predstavničkog tela koje vrši opoziv. Kako iz tehničkih tako i iz drugih razumljivih razloga nije se moglo primiti da svi birači republike ili autonomne jedinice budu pokretani na glasanje za opoziv jednog poslanika utoliko pre (a to se mora imati na umu) što poslanik Veća naroda predstavlja republiku, odnosno autonomnu jedinicu kao nacionalnu ili autonomnu celinu i da je dovoljno ako se, o pitanju opoziva takvog narodnog poslanika protiv koga se veliki broj birača inicijativno javio, izjasnio da ne uživa narodno poverenje, izjasni republika odnosno autonomna jedinica preko predstavničkog tela biranog od istih tih birača kao najviši suvereni organ republike odnosno autonomne jedinice.

Jedno od daljih bitnih načela ovog zakona je i to da se postupak za opoziv može voditi ili samo protiv narodnog poslanika ili protivu njega i njegovog zamenika.

Ako je opozvan narodni poslanik, na njegovo mesto poziva se za narodnog poslanika njegov zamenik, a ako su opozvani i narodni poslanik i njegov zamenik struktura dvodomnosti naše Narodne skupštine i različiti postupak u izboru jednog i drugog doma diktirali su i različiti postupak u ovom slučaju.

U slučaju opoziva poslanika i njegovog zamenika Saveznog veća vrše se dopunski izbori za novog narodnog poslanika i njegovog zamenika u određenom izbornom srezu. U slučaju opoziva poslanika Veća naroda i njegovog zamenika, Veće naroda poziva za poslanika, prvog po redu, poslaničkog zamenika sa one liste narodne republike ili autonomne jedinice na kojoj je opozvani narodni poslanik bio izabran. I u ovom slučaju Zakonodavni odbor Veća naroda je smatrao da predstavničko telo narodne republike odnosno autonomne jedinice, koje vrši opoziv, ne bi trebalo da bira novog narodnog poslanika sa liste zamenika, kao što je bilo predloženo, jer je za upražnjeno mesto narodnog poslanika Veća naroda već propisan postupak popunjavanja u samom Poslovniku Veća naroda. To je druga važnija izmena koju predlaže Zakonodavni odbor.

Sve ostale odredbe predloga ovog zakona Zakonodavni odbor je prihvatio uz manje stilističke izmene i dopune unete radi jasnoće samih odredaba.

Iz ovih razloga Zakonodavni odbor predlaže Veću naroda da ovaj zakonski predlog usvoji.

Saglasno istaknutim načelima i na osnovu pretresa svakog člana Predloga zakona o opozivu narodnih poslanika Narodne skupštine FNRJ (Savezno veće i Veće naroda), a po postignutoj saglasnosti redakcione komisije oba veća, Zakonodavni odbor predlaže Veću naroda sledeće izmene i dopune u tekstu navedenog zakonskog predloga:

Naslov glasi: »Predlog zakona o opozivu narodnih poslanika Narodne skupštine FNRJ (Saveznog veća i Veća naroda)«.

Rimske cifre u naslovima pisati pored teksta naslova sa tačkom.

Skraćenice APV i AKMO svuda u tekstu sem u zagradama ispisati celom rečju.

Čl. 1. Stav drugi menja se i glasi: »Narodni poslanik je dužan da podnosi biračima izveštaje o svome radu, o radu Narodne skupštine FNRJ i veća kome pripada.«

Čl. 2. U stavu drugom, reči »u smislu ovog zakona« brišu se.

Čl. 3. Stav prvi, reči »Narodne skupštine FNRJ« brišu se. U stavu drugom, prvi red, reči »Narodne skupštine FNRJ« brišu se. U pretposlednjem redu, umesto »za poslanike« staviti »ako je«, umesto »izabrane« staviti »izabran«.

Čl. 4. U stavu prvom, posle reči »većina« dodati »upisanih« a brisati »onog« i »bio«.

Čl. 5. U prvom stavu, posle reči »poslanik« staviti zapetu. U drugom stavu, posle reči »zamenik« u drugom redu, staviti zapetu. Treći stav menja se i glasi: »Ako je opozvan poslanik Veća naroda i njegov zamenik, mandat pripada prvom po redu zameniku sa kandidatske liste na kojoj je opozvani narodni poslanik bio izabran.«

Čl. 6. U stavu prvom, posle reči »kada je« dodati »izvršen opoziv«, a ostatak rečenice brisati. U drugom stavu, iza »FNRJ« staviti tačku i dalji tekst brisati.

Čl. 7 briše se.

Čl. 8 postaje čl. 7, menja se i glasi: »Opozvani narodni poslanik ili zamenik ne može biti kandidat na izborima koji se vrše radi popunjavanja njegovog upražnjenog mesta, ali ima pravo da se kandiduje na sledećim opštim izborima za Narodnu skupštinu FNRJ.«

Čl. 9 postaje čl. 8. U prvom stavu, četvrti red, umesto »birača« staviti »birači«. U drugom stavu, drugi red, brisati »kako«, a posle reči »izabran« staviti tačku i brisati dalji tekst do kraja.

Čl. 10 postaje čl. 9, menja se i glasi: »Predlog za opoziv narodnog poslanika podnosi se Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ.«

Čl. 11 postaje čl. 10. U prvom stavu brisati reč »najmanje«. Drugi stav menja se i glasi: »Predlog za opoziv narodnog poslanika Veća naroda može podneti po jedna petina upisanih birača iz jedne trećine izbornih srezova u narodnoj republici odnosno autonomnoj jedinici u kojoj je narodni poslanik izabran.«

Čl. 12 postaje čl. 11. U prvom redu brisati »sadrži ove podatke«, a staviti »mora sadržati:«

U tač. b) reč »Veće« pisati malim slovom. U tač. c) mesto »izborni srez« staviti »naziv izbornog sreza«, a mesto »na čijoj kandidatskoj listi« staviti »u kojoj«. U tač. e) posle reči »birača« dodati »koji predlažu opoziv«.

U drugom stavu, prvi red, posle »istovremeno« dodati »i«, a u drugom redu, mesto »a« staviti »u kom se slučaju«. U trećem redu mesto »birača se« staviti »predlagača«. U trećem stavu, mesto »birača« u prvom redu, staviti »predlagača«, a posle reči »mesnog« brisati zapeću i dodati »odnosno«. U trećem redu, posle reči »naselja« dodati zapeću, a mesto »birači« staviti »predlagači«.

Čl. 13 postaje čl. 12. U trećem redu iza reči »sreza« brisati tekst do kraja stava, a dodati »u kome je izabran poslanik čiji se opoziv predlaže«. U stavu drugom, mesto »ako je« staviti »Uz«, a u drugom redu, brisati reči »podnesen od strane birača, uz predlog se« i posle reči »podnosi« dodati »se«.

Čl. 14 postaje čl. 13. U drugom stavu, brišu se reči »Narodne skupštine FNRJ«, a u drugom redu, umesto »uslove« staviti »uslov«, mesto »predvidene« staviti »predviden« i brisati »ovim zakonom«, a dodati »u čl. 11 stav 1 tač. e) ovog zakona«. U trećem stavu, posle reči »nedostatke« staviti zapeću i brisati tekst u zagradi.

Čl. 15 postaje čl. 14.

Čl. 16 briše se.

U podnaslovu posle »a)« dodati »Za«.

Čl. 17 postaje član 15. U prvom stavu, poslednja reč »biran« zamenjuje se sa »izabran«. U drugom stavu, mesto »ime i prezime« staviti »porodično i rođeno ime«, a u trećem redu, mesto »izborne jedinice u kojoj« staviti »izbornog sreza u kome«. Treći stav glasi: »Glasanje o opozivu vrši se samo u nedelju.«

Čl. 18 briše se.

Čl. 19 postaje čl. 16. U trećem redu, posle reči »zamenika« staviti zapeću.

Čl. 20 postaje čl. 17. Reči »Narodne skupštine FNRJ« brišu se, a mesto »»Službenom listu FNRJ«« staviti »službenom listu«.

U podnaslovu posle »b)« staviti »Za«.

Čl. 21 postaje član 18 i glasi: »Kad Prezidijum utvrdi da predlog za opoziv odgovara odredbama ovog zakona, potvrdiće ga svojim rešenjem.«

Čl. 22 postaje čl. 19. U prvom stavu, treći red, mesto »na čijoj je kandidatskoj listi« staviti »u kojoj je«. U petom redu brisati reč »(odbornik)« i reči »na kandidatskoj listi jedne«, a staviti »u jednoj«. Drugi stav menja se i glasi: »Narodna skupština republike, odnosno Autonomne Pokrajine Vojvodine, odnosno Oblasni narodni odbor Autonomne Kosovsko-metohiske Oblasti rešavaće o opozivu na narednom zasedanju. Prezidijum Narodne skupštine FNRJ može predložiti predstavničkom telu da se sastane u vanredno zasedanje radi glasanja o opozivu.«

Član 23 briše se.

Čl. 24 postaje čl. 20, menja se i glasi: »O rešenju kojim je potvrdio predlog za opoziv narodnog poslanika Prezidijum će obavestiti Veće naroda, narodnog poslanika o čijem se opozivu ima glasati, kao i njegovog zamenika, ako se predlog o opozivu odnosi na njega.«

U naslovu glave IV reč »utvrđivanju« zameniti sa »utvrđivanje«.

U podnaslovu posle »a)« staviti »Za«.

Čl. 25 postaje čl. 21. Dodaje se novi stav drugi koji glasi: »Glasanje o opozivu sprovodi nadležna sreska izborna komisija.« Dosadnji stav drugi postaje stav treći.

Čl. 26 postaje čl. 22.

Čl. 27 postaje čl. 23. U prvom stavu, drugi red, mesto »može« staviti »mogu«, a u zagradi mesto »čl. 14« staviti »čl. 13«. U drugom stavu, prvi red, mesto »može« staviti »mogu«, a u drugom i trećem redu brišu se reči »u sresku izbornu komisiju« i stavlja »sreskoj izbornoj komisiji«. Dodaje se nov stav treći, koji glasi: »Ista prava pripadaju i zameniku poslanika ako se glasa o njegovom opozivu.«

Čl. 28 postaje čl. 24. U drugom stavu, posle reči »poslanika« dodati zapeću.

Čl. 29 postaje čl. 25.

Čl. 30 postaje čl. 26. U drugom stavu, četvrti red, posle »opoziva« staviti zapetu, a u trećem stavu brisati reč »javno«.

Čl. 31 postaje čl. 27. U stavu drugom, treći red, posle »opoziv« dodati zapetu i reči »ukupan broj birača koji su glasali protiv opoziva, kao«. U šestom redu, brisati reč »ujedno«, a mesto »konstatacije« staviti »podatke«. Treći stav menja se i glasi: »O rezultatu glasanja komisija će pismeno obavestiti narodnog poslanika o čijem se opozivu glasalo, a tako isto i zamenika ako se glasalo o njegovom opozivu.«

Čl. 32 postaje čl. 28. U drugom redu, mesto »a« staviti »na«.

Čl. 33 postaje čl. 29. U drugom redu, posle »komisije« staviti zapetu, a reč »njene« brisati. Umesto »rezultatu« staviti »utvrđivanju rezultata«, a posle reči »opoziv« staviti zapetu. Posle reči »Saveznom veću« brisati »Narodne skupštine FNRJ«.

Čl. 34 postaje čl. 30. U drugom redu, posle »opozivu« staviti zapetu, a mesto »dostaviće« staviti »dostaviti«; brisati reči »Narodne skupštine FNRJ«, a u poslednjem redu posle »postupak« dodati »glasanja«. U stavu drugom, prvi red, posle reči »postupku« dodati »glasanja«, a brisati reči »prilikom verifikacije mandata po predlogu mandatno-imunitetskog odbora«. U trećem stavu, iza reči »ako je« dodati »ovaj«, i posle reči »obavljen« staviti zapetu pa brisati reči »i ako je za opoziv glasala ovim zakonom predviđena većina birača,« a posle reči »utvrdiće« dodati »povodom izveštaja mandatno-imunitetskog odbora«. Četvrti stav brisati.

Čl. 35 postaje čl. 31. U trećem redu posle reči »tajnosti glasanja« dodati zapetu i reči »kao i objavljivanja rezultata glasanja«. U sledećem podnaslovu iza »b)« staviti veliko »Z«.

Čl. 36 postaje čl. 32, menja se i glasi: »Glasanje o opozivu narodnog poslanika Veća naroda vrši se na sednici narodne skupštine narodne republike odnosno Narodne skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine odnosno na sednici Oblasnog narodnog odbora Autonomne Kosovsko-metohiske Oblasti.

Čl. 37 postaje čl. 33. Dodaje se novi stav drugi koji glasi: »Narodni poslanik o čijem se opozivu glasa ima pravo da da reč pismeno ili usmeno na sednici predstavničkog tela pre prelaska na glasanje o njegovom opozivu. Stav drugi postaje stav treći. Posle reči »glasanjem« brisati tačku i dodati »saglasno odredbama poslovnika.«

Čl. 38 i 39 brišu se.

Čl. 40 postaje čl. 34, menja se i glasi: »Ako je za opoziv glasila ovim zakonom predviđena većina, predstavničko telo utvrdiće odmah po objavljenom rezultatu glasanja da je narodni poslanik Veća naroda odnosno zamenik opozvan i o tome će obavestiti Veće naroda i opozvanog poslanika odnosno zamenika.

Veće naroda, pošto na osnovu izveštaja nadležnog predstavničkog tela utvrdi da je narodni poslanik Veća naroda odnosno zamenik opozvan, pozvaće na upražnjeno mesto novog narodnog poslanika saglasno propisu čl. 5 stav 1 odnosno stav 3 ovog zakona.

Rezultat glasanja o opozivu i odluka o popunjavanju mesta opozvanog poslanika objaviće se u saveznom službenom listu i u službenom listu narodne republike odnosno autonomne jedinice«.

Čl. 41 i 42 brišu se.

Čl. 43 postaje čl. 35. Tač. 2) menja se i glasi: »Ko silom, pretnjom ili podmićivanjem utiče na birača da glasa za opoziv odnosno protiv opoziva ili da potpiše predlog za opoziv odnosno da odrekne dati potpis;« U tač. 5) prvi red, reč »na« briše se. U tač. 6) reči »orudem koje se može upotrebiti za boj« zamenjuju se rečima »kakvim opasnim orudem«. U tač. 7) prvi red, reč »povredi« zamenjuje se sa »oštetiti«.

Dodaje se nov čl. 36 koji glasi: »Popravnim radom do šest meseci ili novčanom kaznom do 10.000 dinara kazniće se ko uvredi birački odbor ili koga člana biračkog odbora.«

Dodaje se nov čl. 37 koji glasi: »Popravnim radom do tri meseca ili novčanom kaznom do 5.000 dinara kazniće se:

- 1) birač koji se pri glasanju nepristojno ponaša;
- 2) birač koji se pošto je glasao, odnosno pošto se utvrdi da nije uveden u stalni birački spisak na opomenu predsednika biračkog odbora ne ukloni sa birališta.

Čl. 44 briše se.

Čl. 45 postaje čl. 38, menja se i glasi: »Za suđenje krivičnih dela po čl. 35 i 36 ovog zakona nadležan je sreski sud, a za administrativno-kazneni postupak po prekršajima iz čl. 37 ovog zakona nadležan je izvršni odbor sreskog, gradskog odnosno rejskog narodnog odbora.

Postupak se ima provesti u najkraćem roku.«

Čl. 46 briše se.

Čl. 47 postaje čl. 39.

Čl. 48 postaje čl. 40.

III

Podnoseći Veću naroda ovaj svoj izveštaj, Zakonodavni odbor predlaže Veću da ga izvoli u celosti usvojiti.

Za izvestioca je određen Miloš Carević.

Sekretar

Bogdan Oreščanin, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Moša Pijade, s. r.

Članovi:

Radovan Mijušković, s. r., Tode Nošpal, s. r., Sulejman Filipović, s. r., Aleksandar Šević, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r., Ida Sabo, s. r., Grga Jankez, s. r., Josip Rus, s. r., Miloš Carević, s. r., Jože Lampret, s. r., Slobodan Marjanović, s. r., Ninko Petrović, s. r., Miloš Moskovljević, s. r., Ladislav Ambrožič, s. r.

I Z V E S T A J

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O OPOZIVU NARODNIH POSLANIKA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ (SAVEZNO VEĆE I VEĆE NARODA)

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE
Zakonodavni odbor

Br. 33

23 juna 1950 god.

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ, na svojim sednicama od 20, 21, 22 i 23 juna 1950 godine, pretresao je Predlog zakona o opozivu narodnih poslanika Narodne skupštine FNRJ (Savezno veće i Veće naroda) dostavljen mu od Pretsednika Saveznog veća, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava Vlada FNRJ uputila Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Saglasno Poslovniku Saveznog veća, a na osnovu pretresa Predloga zakona o opozivu narodnih poslanika Narodne skupštine FNRJ (Savezno veće i Veće naroda), Zakonodavni odbor podnosi Saveznom veću ovaj izveštaj.

Zakonodavni odbor, razmatrajući Predlog zakona o opozivu narodnih poslanika Narodne skupštine FNRJ (Savezno veće i Veće naroda), jednodušno je pozdravio inicijativu Vlade FNRJ za donošenje ovog zakona.

Kao što je poznato, usvajajući predstavnički oblik organizacije za sve organe narodne vlasti — počev od mesnog narodnog odbora pa preko narodnih skupština narodnih republika do Narodne skupštine FNRJ — Ustav FNRJ utemeljio je ovaj oblik organizacije ne samo na principu izbornosti već i na principu stalne odgovornosti narodnih predstavnika biračima odnosno narodnim masama, kao i na principu prava opoziva narodnih predstavnika od strane birača ukoliko izabrani narodni predstavnici ne bi uživali poverenje naroda za vreme trajanja mandata.

Republički zakoni već su razradili i regulisali pitanje opoziva narodnih poslanika republičkih skupština i odbornika svih narodnih odbora, tako da je ovo pitanje ostalo još nerešeno samo u odnosu na narodne poslanike Narodne skupštine FNRJ.

Sada se ovim zakonskim predlogom reguliše pitanje opoziva za predstavnike vrhovnog organa narodne vlasti, tj. za Narodnu skupštinu FNRJ i time dosledno konkretizuju oni ustavni principi na kojima počivaju svi predstavnički organi u sistemu naše državne organizacije.

Razmatrajući u pojedinostima predlog ovog zakona, Zakonodavni odbor izvršio je izvesne izmene i dopune, od kojih treba istaći sledeće:

U stavu 3 člana 5 izvršena je značajna izmena. Zakonodavni odbor nije se saglasio s predlogom zakona da se — u situaciji kada je opozvan poslanik Veća naroda i njegov zamenik — novi narodni poslanik bira od narodne skupštine narodne republike odnosno od predstavničkog tela autonomnih jedinica, jer bi time bio povređen princip neposrednosti izbora, već je određeno da mandat pripada prvom po redu zameniku sa kandidatske liste na kojoj je izabran opozvani narodni poslanik.

Član 7 predloga zakona brisan je kao suvišan, pošto predlog zakona reguliše samo pitanje opoziva narodnih poslanika Narodne skupštine FNRJ pa se po sebi razume, da takav opoziv ne može imati uticaja na položaj odnosnog lica u drugom predstavničkom organu državne vlasti.

U stavu 2 člana 9 predloga zakona izvršena je značajna izmena, koja je imala za posledicu čitav niz drugih izmena u daljim članovima ovoga predloga zakona. Naime, Zakonodavni odbor

je zauzeo stanovište, da inicijativa za stavljanje predloga za opoziv narodnog poslanika Veća naroda može doći jedino od birača, a ne i od narodnih poslanika narodne skupštine narodne republike odnosno od članova predstavničkog tela autonomnih jedinica. Ovakvo stanovište je zauzeto da se naglasi uloga koju narodne mase imaju u sistemu naše državne organizacije.

U članu 14 predloga zakona izvršena je izmena u cilju da se precizira kao jedini razlog za odbacivanje predloga za opoziv onaj iz člana 12 stava 1 tač. e), tj. da Prezidijum odbacuje predlog za opoziv samo u slučaju kada predlog nije potpisan od potrebnog broja predlagača.

Član 18 predloga zakona je brisan zbog toga što se smatra da nema nikakve potrebe da se osnivaju posebne sreske izborne komisije već da postupak za opoziv treba da sprovode one izborne komisije koje su sprovodile izbore na kojima je bio izabran poslanik protiv koga je pokrenut postupak za opoziv.

U članu 37 predloga zakona dodat je stav drugi, kojim se narodnom poslaniku, o čijem se opozivu glasa, priznaje pravo da da reč pismeno ili usmeno na sednici predstavničkog tela pre prelaska na glasanje o njegovom opozivu. Ovakvo stanovište opravdava se onim položajem koji zauzima ličnost u našoj društvenoj zajednici.

Članovi 38 i 39 predloga zakona brisani su, jer se radi o uređenju takvih pitanja, koja su predmet regulisanja poslovnika odgovarajućeg predstavničkog tela.

Konačno, u delu predloga zakona o kaznenim odredbama (čl. 43, 44, 45 i 46 predloga zakona) izvršene su izmene u cilju, da se saglase s kaznenim odredbama postojećeg Zakona o izboru narodnih poslanika za Narodnu skupštinu FNRJ (Savezno veće i Veće naroda), jer se ovde radi o istim ili vrlo sličnim povredama zakona.

II

Saglasno istaknutome i na osnovu pretresa svakog člana Predloga zakona o opozivu narodnih poslanika Narodne skupštine FNRJ (Savezno veće i Veće naroda), a po postignutoj saglasnosti redakcione komisije oba odbora, Zakonodavni odbor je slobodan da Saveznom veću predloži sledeće izmene i dopune u tekstu navedenog zakonskog predloga:

(Tekst izveštaja Zakonodavnog odbora Saveznog veća identičan je sa tekstom izveštaja Zakonodavnog odbora Veća naroda.)

III

Za izvestioca određen je dr Jerko Radmilović.

Podnoseći Saveznom veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor predlaže Veću da ga izvoli usvojiti.

Sekretar

dr Jerko Radmilović, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

dr Josip Hrnčević, s. r.

Članovi:

Vladimir Simić, s. r., Živorad Ljubičić, s. r., dr Ivo Sunarić, s. r.,
dr Maks Šnuderl, s. r., Mehmed Hodža, s. r., Boško Šiljegović, s. r.,
Vančo Burzevski, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r., dr Milorad Vlaj-
ković, s. r., Milan Popović, s. r., Đuro Salaj, s. r., Isa Jovano-
vić, s. r., Mara Naceva, s. r.

ПРЕТСЕДНИК ВЛАДЕ
ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
24 јуна 1950 године
Београд
IV. 3380,2

ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ
Београд

У сагласности са чланом 2 Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде, подносим Већу народа на потврду, по приложеном списку, уредбе које је на основу чл. 1 наведеног закона Влада ФНРЈ донела у времену од 11 јануара 1950 године до закључно 26 јуна 1950 године и предлажем да их Веће народа потврди.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Председник Владе ФНРЈ
Министар народне одбране
Маршал Југославије
Јосип Броз Тито, с. р.

ПРЕТСЕДНИК ВЛАДЕ
ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
24 јуна 1950 године
Београд
IV. 3380/1

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ
Београд

У сагласности са чланом 2 Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде, подносим Савезном већу на потврду, по приложеном списку, уредбе које је на основу чл. 1 наведеног закона Влада ФНРЈ донела у времену од 11 јануара 1950 године до закључно 26 јуна 1950 године и предлажем да их Савезно веће потврди.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Председник Владе ФНРЈ
Министар народне одбране
Маршал Југославије
Јосип Броз Тито, с. р.

СПИСКАК

УРЕДАБА КОЈЕ ЈЕ ВЛАДА ФНРЈ ДОНЕЛА У ВРЕМЕНУ ОД 11 ЈАНУАРА 1950 ГОДИНЕ ДО ЗАКЉУЧНО 26 ЈУНА 1950 ГОДИНЕ НА ОСНОВУ ЧЛ. 1 ЗАКОНА О ОВЛАШЋЕЊУ ВЛАДИ ФНРЈ ЗА ДОНОШЕЊЕ УРЕДАБА ПО ПИТАЊИМА ИЗ НАРОДНЕ ПРИВРЕДЕ

1) Уредба о устаљивању радне снаге и о усклађивању планова радне снаге са планом платног фонда и планом обезбеђеног снабдевања („Службени лист ФНРЈ” бр. 4/50),

2) Уредба о одобравању завршних рачуна задруга и сеоских савеза земљорадничких задруга („Службени лист ФНРЈ” бр. 4/50);

3) Уредба о техничким стандардима („Службени лист ФНРЈ” бр. 5/50),

4) Уредба о укидању генералних дирекција угља за народне републике Србију, Хрватску, Словенију и Босну и Херцеговину („Службени лист ФНРЈ” бр. 5/50),

5) Уредба о измени и допуни Уредбе о преносу државних привредних предузећа из надлежности једног у надлежност другог државног органа („Службени лист ФНРЈ” бр. 7/50),

6) Уредба о изменама и допунама Уредбе о порезу на доходак („Службени лист ФНРЈ” бр. 7/50),

7) Уредба о откупу вуне у 1950 години („Службени лист ФНРЈ” бр. 22/50),

8) Уредба о платама радника и ученика у угоститељству („Службени лист ФНРЈ” бр. 22/50),

9) Уредба о изменама и допунама Уредбе о прикупљању и расподели старог гвожђа („Службени лист ФНРЈ” бр. 25/50),

10) Уредба о трговини по везаним ценама („Службени лист ФНРЈ” бр. 27/50),

11) Уредба о унапређењу задружног сточарства („Службени лист ФНРЈ” бр. 27/50),

12) Уредба о измени Уредбе о оснивању и раду Савезног статистичког уреда и статистичких уреда у народним републикама („Службени лист ФНРЈ” бр. 27/50),

13) Уредба о слободној продаји и ценама робе широке потрошње („Службени лист ФНРЈ” бр. 29/50),

14) Уредба о ревизији и ликвидацији фондова, административних депозита, остава, кауција и новчаних средстава бивших удружења („Службени лист ФНРЈ” бр. 29/50),

15) Уредба о реду и безбедности на железницама („Службени лист ФНРЈ” бр. 30/50),

16) Уредба о структури цене и фонду руководства железничког превоза („Службени лист ФНРЈ” бр. 30/50),

17) Уредба о допуни Уредбе о ликвидацији односа насталих конфискацијом имовине („Службени лист ФНРЈ” бр. 30/50),

18) Уредба о изменама и допунама Уредбе о обавезном откупу стоке и свиња у 1950 години („Службени лист ФНРЈ” бр. 34/50),

19) Уредба о додељивању трактора, пољопривредних машина и оруђа сељачким радним задругама и о фонду за механизацију и инвестициону изградњу задружне пољопривреде („Службени лист ФНРЈ” бр. 38/50),

20) Уредба о укидању генералних и главних дирекција и управа у надлежности органа Владе ФНРЈ” („Службени лист ФНРЈ” бр. 38/50),

21) Уредба о елементима продајне цене угоститељских услуга у угоститељским радњама државних угоститељских предузећа, које у продајну цену угоститељских услуга урачунавају добит и порез („Службени лист ФНРЈ” бр. 39/50),

22) Уредба о утврђивању способности за пловидбу бродова трговачке морнарице ФНРЈ („Службени лист ФНРЈ” бр. 40/50),

23) Уредба о бродским исправама и књигама бродова трговачке морнарице ФНРЈ („Службени лист ФНРЈ” бр. 40/50),

24) Уредба о регулисању производње и промета отрова („Службени лист ФНРЈ” бр. 40/50).

PREDLOG

ODLUKE NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O DAVANJU OVLAŠĆENJA ZAKONODAVNIM ODBORIMA DA DONESU ODLUKE O SAGLAŠAVANJU SAVEZNIH ZAKONA SA PROMENAMA U DRŽAVNOJ UPRAVI I U SISTEMU UPRAVLJANJA PRIVREDOM

NARODNOJ SKUPŠTINI FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća i Zakonodavni odbor Veća naroda složili su se da predlože da Narodna skupština FNRJ na zajedničkoj sednici donese odluku koja glasi:

ODLUKA

NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O DAVANJU OVLAŠĆENJA ZAKONODAVNIM ODBORIMA DA DONESU ODLUKE O SAGLAŠAVANJU SAVEZNIH ZAKONA SA PROMENAMA U DRŽAVNOJ UPRAVI I U SISTEMU UPRAVLJANJA PRIVREDOM

S obzirom da su zbog organizacionih promena izvršenih u državnoj upravi na osnovu ukaza Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ od 7 februara 1950 godine (br. 145 i 146), od 11 aprila 1950 (br. 467), od 24 maja 1950 (br. 1192, 1193, 1194 i 1195) i od 12 juna 1950 (br. 1308 i 1309), koji su potvrđeni od Narodne skupštine FNRJ odlukama od 26 aprila i 27 juna 1950 godine, kao i zbog promena koje su u oblasti upravljanja privredom uvedene Osnovnim zakonom o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva,

čijim su članom 49 stavljeni van snage svi zakonski propisi koji su u suprotnosti s pomenutim zakonom;

a u cilju da se svi postojeći savezni zakoni dovedu u saglasnost sa izvršenim promenama,

Narodna skupština FNRJ odlučuje:

1) Ovlašćuju se zakonodavni odbori Saveznog veća i Veća naroda da donesu odluke kojima će u postojećim zakonima ukinuti ili izmeniti, odnosno prilagoditi promenama izvršenim u državnoj upravi i u sistemu upravljanja privredom, sve one odredbe koje su u suprotnosti sa tim promenama i da po potrebi ustanove prečišćene tekstove zakona koji takve odredbe sadrže;

2) Ovakve odluke zakonodavnih odbora smatraće se da su donete ako ih zakonodavni odbori oba doma izglasaju u istovetnom tekstu, a proglasiće se ukazom Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ i objaviti u »Službenom listu FNRJ«;

3) Sve ukaze u vezi sa ovim prečišćavanjem saveznih zakona Prezidijum Narodne skupštine FNRJ podneće na potvrdu Narodnoj skupštini na zajedničkoj sednici oba veća na njenim prvim narednim zasjedanjima;

4) Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu FNRJ«.

Podnosioci predloga:

Zakonodavni odbor Saveznog veća
Pretsednik

dr Josip Hrnčević, s. r.

Zakonodavni odbor Veća naroda
Pretsednik

Moša Pijade, s. r.

ВЕЋЕ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

(ДРУГОГ САЗИВА)

ПРЕТСЕДНИШТВО ВЕЋА НАРОДА

Претседник

Јосип Вилмар

Потпретседници:

Митра Митровић

Вељко Влаховић

Секретари:

Скендер Куленовић

Јожа Хорват

Крсте Марковски

СТАЛНИ ОДБОРИ ВЕЋА НАРОДА

ЗАКОНОДАВНИ ОДБОР

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Моша Пијаде

Потпретседник

Нинко Петровић

Секретар

Богдан Орешчанин

Чланови:

Ладислав Амброжич, Димитрије Бајалица, Милош Царевећ, Сулејман Филиповић, Гојко Гарчевић, Фадил Хоџа, Грга Јанкез, др Хријко Кризман, Лео Матес, Слободан Марјановић, Радован Мијушковић, др Милош Московљевић, Тоде Ношпал, Јосип Рус, Ида Сабо, др Јожа Вилфан, Сретен Вукосављевић, Јоже Лампрет

Заменици:

Александар Шевић, Седат Вели, Анте Вржљан, Јосип Љерас, Јован Тетковић

ОДБОР ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник
Иван Гошњак

Потпретседник
Влајко Беговић

Секретар
Војислав Срзентић

Чланови:

Нисим Албахари, Анка Берус, Васил Ђоргов, Раде Хамовић, Радивој Давидовић, Јосип Јерас, Бенко Копник, Владимир Кривиц, Милосав Милоспљевевић, Кирил Миљовски, Милија Ковачевић, Радисав Недељковић, Миле Перуничић, Драгутин Саили, Косан Павловић, Алекса Томић, Александар Шевић, Јосип Шестан

Заменици:

Радивоје Јовановић, Тоне Долиншек, др Фран Тућан, Јашар Аљићи, Илија Матерић

МАНДАТНО-ИМУНИТЕТСКИ ОДБОР

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник
Алекса Томић

Потпретседник
Антон Шуштершич

Секретар
Вуко Радовић

Чланови:

Драгутин Саили, Никола Мартиноски, Катарина Патрновић, Радивој Давидовић

Заменици:

Душан Поповић, Боро Чаушев, Ибрахим Шатор

АДМИНИСТРАТИВНИ ОДБОР

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Милан Смиљанић

Потпретседник

Пуниша Перовић

Секретар

Крсто Филиповић

Чланови:

Богдан Орешчанин, Никола Котле, Франц Ракеф, Муча Керима

Заменици:

др Светозар Ритиг, Блаже Конески, Владо Вујовић

ОДБОР ЗА МОЛБЕ И ЖАЛБЕ

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Марко Вујачић

Потпретседник

Лука Мркић

Секретар

Радисав Недељковић

Чланови:

Грга Јанкез, др Павел Луначек, Ристо Мијатовић, Никола Пешев

Заменици:

Антун Аугустинчић, Ристо Џунов, Флоријан Сучић

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

(ДРУГОГ САЗИВА)

Ацева Вера	Дика Ирфан	Ивековић др Младен
Албахари Нисим	Долиншек Тоне	
Алији Јашар	Драгашевић Вуко	Јакац Божидар
Амброжич Ладислав	Драгић Кристина	Јакопич Алберт
Андрић Иво		Јаковљевић др Стеван
Ангелковски Благоје	Ђаковић Спасоје	Јанкез Грга
Атанасовски Душко	Ђерђа Јосип	Јелчић Јозо
Аугустинчић Антун	Ђермановић Живота	Јерас Јосип
	Ђилас Милован	Јевремовић Бранко
	Ђурић Гоја	Јовановић Радивоје
Бабић Радомир		
Бачлија Марко		
Бајалица Димитрије	Џамбаз Даре	Капор Чедо
Бакић Митар	Џунов Ристо	Кардељ Едвард
Балан Жива		Кавчић Стане
Барјактари Мурат	Филиповић Крсто	Киш Вилмош
Беблер др Алеш	Филиповић Сулејман	Коцбек Едвард
Беговић Влајко	Фрол Фране	Конески Блаже
Берус Анка		Косановић Сава
Бевк Франце	Галамбош Иштван	Котле Никола
Билановић Данило	Гарчевић Гојко	Котник Бено
Боричић Мило	Гершковић др Леон	Ковачевић Адем
Братић др Душан	Ѓиноски Лазар	Ковачевић Милија
Бринић Јованка	Ѓјоргов Васил	Ковачевић Никола
Брковић Саво	Гошњак Иван	Креачић Отмар
Будимир Франьо	Грбић Чедо	Кривиц Владимир
	Грујоски Ташко	Кризман др Хинко
	Груловић Никола	Куленовић Скендер
Царевић Милош		Купрешанин Милан
		Курт Хуснија
Ђетковић Јован	Хајрулаи Кемал	
Ђопић Бранко	Хамовић Раде	
	Хамза Џевдет	Лампрет Јоже
Чапко Ђура	Херљевић Франьо	Лендван Клара
Чаушев Боро	Хочевар Јанез	Лешн Аћиф
Чубриловић др Васо	Хоџа Фадил	Лубеј Франце
Чурић Ахмед	Хорват Јожа	Луначек др Павел
	Хоти Шабан	
Далчевић Пеко		Љатић Асим
Давидовић Радивој	Ицев Александар	
Дедијер Владимир	Илић Драгољуб	Мачек Иван

Мамут Рамадан
Мандић Глигорије
Манојловић Радмила
Марјановић Слободан
Марковски Крсте
Мартиноски Никола
Масларић Божидар
Матерић Илија
Матес Лео
Матић Петар
Медан Саво
Мелвингер др Иван
Мићуновић Вељко
Мијатовић Ристо
Мијушковић Радован
Миливојевић Јоза
Милосављевић Љубинка
Милосављевић Милосав
Миљковић Мито
Миљовски Кирил
Минић Милка
Митровић Гргур
Митровић Митра
Мојсов Лазар
Московљевић др Милош
Мркишић Лука
Муча Керима
Мугоша Андрија
Мустафа Садик

Настић Лазар
Назим Фируз
Недељковић Радисав
Николиш др Гојко
Ношпал Тоде

Ојданић Добрила
Олајош Михаљ
Орешчанин Богдан

Патрногић Катарина
Павловић Косан

Павловски Васил
Пехачек Радо
Пејновић Ката
Перовић Пуниша
Перуничкић Миле
Пешев Никола
Петровић Мато
Петровић Никола
Петровић Нинко
Пијаде Моша
Пилавцић Сенија
Полак Бојан
Поповић Душан
Поповић Горолуб
Поповић Јован
Поповић Милентије
Поповић Владимир
Прибићевић др Раде
Пуцар Ђуро

Радовић Вуко
Радловић Милорад
Ракеф Франц
Раутер Марија
Реџагић Мустафа
Рехак Ласло
Рибникар Владислав
Ритиг др Светозар
Рукавина Иван
Рус Јосип

Сабо Ида
Саили Драгутин
Савић Павле
Симић Станоје
Симоновић Лакић
Смиљанић Милан
Спевск Јурај
Срзентић Војислав
Станковић др Симиша
Стилиновић Маријан
Стојнић Велимир

Сучић Флоријан
Сулејмани Хивзија
Сулејмани Шемси
Светек Франце

Шарки Ђамил
Шатор Ибрахим
Шћепановић Јевто
Шентјурци Лидија
Шестан Јосип
Шевић Александар
Шопов Ацо
Шукри Али
Шуштершич Антон

Тадић Ружа
Тавчар др Игор
Томић Алекса
Тућан др Фран

Улага Франц

Вели Седат
Веслиевски Наум
Видмар Јосип
Вилфан др Јоже
Влахов Димитар
Влаховић Вељко
Војводић Тодор
Врева Суљо
Вркљан Анте
Вујачић Марко
Вујовић Лука
Вујовић Владо
Вукмановић Светозар
Вукосављевић Сретен

Зихерл Борис

Жанко др Милош
Жижић Живко

САВЕЗНО ВЕЋЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

(ДРУГОГ САЗИВА)

ПРЕТСЕДНИШТВО САВЕЗНОГ ВЕЋА

Претседник

Владимир Св. Симић

Потпретседници:

Фрањо Гажи

Крсто Попивоца

Секретари:

Момчило Марковић

Вида Томшич

Наум Наумовски

СТАЛНИ ОДБОРИ САВЕЗНОГ ВЕЋА

ЗАКОНОДАВНИ ОДБОР

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

др Јосип Хрнчевић

Потпретседник

Владимир Симић

Секретар

др Јерко Радмиловић

Чланови:

Ванчо Бурзевски, др Едхем Чамо, Душан Димишић, Мехмед Хоџа,
Лајчо Јараџовић, Иса Јовановић, Велибор Љујић, Мари Нацева,
Живорад Љубичић, Милан Половић, Ђуро Салај, Душан Кведер,
др Иво Сулејић, Бошко Шилековић, др Макс Шнудерл, др Метод
Микуж, др Милорад Влајковић, Вељко Зекрвић

Заменици:

Милош Минић, Марин Петинић, Круме Наумовски, Мишко Крањец,
Душан Грк

ОДБОР ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Јован Веселинов

Потпретседник

Марко Белинић

Секретар

Благоја Талески

Чланови:

Ристо Антуновић, Љубо Бабић, Душан Бркић, Хасан Бркић, Комнен Церовић, Душан Чалић, Љубодраг Ђурић, Тоне Фајфар, Јанез Хрибар, Авдо Хумо, Сергеј Крајгер, Филип Лакуш, Воја Лековић, Милош Минић, Никола Минчев, Ђока Пајковић, Пашко Ромац, Дсбросав Томашевић

Заменици:

Зоран Полич, Пашага Манџић, Страшо Христов, Томо Чиковић, Бранислав Стојановић

МАНДАТНО-ИМУНИТЕТСКИ ОДБОР

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Петар Комадина

Потпретседник

Богоја Фотев

Секретар

Груја Новаковић

Чланови:

Божидар Томић, Радослав Медојевић, Франц Симонич, Саит Затрић

Заменици:

Вил Гадиковић, Павлија Тепавац, Борис Алексоски

АДМИНИСТРАТИВНИ ОДБОР /

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник
Станка Веселинов

Потпретседник
Шефкет Маглајлић

Секретар
Живорад Љубичић

Чланови:

Ивица Гретић, Јоже Борштнар, Спасоје Шарац, Борис Алексоски

Заменици:

Јосип Змаић, Славољуб Петровић, Живко Брајковски

ОДБОР ЗА МОЛБЕ И ЖАЛБЕ

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник
Павле Јовићевић

Потпретседник
Анте Роје

Секретар
Велибор Љујић

Чланови:

Антон Загориншек, Кемал Сејфула, Светолик Госпић, Јожеф Нађ

Заменици:

Иван Шибл, Мара Нзцега, Божидарка Дамњановић

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

(ДРУГОГ САЗИВА)

Абрамовић Анто	Бреџаљ др Маријан	Дамњановић Божидарка
Агбаба Милка	Бркић Душан	Даниловић Угљеша
Ајтић Предраг	Бркић Хасан	Дебељак Стјепан
Алексијевић Димитар	Бркић Звонко	Девеић Душан
Алексоки Борис	Брнчић Јосип	Дикић Бора
Антуновић Ристо	Броћић Раденко	Диминић Душан
Апостолски Михаило	Бровч Андреј	Дороњски Стеван
Арсов Љубчо	Броз Јосип Тито	Дошен Илија
Авбељ Виктор	Будовалчев Арса	Драушник Јурица
	Буљан Вице	Дудић Зорка
Бабић Антун	Бурић Хасо	Дугоњић Рато
Бабић Љубо	Бурзевски Ванчо	Дукић Милан
Бабовић Спасенија	Бутозан др Васо	Дулкан Станислав
Баџе Максо		
Бајалски Ристо	Цазн Јосип	Баконовић Никола
Бакарић др Владимир	Цегледи Маџаш	Борђевић Александар
Бакрач Јозо	Церовић Комнен	Ђукић Пане
Банича Анте	Цегинић Марин	Ђурашковић Милутин
Батановић Милован	Црнобрња Богдан	Ђурђић Душан
Бегећ Драго	Црвенковски Крсте	Ђурић Љубодраг
Бегећ Мухидин	Цвејић Живорад	
Белинић Марко	Цветић Боса	Фајфар Тоне
Беловуковић Милан	Цвјетић Никола	Фаркаш Нандор
Бељански Јован		Фијан Јакоб
Бенчич Драгомир	Ђосић Добрица	Фотев Богоја
Бибер Антун	Ђурчић Живојин	Фрнтић Елизабета
Биједић Џемал	Ђурувија Тоде	
Бјелица Рако		Гаши Аљуш
Блашковић Славко	Чакић Бошко	Гаџи Фрањо
Блажевић Јаков	Чалић Душан	Гигов Страхил
Бојанчић Владан	Чамо др Едхем	Гиздић Драго
Борић Душан	Чавушевић Иван	Голуб Мијо
Борчић Чедо	Ченгић Есад	Госпић Светодик
Борштар Јоже	Черкез Ибрахим	Гранџа Иван
Бошковић Добривоје	Чиковић Томо	Грегорић др Павле
Бошковић Ђорђе	Чолак Петар	Гретић Ивица
Бошковић Радомир	Чолаковић Родољуб	Гргурић др Јаков
Божичевић Иван	Чомић Младен	Грк Душан
Брајковски Живко	Чворовић Витомир	Грујић Радован

Хасанагић Хилмија
 Хасани Синан
 Херцеговац Адем
 Хоџа Мехмед
 Хољевац Већеслав
 Хорват Иван
 Хотић Месуд
 Хрибар Јанез
 Христов Страшо
 Хрнчевић др Јосип
 Хукић Мехмедалија
 Хумо Авдо

Илић Павле
 Илић Радојко
 Илић Сава
 Илијевић Владо
 Ивић Стјепан
 Ивковић Љубомир

Јадрешин Богде
 Јакшић Никола
 Јакшић Раде
 Јанић Владо
 Јанићијевић Милован
 Јанковић Драгољуб
 Јарамазовић Лајчо
 Јеленковић Војислав
 Јеркић Иво
 Јојкић Ђурица
 Јоксимовић Саво
 Јосиповић Србољуб
 Јовановић Блажо
 Јовановић Бранко
 Јовановић Драгољуб
 Јовановић Ђура
 Јовановић Иса
 Јовановић Петар
 Јовановић Радош
 Јовићевић Павле
 Јововић Десимир
 Јуринчић Нико

Капетановић Хајро
 Капор Момир
 Карабеговић Осман
 Караиванов Иван
 Караланицин Станко
 Кекић Данило
 Кирћански Драгољуб
 Кидрич Борис
 Киш Јан
 Клаусбергер Петар
 Кнежевић Ђура
 Коџо Димчо
 Кочевар Франц
 Кодра Џафер
 Кохаровић др Александар
 Колак Руди
 Колишевски Лазар
 Комадица Петар
 Комар Славко
 Комленић Симо
 Косорић Перо
 Ковачевић Душанка
 Ковачевић Вељко
 Крајачић Иван
 Крајачић Сока
 Крајгер Борис
 Крајгер Сергеј
 Крањец Мишко
 Крце Павао
 Крстић Бошко
 Крстић Ратко
 Крстуловић Вишко
 Куфрин Милка
 Кундачина Душан
 Кузмановски Боге
 Кведер Душан

Лакић Никола
 Лакуш Филип
 Лалић Ђуро
 Лекић Ђока
 Лековић Воја
 Лескошек Франц

Лошић Асим
 Лозо Павао
 Лукић Војин

Љубичић Живорад
 Љујић Велибор

Маглајлић Шефкет
 Малески Владо
 Малежич Матија
 Мандић Пашага
 Маринко Миха
 Марковић Милорад
 Марковић Момчило
 Марковић Стјепан
 Мартиновић Милан
 Масарото Ђусто
 Мاستиловић Новак
 Матић Ђорђе
 Медојевић Радомир
 Меџо Томо
 Међугорац Миле
 Месић Милан
 Михаиловић Риста
 Михајловски Кирил
 Мијатовић Џвијетин
 Микуж др Метод
 Милаковић Милош
 Милатовић Милорад
 Милојевић Јанко
 Милојевић Милоје
 Минчев Никола
 Миндеровић Чедомир
 Минић Милош
 Мирковић Ико
 Митевски Методи
 Митић Владимир
 Митровић Милорад
 Морача Милутин
 Мразовић Карло
 Мркоџи Марко
 Мугоша Душан
 Мундрић Петар

Мустафа Ашим

Нацева Мара
Нађ Јожеф
Нађ Коста
Наранчић Душан
Наумовски Круме
Наумовски Наум
Недељковић Радисав
Нефат Фрањо
Неоричић Милијан
Нешковић др Благоје
Никезић Марко
Никодијевић Тихомир
Николић Драгомир
Николић Живојин
Никшић Борђе
Нимани Ђавит
Новак Франц
Новак Иван
Новаковић Грујо

Обад Томо
Оцвирк Иван
Олбина Дане
Опачић Станко-Ђаница
Остовић Адам

Пахић Лука
Пајковић Ђока
Пантић Милан
Папић Радован
Пауновић Светомир
Павелић Маријан
Павлачић Мика
Павлековић Мирко
Пенезић Слободан
Перичић Марко
Перкушић Иван
Петковић Чедомир
Петровић Душан
Петровић Славољуб
Почуча Миле

Полич Зоран
Половић Марко
Попит Франц
Попивода Крсто
Поповић Коча
Поповић Милан
Поповић Стево
Потрч др Јоже
Поздерац Хакија
Працаић Драгутин
Продановић Милан
Првчић Стјепан
Пувалић Стево

Рачки Никола
Радић Војислав
Радичевић Жарко
Радиковић Вид
Радосављевић Добривоје
Радмиловић др Јерко
Радојковић Живорад
Радовановић Милија
Ракичић Радослав
Ранковић Александар
Раос Анте
Рецовић Абдула
Регент Иван
Релић Петар
Рибар др Иван
Рикановић Илија
Ристић Душан
Родић Гојко
Роје Анте
Ромац Пашко
Ропрет Виктор
Рудолф Јанко
Румбак Иван

Салај Ђуро
Сејфула Кемал
Секулић Никола
Симеоновић Јанко
Симић Владимир

Симонич Франц
Сиротановић Алија
Скендер Максут
Снерловник Иво
Смилевски Видое
Софијанић Ратко
Сремец др Златан
Стаколич Јоже
Стамболић Петар
Стаменковић Драги
Станић Миле
Станисловић Антон
Станковић Миодраг
Станојевић Светислав
Станте Петар
Стефановић Светислав
Стојанов Сима
Стојанов Божа
Стојановић Бранислав
Стојановић Лука
Стојановић Марко
Стојановић Родољуб
Стојановић Сретен
Стојковић Миодраг
Стојковић Стојадин
Суџуковић Милан
Сунарић др Иво

Шачири Исмет
Шакири Реис
Шарац Спасоје
Шарац др Заим
Шегрт Владо
Шеховић Ахмет
Шибл Иван
Шиљеговић Бошко
Шимунов Јосип
Шкипић Милорад
Шнудерл др Макс
Шотт Пал
Шпиљак Мика
Шпрљан Гуште
Штруцл Петер

Штурм Антон

Талески Благоја

Темелкоски Борко

Телавац Илија

Тиквицки Геза

Тодоровић Мијалко

Тодоровић Симо

Томашевић Добросав

Томић Божидар

Томшич Вида

Трајковић Александар

Трајковић Јосип

Тренески Љубе

Трифун Аурел

Трифунковић Светислав

Трнавци Брахим

Туцман Јосип

Тујић Матија

Турковић Иван

Узуновски Цветко

Васиљевић Живан

Веселинов Јован

Веселинов Станка

Видић Добривоје

Вилотник Јанез

Влајковић др Милорад

Влатковић Немања

Војиновић Петар

Војновић Никола

Врбанац Јосип

Врховац Милан

Вујасиновић Тодор

Вукадиновић Ђуро

Букасовић Милан

Загоришек Антон

Зарић Аљуш

Затрић Саит

Зефири Адем

Зечевић Славко

Зечевић Владо

Зекић Милош

Зековић Вељко

Златић Дина

Змаић Јосип

Зорић Милорад

Жаки Јожеф

Жежељ Милан

Жигић Раде

Живановић Милосав

СТАЛНИ ОДБОРИ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

(ДРУГОГ САЗИВА)

ОДБОР ЗА ИНОСТРАНЕ ПОСЛОВЕ

(Изабран на другој заједничкој седници I редовног заседања 27 априла 1950 године а допуњен на петој заједничкој седници I ванредног заседања 27 јуна 1950 године)

Претседник

Петар Стамболић

Потпретседник

Димитар Влахов

Секретар

Владимир Дедијер

Чланови:

Из Савезног већа:

Максо Баће, др Владимир Бакарић, Богдан Црнобрња, др Јосип Хрнчевић, Мехмед Хоџа, Блажо Јовановић, Лазар Колишевски, Миха Маринко, Ђусто Масарсто, Милијан Неоричић, Слободан Пенезић, Иван Регент, Ђуро Салај, Владимир Симић, Видое Смилевски, Добросав Томашевић, Вида Томшич, Авдо Хумо, Иван Караиванов, Стеван Дороњски, Марко Никезић, Славко Комар, Бошко Шилеговић, Кемал Сејфула, Владо Малески

Из Већа народа:

Иво Андрић, Митар Бажић, Фрањце Бевк, Милан Купрешанин, Отмар Креачић, Лео Матес, Љубинка Милосављевић, Лазар Мојсов, Ђуро Пучар, Јосип Рус, Павле Савић, др Синиша Станковић, Лидија Шентјурц, Илија Матерић, Ацо Шокољов, др Фран Тућан, Јосип Видмар, Вељко Влаховић, Милош Царевић, Бранко Јевремовић, Владислав Рибникар, др Гојко Николиш, Ђорис Зихерл, Велимир Стојнић

ОДБОР ЗА НАРОДНУ ОДБРАНУ

(Изабран на другој заједничкој седници Првог редовног заседања
27 априла 1950 године)

Претседник

Иван Гошњак

Потпретседник

Ристо Антуновић

Секретар

Рато Пехачек

Чланови:

Из Савезног већа:

Михаило Апостолски, Бошко Шиљеговић, Угљеша Даниловић,
Франьо Гажи, Мехмед Хоџа, Борко Темелкоски, Матија Малежич,
Коста Нађ, Душан Петровић, Коча Поповић, Анте Раос, Владо
Шегрт, Пал Шоти

Из Већа народа:

Пеко Дапчевић, Лазар Гиноски, Никола Груловић, Даре Џамбаз,
Раде Хамовић, Фадил Хоџа, Стане Кавчич, Чедо Капор, Иван
Мачек, Ристо Мијатовић, Љубинка Милосављевић, др Раде При-
бићевић, Алекса Томић

ОДБОР ЗА НАРОДНУ ВЛАСТ

(Изабран на другој заједничкој седници Првог редовног заседања
27 априла 1950 године)

Претседник

Велимир Стојнић

Потпретседник

Марко Никезић

Секретар

др Леон Гершковић

Чланови:

Из Савезног већа:

Виктор Авбељ, Драгомир Бенчич, др Маријан Брецељ, Звонко
Бркић, Илија Дошен, Ђура Јовановић, Хајро Капетановић, Боге

Кузмановски, Јован Веселинов, Радомир Медојевић, Ико Мирковић, Методи Митевски, Миле Почуча, Крсто Попивода, Исмет Шаџири, Добривоје Видић, Џафер Кодра, др Милорад Влајковић, Дина Златић, Џвијетин Мијатовић

Из Већа народа:

Вера Ацева, Мило Борић, Ристо Џунов, Крсто Филиповић, Јанез Хочева, Мамут Рамадан, Бранко Јевремовић, Адем Ковачевић, Франце Лубеј, др Иван Мелвингер, Слободан Марјановић, Јоза Миљивојевић, Радивоје Јовановић, Андрија Мугоша, Миле Перунич, Ласло Рехак, др Синиша Станковић, Алберт Јакопич, др Милош Жанко

КОМИСИЈЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ АУТЕНТИЧНИХ ТЕКСТОВА ЗАКОНА

(Изабране на другој заједничкој седници Савезног већа и Већа народа од 27 априла 1950 године)

Из Савезног већа:

Из Већа народа:

за српски језик

Владимир Симић
др Милорад Влајковић
Милош Минић

Моша Пијаде
др Синиша Станковић
Милош Царевић

за хрватски језик

др Јосип Хричевић
др Јерко Радмиловић
Ђуро Салај

др Леон Гершковић
Грга Јанкез
Лео Матес

за словеначки језик

др Макс Шнудерл
др Метод Микуж
Мишко Крањец

Франце Бевк
Јосип Јерас
Јоже Лампрет

за македонски језик

Никола Минчев
Ванчо Бурзевски
Владо Малески

Лазар Мојсов
Ацо Шопов
Кирил Миљовски

АНКЕТНИ ОДБОРИ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

(ДРУГОГ САЗИВА)

АНКЕТНИ ОДБОР ЗА ИСПИТИВАЊЕ СТАЊА ОНАБДЕВАЊА У ФНРЈ

(Изабран на другој заједничкој седници Првог редовног заседања
27 априла 1950 године)

Претседник

Иван Божићевић (Хрватска)

Секретар

Данило Кекић (Војводина)

Чланови:

Из Савезног већа:

Десимир Јововић (Србија), Јанко Рудолф (Словенија), Симо
Комленић (Б. и Х.), Борис Алексоски (Македонија), Милан Вука-
совић (Црна Гора), Сант Затрић (Космет)

Из Већа народа:

Владислав Рибникар (Србија), Богдан Орешчанин (Хрватска),
Марија Раутер (Словенија), Франьо Будимир (Б. и Х.), Кирил
Миљовски (Македонија), Лука Вујовић (Црна Гора), Ружа Тадић
(Војводина), Милија Ковачевић (Космет)

АНКЕТНИ ОДБОР ЗА ИСПИТИВАЊЕ ОТКУПНОГ СИСТЕМА У ФНРЈ

(Изабран на другој заједничкој седници Првог редовног заседања
27 априла 1950 године)

Претседник

Момчило Марковић (Србија)

Секретар

Димитрије Бајалица (Б. и Х.)

Чланови:

Из Савезног већа:

Драгутин Працаић (Хрватска), Владо Шегрт (Б. и Х.), Виктор
Ропрет (Словенија), Ванчо Бурзевски (Македонија), Комнен Це-
ровић (Црна Гора), Иса Јовановић (Војводина), Павле Јовићевић
(Космет)

Из Већа народа:

Бранко Јевремовић (Србија), Јосип Шестан (Хрватска), Никола
Ковачевић (Црна Гора), Франц Улага (Словенија), Ристо Џунов
(Македонија), Лука Мркшић (Војводина), Горољуб Поповић
(Космет)

ПРЕЗИДИЈУМ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

(ДРУГОГ САЗИВА)

Претседник
др Иван Рибар

Потпретседници:

Мопта Пијаде
Филип Лакуш

Јосип Рус
Ђуро Пуцар

Димитар Влахов
Марко Вујачић

Секретар
Миле Перуничкић

Чланови:

др Владимир Бакарић, Душан Бркић, Јосип Броз Тито, Родољуб
Чолаковић, Милован Ђилас, Фране Фрол, Иван Гошњак, Авдо
Хумо, Блажо Јовановић, Едвард Кардељ, Борис Кидрич, Руди
Колак, Лазар Колишевски, Сава Косановић, др Благоје Нешковић,
Џавид Нимани, Душан Петровић, Нинко Петровић, Александар
Раяковић, Иван Регент, др Златан Сремец, Петар Стамболић,
др Сивинша Станковић, Владо Шегрт, Добросав Томашевић, Алекса
Томић, Цветко Узуновски

Врховни командант Југословенске армије
Маршал Југославије
Јосип Броз Тито

В Л А Д А
ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Претседник Владе и Министар народне одбране Маршал Југославије Јосип Броз Тито;

Потпретседник Владе, Министар иностраних полова и Претседник Савета за законодавство и изградњу народне власти Едвард Кардељ;

Потпретседник Владе и Министар унутрашњих послова Александар Ранковић;

Потпретседник Владе и Претседник Комисије државне контроле др Благоје Нешковић;

Министар Владе ФНРЈ Милован Ђилас;

Министар Владе ФНРЈ Сава Косановић;

Министар Владе ФНРЈ Станоје Симић;

Министар Владе ФНЈ — Претседник Савета за културу и науку Родољуб Чолаковић;

Министар правосуђа Фране Фрол;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Комитета за заштиту народног здравља др Павле Грегорић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Привредног савета Владе ФНРЈ и Претседник Савезне планске комисије Борис Кидрич;

Министар финансија Добривоје Радосављевић;

Министар спољне трговине инж. Милентије Поповић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за енергетику и екстрактивну индустрију Светозар Вукмановић;

Министар тешке индустрије Франц Лескошек;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за пољопривреду и шумарство инж. Мијалко Тодоровић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за саобраћај и везе Божидар Масларић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за прерађивачку индустрију Рато Дугоњић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за грађевинарство и грађевинску индустрију Љубчо Арсов;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за промет робом Осман Карабеговић;

Министар рада и Министар за новоослобођене крајеве Већеслав Хољевац;

Министар железница Тодор Вујасиновић;

Министар поморства Вицко Крстуловић;

Министар саобраћаја Влада Зечевић;

Министар пошта др Заим Шарац;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Комитета за електропривреду инж. Никола Петровић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Комитета за водопривреду др Васо Чубриловић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Комитета за неметале Страхил Гигов;

Министар Владе ФНРЈ — Генерални директор металургије Вељко Мићуновић;

Министар Владе ФНРЈ — Генерални директор за производњу и прераду нафте Милка Минић;

Министар Владе ФНРЈ — Генерални секретар Владе ФНРЈ Љубодрог Ђурић.

ВРХОВНИ СУД ФНРЈ

Претседник
Витомир Петровић

Чланови:

Петар Пирузе, Никола Станковић, др Маријан Деренчин, Милован
Крџић, Александар Тодоровић, др Иван Гргић

ЈАВНО ТУЖИОШТВО ФНРЈ

Јавни тужилац ФНРЈ
др Јосип Хрнчевић

Заменици:

Јосиф Маловић

Марјан Вивода

Садржај

ДРУГА СЕДНИЦА ВЕЋА НАРОДА — 26 ЈУНА 1950

Пре дневног реда:

	Страна
1 — Читање Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању Народне скупштине ФНРЈ за 26 јуни 1950 године — — — — —	3
2 — Саопштење о поднетим законским предлозима — —	4
3 — Саопштење о поднетим извештајима Законодавног одбора — — — — —	4
4 — Саопштење да је Влада ФНРЈ доставила на потврду уредбе донете у времену од 11 јануара до 26 јуна 1950 године	4
5 — Саопштење о конституисању сталних и анкетних одбора — — — — —	4—5
6 — Отсуства народних посланика — — — — —	5

Дневни ред:

1 — Утврђивање дневног реда — — — — —	5
---------------------------------------	---

ДРУГА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА — 26 ЈУНА 1950

Пре дневног реда:

1 — Читање Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању Народне скупштине ФНРЈ за 26 јуни 1950 године — — — — —	7
2 — Саопштење о поднетим законским предлозима — —	8
3 — Саопштење о поднетим извештајима Законодавног одбора — — — — —	8
4 — Саопштење да је Влада ФНРЈ доставила на потврду уредбе донете у времену од 11 јануара до 26 јуна 1950 године	8
5 — Саопштење о конституисању сталних и анкетних одбора — — — — —	8
6 — Отсуства народних посланика — — — — —	9

Дневни ред:

1 — Утврђивање дневног реда — — — — —	9
---------------------------------------	---

ТРЕЋА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 26 ЈУНА 1950

Пре дневног реда:

1 — Утврђивање дневног реда — — — — —	Страна 11
---------------------------------------	--------------

Дневни ред:

1 — Претрес Предлога основног закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива — — — — —	11—36
---	-------

Говорници: извештач Законодавног одбора Већа народа	
Ладислав Амброжич — — — — —	11
извештач Законодавног одбора Савезног већа Иса Јовановић — — — — —	12
Председник Владе ФНРЈ маршал Југославије	
Јосип Броз Тито — — — — —	12

ЧЕТВРТА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 27 ЈУНА 1950

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника треће заједничке седнице — — — — —	37
2 — Саопштење о примљеним поздравним телеграмима — — — — —	37

Дневни ред:

1 — Наставак претреса Предлога основног закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива — — — — —	37—64
---	-------

Говорници: Буро Салај — — — — —	38
Богде Јадрешин — — — — —	42
Мика Павлачић — — — — —	44
Сенија Пилавцић — — — — —	46
Димче Коцо — — — — —	47
Јосип Јерас — — — — —	49
Мехмедалија Хукић — — — — —	51
Фрањо Будимир — — — — —	53
Јосип Врбанац — — — — —	54
Фрањо Нефат — — — — —	56
Ахмед Чурић — — — — —	57
Виктор Ропрет — — — — —	57
Страшо Христов — — — — —	59
Андреј Бровч — — — — —	60
Франц Ракеф — — — — —	61
Ладислав Амброжич — — — — —	62
Мађаш Цегледи — — — — —	63

ТРЕЋА СЕДНИЦА ВЕЋА НАРОДА — 27 ЈУНА 1950

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника друге редовне седнице — — — — —	65
---	----

Дневни ред:

	Страна
1 — Гласање и усвајање Предлога основног закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива — — — — —	65
2 — Претрес и усвајање Предлога закона о опозиву народних посланика Народне скупштине ФНРЈ (Савезног већа и Већа народа) — — — — —	65—66
Говорници: извештач Милош Царевић — — — — —	65
3 — Претрес и усвајање Предлога одлуке о потврди уредаба Владе ФНРЈ — — — — —	66
Саопштење о идентичности текстова изгласаних законских предлога — — — — —	66
Примедба народног посланика Моше Пијаде поводом отсуства са седнице секретара Већа народа — — — — —	66
Говорници: Моша Пијаде — — — — —	66

ТРЕЋА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА — 27 ЈУНА 1950

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника друге редовне седнице	67
2 — Отсуства народних посланика — — — — —	67

Дневни ред:

1 — Гласање и усвајање Предлога основног закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива — — — — —	67—68
2 — Претрес и усвајање Предлога закона о опозиву народних посланика Народне скупштине ФНРЈ (Савезног већа и Већа народа) — — — — —	68—69
Говорници: извештач др Јерко Радмиловић — — — — —	68
др Макс Шнудерл — — — — —	68
3 — Претрес и усвајање Предлога одлуке о потврди уредаба Владе ФНРЈ — — — — —	69—70
Саопштење о идентичности текстова изгласаних законских предлога — — — — —	70

ПЕТА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 27 ЈУНА 1950

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника четврте заједничке седнице — — — — —	73
2 — Саопштење да је Президијум Народне скупштине ФНРЈ поднео на потврду указе донете између Првог редовног и Првог ванредног заседања — — — — —	73
3 — Саопштење о поднетим закључцима Одбора за народну власт и Одбора за иностране послове Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	73

4 — Саопштење да су законодавни одбори оба већа под- нели на решење Предлог одлуке о давању овлашћења законо- давним одборима да донесу одлуке о саглашавању савезних закона са променама у државној управи и у систему управ- љања привредом — — — — —	73
5 — Утврђивање дневног реда — — — — —	74

Дневни ред:

1 — Претрес и усвајање Предлога одлуке о потврди указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	74—81
Говорници: секретар Јожа Хорват — — — — —	74
Претседник Привредног савета Владе ФНРЈ Борис Кидрич — — — — —	76
2 — Решавање и усвајање закључака Одбора за ино- страни послове — — — — —	81—83
Говорници: Владимир Дедијер: — — — — —	81
3 — Решавање и усвајање закључака Одбора за народну власт — — — — —	83—84
Говорници: секретар Јожа Хорват — — — — —	83
4 — Претрес и усвајање Предлога одлуке о давању овла- шћења законодавним одборима да донесу одлуке о саглашавању савезних закона са променама у државној управи и у систему управљања привредом — — — — —	84—85
Говорници: извештач др Иво Сунарић — — — — —	84
5 — Попуна Одбора за иностране послове — — — — —	85
Говорници: др Симиша Станковић — — — — —	85

СПИСАК ПРИЛОГА

	Страна
1 — Предлог основног закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива — — — — —	89
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	99
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	104
2 — Предлог закона о опозиву народних посланика Народне скупштине ФНРЈ (Савезно веће и Веће народа) — — — — —	107
Образложење — — — — —	118
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	123
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	131
3 — Писмо Претседника Владе ФНРЈ Претседнику Већа народа	135
Писмо Претседника Владе ФНРЈ Претседнику Савезног већа	135
Списак уредаба Владе ФНРЈ донетих у времену од 11 јануара до 26 јуна 1950 године — — — — —	136
4 — Предлог одлуке Народне скупштине ФНРЈ о давању овлашћења законодавним одборима да донесу одлуке о саглашавању савезних закона са променама у државној управи и у систему управљања привредом — — — — —	138
5 — Претседништво Већа народа — — — — —	141
Стални одбори — — — — —	141
Народни посланици — — — — —	144
6 — Претседништво Савезног већа — — — — —	146
Стални одбори — — — — —	146
Народни посланици — — — — —	149
7 — Стални одбори Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	153
8 — Комисије за утврђивање аутентичних текстова закона — — — — —	155
9 — Анкетни одбори Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	156
10 — Президијум Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	157
11 — Врховни командант Југословенске армије — — — — —	158
12 — Влада ФНРЈ — — — — —	159
13 — Врховни суд ФНРЈ — — — — —	161
14 — Јавно тужиштво ФНРЈ — — — — —	161

РЕГИСТАР ГОВОРНИКА

Амброжич Ладислав	11—12, 62—63
Бровч Андреј	60—61
Броз Јосип Тито	12—36
Будимир Фрањо	53—54
Видмар Јосип	3—5, 11—12, 36, 65—66, 73—76, 81, 83—86
Врбанац Јосип	54—56
Дедијер Владимир	81—82
Јадрешин Богде	42—44
Јерас Јосип	49—51
Јовановић Иса	12
Кидрич Борис	76—81
Коцо Димче	47—49
Марковски Крсте	37
Митровић Митра	65
Наумовски Наум	67
Нефат Фрањо	56—57
Павлачић Мика	44—46
Пијаде Моша	66
Пилавцић Сенија	46—47
Радмиловић др Јерко	68
Ракеф Франц	61
Ропрет Виктор	57—58
Салај Ђуро	38—42
Симић Владимир	7—9, 37—38, 42, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 54, 56—64, 67—71
Станковић др Синиша	85
Сунарић др Иво	84—85
Хорват Лоза	73—75, 83—84
Христов Страшо	59—60
Хукић Мехмедалија	51—53
Царевић Милош	65
Цегледи Мађаш	63
Чурић Ахмед	57
Шнудерл др Макс	68—69

Штампа Југословенско штампарско предузеће — Београд

Цена 25 Дин.